

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT **DELDOM**

Mål nr M 2232-20

Mark- och miljödomstolen

2022-11-11

meddelad i
Vänernsbor**PARTER****Sökande**

Metsä Tissue AB, 556272-3675

Holländaregatan 4

542 88 Mariestad

Ombud: Advokaten [REDACTED]

Mannheimer Swartling Advokatbyrå AB

Box 4291

203 14 Malmö

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till befintlig och utökad produktion vid Katrinefors bruk, på fastigheterna Gärdet 4:2, Katrinefors 1:1, Luten 1–2, Luten 14, Krutet 1–6, Stubinen 1–4 och Marieholm 10:1) i Mariestad, Mariestads kommun, Västra Götalands län (verksamhetskod 21.10-i) samt därmed sammanhängande vattenverksamhet bestående i bortledning av ytvatten samt anläggningsarbeten i vattenområde

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen, som bedömer att den i målet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig och slutför miljöbedömningen, lämnar Metsä Tissue AB, 556272-3675, tillstånd

- A. enligt 9 kap. miljöbalken att vid bolagets anläggningar i Mariestads kommun uppföra och ta i drift anläggningar för följande verksamhet inom fastigheterna Gärdet 4:2, Katrinefors 1:1, Luten 1–2, Luten 14, Krutet 1–6 samt Stubinen 1–4.

Dok.Id 556156

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070	Hamngatan 6	0521-27 02 00		måndag – fredag
462 28 Vänernsbor		E-post: mmd.vanersborg@dom.se		08:00–16:00
		www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		

Mark- och miljödomstolen

1. Produktion av högst 70 000 ton returfibermassa och 145 000 ton mjukpapper per år,
2. I bolagets reningsanläggning ta emot och behandla processavloppsvatten från den egna verksamheten samt att efter rening släppa ut vattnet till recipient. Till reningsanläggningen får bolaget också ta emot och rena vatten från Katrinefors kraftvärmeverk innefattande kondensatvatten från rökgaskondenseringen, rejektvatten från slamavvattningen, spol- och rejektvatten från totalavsaltningensanläggningen samt dagvatten från bränslelager utomhus och de ytor som omger pannhus. Mängden kondensatvatten får uppgå till högst 50 000 m³ per år och mängden rejekt från totalavsaltningensanläggningen får uppgå till högst 85 000 m³ per år.
3. Krossa bergmassor som loss hålls inom området i samband med nu aktuella byggnadsåtgärder.
4. Anlägga och ta i drift de anläggningar samt vidta de åtgärder som i övrigt behövs för den utökade verksamheten.

B. enligt 11 kap. miljöbalken

1. att leda bort ytvatten från Vätern intill en mängd om högst 3 000 000 m³/år,
2. att leda bort ytvatten från Tidan intill en mängd om högst 12 000 m³ /år,
3. att anlägga och bibehålla vallar med en högsta krönnivå om +52,9 inom fastigheten Gärdet 4:2, med den huvudsakliga sträckning som framgår av domsbilaga 1,
4. att leda bort grundvatten inom verksamhetsområdet i den omfattning att grundvattennivån ligger 1 meter under markytan på obebyggd mark och 0,3 meter under nya byggnaders underkant för betong, inom verksamhetsområdet, allt enligt vad som framgår av domsbilaga 2,
5. att inom samma område som framgår av punkten 4 ovan under anläggningsskedet därtill bortleda grundvatten i den omfattning att grundvatten

Mark- och miljödomstolen

ligger 0,5 meter under schakt för grundläggning av byggnader, anläggningar m.m., enligt vad som framgår av domsbilaga 2,

6. att fylla ut vattenområde inom fastigheten Gärdet 4:2 och Katrinefors 1:1 i enlighet med domsbilaga 3,
7. att anlägga och driva de anläggningar och vidta de åtgärder som i övrigt behövs för vattenverksamheten.

C. Mark- och miljödomstolen meddelar dispens enligt 11 kap. 14 § 2 st. miljöbalken för den markavvattning som avses i punkten B3, B4 och B5.

D. Mark- och miljödomstolen

- lagligförklarar befintliga installationer för uttag av vatten från Vänern och Tidan i enlighet med domsbilaga 4,
- bestämmer arbetstiden för den sökta vattenverksamheten till åtta år från dagen för verkställbar tillståndsdom,
- bestämmer att anspråk på grund av oförutsedda skador som orsakats av sökt vattenverksamhet ska framställas inom fem år efter utgången av arbetstiden samt
- bestämmer igångsättningstiden för tillkommande verksamhet och processutrustning till tio år från lagakraftvunnen tillståndsdom.

E. Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om att dom i målet ska gälla med omedelbar verkan utan hinder av att den inte vunnit laga kraft.

F. Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften, som redan är betald, till 140 000 kr.

G. Befintligt tillstånd för bolagets verksamhet, meddelat av Koncessionsnämnden för miljöskydd den 14 november 1996 samt av miljödomstolen den 9 april 2002, gällande vissa slutliga villkor, upphör att gälla när detta tillstånd tagits i anspråk i någon del.

Mark- och miljödomstolen

- H. Mark- och miljödomstolen bestämmer den ersättning som bolaget ska betala till respektive ägare av fastigheterna Fibern 1, Intendenten 3, Luten 8, Luten 11, Luten 12, Maskinföraren 7, Sadelmakaren 1, Sadelmakaren 17 och Remmen 1 till de belopp som parterna kommit överens i respektive avtal gällande ersättning för förutserbar skada på fastighetens energibrunn.
- I. Mark- och miljödomstolen avslår de ersättningsanspråk som framställts av
- J. Bolaget ska betala ersättning för rättegångskostnader till Länsstyrelsen Västra Götaland med 30 400 kr. På beloppet utgår ränta enligt lag.

Slutliga villkor

Allmänt

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten utformas och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har uppgett eller åtagit sig.
2. Bolaget ska anmäla till mark- och miljödomstolen samt tillsynsmyndigheten när tillståndet tas i anspråk i någon del och när tillståndsgivna produktionsanläggningar tas i drift.

Slutliga villkor för miljöfarlig verksamhet och för bortledning av vatten

Uttag av vatten från Tidan

3. Uttag av vatten från Tidan får endast ske om det finns särskilda skäl. Uttag ska undvikas vid låg vattenföring i ån. Om det är nödvändigt att ta vatten från Tidan då vattenföringen understiger 2 m³/s vid Tidans mynning, får detta ske endast i

Mark- och miljödomstolen

undantagsfall. Tillsynsmyndigheten ska underrättas snarast möjligt, inför eller i anslutning till sådant uttag.

Utsläpp till luft m.m.

4. Den nya pappersmaskinen (PM37) ska utformas så att papperstorkning kan ske utan användning av fossila bränslen. Utsläppen av kväveoxider ska begränsas i möjligaste mån.

5. Verksamheten ska bedrivas så att olägenheter till följd av lukt, damning och nedskräpning och dylikt undviks. Uppkommer störande lukt eller andra olägenheter ska åtgärder vidtas så att olägenheterna upphör.

Transporter

6. Bolaget ska fortlöpande och systematiskt arbeta med att minska klimat- och miljöpåverkan, speciellt utsläpp av luftföroreningar och växthusgaser, från transporter. Som stöd för detta arbete ska en aktuell handlingsplan finnas och följas. Handlingsplanen ska i möjligaste mån omfatta alla slag av transporter som följer av verksamheten. Planen ska första gången lämnas till tillsynsmyndigheten senast två år efter att tillståndet har fått laga kraft och tagits i anspråk. Redovisning av genomförda och planerade åtgärder enligt planen ska ske i miljörapporten.

Utsläpp till vatten

7. Ombyggnationen av processavloppsreningsverket ska vara genomförd i god tid innan antingen nu tillståndsgivna produktionsanläggningar tas i drift eller den utökade produktionen enligt detta tillstånd får påbörjas. Den slutliga utformningen av reningsverket och anordningar för dag- och släckvatten m.m. ska redovisas till tillsynsmyndigheten i god tid innan det ombyggda reningsverket och övriga anordningar tas i drift.

8. Orenat dag- och grundvatten får inte avledas till recipient. Senast fyra år efter att tillståndet tagits i anspråk eller så snart förorenat dag- och grundvatten uppkommer

Mark- och miljödomstolen

och behöver avledas från verksamhetsområdet ska vattnet, innan avledning till recipient, genomgå rening avseende minst suspenderande ämnen och olja med avseende på oljeindex. Halten suspenderade ämnen får inte överskrida 25 mg/l och halten olja (mätt som oljeindex) får inte överstiga 1 mg/l.

Dagvattenbrunnar ska vara varaktigt färgmarkerade eller framgå på annat tydligt sätt och får inte blockeras. Absorptionsmedel samt anordningar för att snabbt täta dagvattenbrunnarna ska finnas lätt tillgängliga och användas vid spill eller risk för spill

Kemikalier

9. Lagring av kemikalier och flytande farligt avfall får endast förekomma på invallad och tät yta försedd med nederbördsskydd. Invallningen ska inrymma det största förvaringskärls volym samt 10 procent av den samlade volymen av övriga förvaringskärl. Lagringen ska vara skyddad mot påkörning. Spill och läckage ska omgående samlas upp och tas omhand. Kemiska produkter som vid blandning kan ge upphov till gasutveckling, brand eller annan kraftig kemisk reaktion ska lagras åtskilda och inom separata invallningar.

10. Bolaget ska systematiskt gå igenom användningen av kemikalier i avsikt att byta ut miljöfarliga kemikalier mot sådana som bedöms vara mindre miljöfarliga. Bolaget får inte, vid införandet av nya kemikalier i tillverkningsprocessen, använda kemikalier för vilka miljövänligare alternativ finns, utan att först informera tillsynsmyndigheten. Informationen ska innehålla uppgifter om miljörisker förknippade med användning, skälen till valet av kemikalie samt förslag till försiktighetsmått i syfte att minimera miljöpåverkan.

Energihushållning

11. Bolaget ska i skäligen utsträckning vidta åtgärder för att ytterligare förbättra energieffektivitet och hushållning med energi.

Mark- och miljödomstolen

Till underlag för detta fortlöpande arbete ska bolaget, inom ett år efter genomförd energikartläggning i enlighet med lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag, till tillsynsmyndigheten lämna in en plan avseende energieffektiviserande åtgärder. Åtgärdsplanen ska fortlöpande revideras och vart fjärde år lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Av energieffektiviseringsplanen ska åtminstone följande framgå:

- Vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, samt kostnaderna och energibesparingen för dessa.
- Kostnads kalkyler omfattande minst total investeringskostnad och återbetalningstid, grundad på åtgärdernas livscykelkostnader.
- Vilka åtgärder som har genomförts och bedömning av vilka åtgärder som är skäligen att genomföra kommande fyraårsperiod samt en motivering av varför övriga åtgärder inte bedöms skäligen. Åtgärder som är uppenbart orimliga behöver inte redovisas i planen.

Bolaget ska årligen i miljörapporten redovisa hur arbetet med energi-effektiviseringsåtgärder fortgår

Avfall

12. Avfall som uppkommer i verksamheten ska sorteras i syfte att främja återanvändning och återvinning. Avfallet ska hanteras så att inte olägenhet uppkommer.

Slam från bolagets verksamhet ska i första hand föras till Katrinefors Kraftvärme AB för förbränning. Om förbränning i Katrinefors Kraftvärme AB:s anläggning inte är möjligt ska slammet omhändertaras av annan godkänd extern mottagare.

Risker

13. Senast ett år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk ska redovisning ske till tillsynsmyndigheten, dels av de ytterligare utredningar och

direkta åtgärder som anses vara motiverade efter redovisningen av risker inom det s.k. ALARP-området (gula risker) i riskanalys Seveso (aktbilaga 40, bilaga 12), dels av genomförande av de riskminskningsåtgärder som föranleds av utredningar och bestämmelser i gällande detaljplan och i samband med bygglov. Där ytterligare åtgärder är motiverade ska en tidsatt plan för genomförande redovisas.

14. Ett uppdaterat handlingsprogram enligt Sevesolagstiftningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten senast sex månader innan driftstart av nya produktionsanläggningar.

15. Släckvatten och andra släckmedel ska omhändertas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Hanteringen ska ske på sådant sätt att det inte kan förorena recipienten eller grundvattnet eller på annat sätt orsaka olägenhet. En aktuell plan för ändamålet ska finnas och följas, den ska uppdateras regelbundet vart 4:e år, eller med det tidsintervall som tillsynsmyndigheten bestämmer, och i samband med det redovisas till tillsynsmyndigheten.

Förorenade områden och avveckling av verksamheten

16. Bolaget ska informera tillsynsmyndigheten i god tid innan *markarbeten* utförs inom verksamhetsområdet. Informationen ska ge underlag för bedömning av behovet av försiktighetsmått och avhjälpandeåtgärder. Information behöver inte ges i fråga om mindre markarbeten som uppenbart inte berör förorenat område eller anläggningar.

17. Bolaget ska i god tid före *nedläggning* av hela eller delar av verksamheten informera och till tillsynsmyndigheten, vid behov, ge in ett program för undersökning av om mark och anläggningar inom områden som berörs av förändringen är förorenade. Med ledning av resultaten från undersökningarna ska bolaget ge in en plan för avhjälpande och i förekommande fall en avvecklingsplan inbegripande förslag till försiktighetsmått till tillsynsmyndigheten för godkännande.

Avsikten med åtgärderna i dessa planer ska vara att uppfylla de krav som följer av 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken.

Slutliga villkor för ansökta anläggningsarbeten

Genomförandeplaner

A1. Plan för detaljutformning av industriområdet med anläggningar och byggnader

Bolaget ska senast tre månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft i denna del och i god tid innan arbeten påbörjas till tillsynsmyndigheten ge in en första detaljplan för utformning av industriområdet med förslag till detaljutformning av anläggningar och byggnader. Särskilt ska planen beskriva placering och utformning av dammar och andra småvatten och de åtgärder som utförs för att kompensera andra habitat som går förlorade på grund av ansökta arbeten. Planen ska utformas så att skyddsintressena biologisk mångfald och friluftsliv tillgodoses så långt möjligt. När det gäller arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845) ska åtgärderna ge full och kontinuerlig ekologisk funktionalitet innan skadliga åtgärder får utföras.

Därefter ska planen uppdateras och redovisas för tillsynsmyndigheten i den utsträckning tillsynsmyndigheten bestämmer.

A2. Plan för genomförandet av ansökta arbeten

Bolaget ska senast tre månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft i denna del och i god tid innan arbeten påbörjas ta fram och till länsstyrelsen ge in en plan för ansökta anläggningsarbeten – inklusive hantering av uppkomna massor – och genomförande av arbeten i vatten. Av planen ska framgå hur miljöstörningar, såsom spridning av föroreningar genom arbeten i mark och återanvändning av uppgrävda massor för anläggningsändamål, utsläpp av grumlande dagvatten, buller, damning, vibrationer och kast från sprängning ska hållas inom angivna villkor samt minimeras i övrigt. Vidare ska framgå hur arbetena ska planeras för att undvika miljörisker förknippade med samtidig verksamhet vid pappersbruket.

Planen ska tas fram i samråd med länsstyrelsen och Miljö- och byggnadsnämnden.

Försiktighetsmått och skyddsåtgärder för anläggningsarbeten

A3. Bolaget ska upprätta en plan för biologisk mångfald inom verksamhetsområdet. I den mån bolaget har tillträde till angränsande områden kan även dessa inkluderas i planen. Planen ska inledningsvis inkludera i vart fall de åtgärder till skydd för naturmiljöer och djurarter som bolaget har åtagit sig inom ramen för målet och som bestämts genom denna deldom samt skötsel/uppföljning av dessa. Planen ska uppdateras löpande men minst vartannat år. Planen ska redovisas till länsstyrelsen i samband med den årliga miljörapporten.

A4. Arbeten i vatten eller vattennära områden ska utföras i torrhet eller, om så inte är möjligt, vid så låga flöden som möjligt. Skyddsåtgärder ska vidtas för att begränsa och förebygga att finkornigt material spolats ut till Tidans i samband med arbeten i vattennära områden, till exempel vid kraftiga regn. Förslag till skyddsåtgärder ska redovisas i ovannämnda genomförandeplan. Anläggnings- och underhållsarbeten i Tidans vattenområde som kan medföra grumling ska planeras och utföras med hänsyn till fiskens lek- och reproduktionstid.

A5. Trädfällning, markarbeten och inledande anläggningsarbeten inom de områden som idag utgör gräsmarker samt skogs- och parkmark får inte utföras inom fladdermössens, fåglarnas och groddjurens fortplantningssäsong (april-oktober). Tillsynsmyndigheten får medge att förbudstiden begränsas för vissa arbeten om bolaget kan visa att skyddade arter inte drabbas på förbjudet sätt.

A6. Jordschaktmassor som återanvänds för markberedning och för anläggande av skydds- och bullervallar ska uppfylla Naturvårdsverkets riktvärden för återanvändning av massor för anläggningsändamål (MRR)¹. Värdena ska anses

¹ [Naturvårdsverkets handbok för återvinning av avfall i anläggningsarbeten, ISBN 978-91-620-0164-3 \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se/publ/pdf/Handbok%20for%20atervinning%20av%20avfall%20i%20anlaggningsarbeten.pdf)

Mark- och miljödomstolen

uppfylla om den representativa medelhalten för ett delområde underskrider haltgräns för MRR, beräknat som övre konfidensgränsen för medelhalten med 95 % säkerhet. Delområden ska fastställas när provtagningen har genomförts.

Tillsynsmyndigheten får medge att massor med föroreningshalter upp till KM (Känslig markanvändning enligt Naturvårdsverkets generella riktlinjer för förorenad mark²) används i områden som inte är belägna i närheten av Tidans och kraftverkskanalen under förutsättning att halterna i massorna inte överstiger nivåerna i den mark de ska placeras på.

A7. Buller från anläggningsarbeten ska vid bostäder begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser.

Naturanpassningar och kompensationsåtgärder

A8. Naturanpassade erosionsskydd ska användas vid anläggande av skyddsvallar och nya stränder längs Tidans och arbetena ska i övrigt utföras så skonsamt som möjligt med hänsyn till Tidans strandmiljö. Träd- och buskskikt ska i möjligaste mån sparas och återställning ska vid behov säkerställas.

A9. Dagvattendammar och övriga åtgärder som syftar till att säkerställa kontinuerlig ekologisk funktionalitet för de skyddade arter som kan skadas genom ansökta arbeten ska anläggas så god tid att de är biologiskt funktionella innan befintliga habitat skadas.

A10. Belysning inom industriområdet ska utformas så att verksamhetens behov tillgodoses utan att omkringliggande naturområden, anläggningar och byggnader utsätts för ljusföroreningar.

² [Naturvårdsverkets generella riktvärden för mark 2022.xlsx \(naturvardsverket.se\)](#)

Mark- och miljödomstolen

A11. Bolaget ska vidta kompensationsåtgärder i syfte att förbättra strömvattenmiljöerna för fisk och andra vattenlevande organismer samt förbättra strandmiljöerna för fåglar och andra landlevande organismer. Åtgärder ska vidtas i enlighet med vad bolaget åtagit sig i målet. Åtgärderna kan därutöver exempelvis inkludera anläggande av boplats för kungsfiskare eller utter, etablering av skuggande träd- och buskvegetation på lämpliga platser samt tillförande av stenmaterial och död ved i strömfåran. Kompensationsåtgärder ska redovisas i den genomförandeplan som föreskrivits genom villkor A1 och i plan för biologisk mångfald (villkor A3).

Program för kontroll och uppföljning

Ett förslag till program - i vilket beskrivs hur besiktning, kontroll och uppföljning, avseende emissioner och miljöpåverkan med angivande av mätmetod, frekvens och utvärderingsmetod, ska ske av verksamheten - ska lämnas till tillsynsmyndigheten senast fyra månader efter det att denna dom vunnit laga kraft, vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Delegerade villkor

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att meddela följande villkor.

D1. Villkor om de ytterligare försiktighetsmått som behövs, utöver vad som anges i villkoren A4 - A11 eller till precisering av dessa, för att begränsa miljöstörningar från anläggningsarbeten och miljöanpassa byggnader och anläggningar enligt vad som beskrivs i genomförandeplaner (villkor A1- A3).

D2. Villkor om kontroll av verksamheten samt av utsläpp och påverkan från denna.

Uppskjutna frågor

Med stöd av 22 kap. 27 § första stycket miljöbalken skjuter mark- och miljödomstolen upp fastställandet av slutliga villkor för utsläpp till vatten och för buller från den miljöfarliga verksamheten. Mark- och miljödomstolen ålägger bolaget att under prövotiden genomföra följande utredningar m.m.

Utsläpp till vatten

U1. Bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna att med den reningsteknik som bolaget avser använda (primär mikroflotation, biorening i två reaktorer och sekundär mikroflotation, såsom redovisats i avsnitt 2 i bilaga 6 till aktbil. 53) så långt möjligt begränsa verksamhetens utsläpp till vatten av syreförbrukande ämnen (COD alternativt TOC), suspenderade ämnen (TSS), kväve (Tot-N), fosfor (Tot-P) och AOX.

Så snart stabila utsläppsförhållanden därefter uppnåtts, ska bolaget karakterisera och bedöma utsläppets inverkan på recipienten. Bolaget ska härvid undersöka det renade processavloppsvattnets egenskaper och inverkan på för recipienten relevanta organismgrupper. I fråga om toxicitet ska undersökningen avse såväl akuttoxisk som kronisk och reproduktionstoxisk inverkan samt inbegripa toxisk inverkan på åtminstone tre trofinivåer, varav fisk ska vara en. Om karakteriseringen visar förhöjd förekomst eller påverkan från miljöstörande ämnen, utöver de som regleras särskilt i denna deldom, ska bolaget klarlägga källan till ämnena samt föreslå åtgärder för att minimera den skadliga miljöpåverkan.

Förslag till begränsningsvärden ska grundas på ett underlag som ger tillräcklig statistisk säkerhet samt på redovisning av under prövotiden förekommande förhöjda utsläpp inklusive hur sådana utsläpp framgent kan förebyggas. Av underlaget ska kunna utläsas hur utsläppen förhåller sig till gällande BAT-slutsatser samt hur omfattande utsläppen under onormala driftförhållanden kan

antas bli. Av underlaget ska också framgå hur utsläppen varierar mellan årets månader.

Buller

U2. Bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för att begränsa buller från verksamheten. Målet för utredningarna är att nå god ljudmiljö kvalitet vid intilliggande bostäder tillsammans med buller från verksamheten vid Katrinefors kraftvärmeverk.

Redovisning

Prövotidsutredningarna ska redovisas så snart som frågan är väl utredd och ett tillförlitligt underlag för de bedömningar som ska göras föreligger, dock senast två år efter att den ombyggda fabriken har tagits i drift.

Utredningarna ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten och dessutom för utredningsföreskriften U2 i samråd med Miljö- och byggnadsnämnden. Bolaget ska i god tid inför samråd ge samrådsmyndigheterna ett program för hur bolaget avser att genomföra respektive utredning. Samrådet ska dokumenteras.

Resultaten av utredningarna ska innehålla tekniska beskrivningar av genomförda och därutöver möjliga åtgärder, miljö- och kostnadsmässiga effekter samt i förekommande fall uppfyllnad av gällande BAT-slutsatser och övriga föreskrifter. Vid redovisning av kostnader för utredda och föreslagna åtgärder ska beräkning av investeringskostnader, inklusive ingående kalkylparametrar (såsom teknisk livslängd, antagen ränta och driftskostnader), redovisas tydligt. Baserat på utredningarna ska bolaget i förekommande fall lämna förslag till åtgärder med tidplaner samt förslag till slutliga villkor eller åtaganden om åtgärder. Förslag till villkor med begränsningsvärden ska presenteras tillsammans med den statistiska analys som bolagets förslag grundas på.

Mark- och miljödomstolen

Provisoriska föreskrifter

Till dess mark- och miljödomstolen beslutat annat gäller följande provisoriska föreskrifter för de uppskjutna frågorna.

P1. Innehållet av föroreningar i vatten från processavloppsreningsverket får inte överstiga följande begränsningsvärden:

Som riktvärden och som medelvärden för senast gångna tolv månadersperiod:

Parameter	Begränsningsvärde (kg/ton mjukpapper)
COD	2,5
TSS	0,25
Tot-N	0,15
Tot-P	0,003

Som gränsvärden och som medelvärden för kalenderår:

Parameter	Begränsningsvärde (kg/d)
COD	800
TSS	92
Tot-N	45
Tot-P	1,0

Utsläppskontroll ska ske på sätt bestäms av tillsynsmyndigheten men ska åtminstone uppfylla vad som anges i BAT 10 i BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, (Kommissionens genomförande beslut av den 26 september 2014).

P2. Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

Dagtid måndag–fredag (kl. 06–18)	55 dB(A)
Kvälltid (kl. 18–22) samt dagtid lördag, söndag och helgdag	50 dB(A)
Nattetid (kl. 22–06)	45 dB(A)

Mark- och miljödomstolen

Ekvivalentvärdena avser varje tidsintervall om minst 1 timme då bullernivån från verksamheten är som högst.

Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 60 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid.

Kontroll ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar. Om värdena överskrids vid en kontroll ska åtgärder vidtas så att värdena kan innehållas vid en uppföljande kontroll vid tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Om immissionsmätningar visar att högre än ovan angivna bullernivåer förekommer vid bostäder ska orsaker till detta utredas.

Metsä Tissue AB (nedan även Metsä och bolaget) har redogjort för sin ansökan i huvudsak i enlighet med vad som framgår nedan under bakgrund och yrkanden.

BAKGRUND

Vid Katrinefors bruk produceras främst toalett- och hushållspapper samt torkpappersrullar för industrin. Nuvarande tillstånd medger en årlig produktion om högst 85 000 ton mjukpapper och högst 65 000 ton returfiber massa. Under 2019 producerades 72 843 ton mjukpapper och 49 504 ton returfiber massa.

Bolaget har för avsikt att utöka produktionen vid bruket samt bygga ut delar av verksamheten och förevarande ansökan utgör ett led i att bygga ut verksamheten och utöka produktionen till 70 000 ton returfiber massa och 145 000 ton mjukpapper per år. Sedan nu gällande grundtillstånd meddelades har vissa ändringar i verksamheten anmälts till länsstyrelsen (tillsynsmyndigheten). Anmälda ändringar och försiktighetsmått är inbegripna i förevarande ansökan med yrkanden och förslag till villkor.

ANSÖKAN

Yrkanden

1. Metsä yrkar att mark- och miljödomstolen meddelar tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till
 - a) verksamhet vid Katrinefors bruk inom fastigheterna Gärdet 4:2, Katrinefors 1:1, Luten 1–2, Luten 14, Krutet 1–6 samt Stubinen 1–4 omfattande en produktion om högst 70 000 ton returfiber massa och 145 000 ton mjukpapper per år,
 - b) att i bolagets reningsanläggning ta emot och behandla processavloppsvatten från den egna verksamheten och från Katrinefors kraftvärmeverk samt att efter rening släppa ut vattnet till recipient,
 - c) krossning av bergmassor som lossålls inom området,

Mark- och miljödomstolen

- d) anläggande och drift av de anläggningar och vidtagande av de åtgärder som i övrigt behövs för den utökade verksamheten.
2. Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen meddelar tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till
- a) bortledande av ytvatten från Vänern intill en mängd om högst 3 000 000 m³/år,
 - b) bortledande av ytvatten från Tidån intill en mängd om högst 12 000 m³ /år,
 - c) anläggande och bibehållande av vallar med en högsta krönnivå om +52,9 inom fastigheten Gärdet 4:2 med den huvudsakliga sträckning som framgår av figur 1 i aktbilaga. 40,
 - d) bortledande av grundvatten inom verksamhetsområdet i den omfattning att grundvattennivån ligger 1 meter under markytan på obebyggd mark och 0,3 m under nya byggnaders underkant för betong, inom verksamhetsområdet,
 - e) att inom samma område som framgår av yrkande 2 d under anläggnings-skedet därtill bortleda grundvatten i den omfattning att grundvatten ligger 0,5 meter under schakt för grundläggning av byggnader, anläggningar m.m.,
 - f) utfyllnad av vattenområde inom fastigheten Gärdet 4:2 och Katrinefors 1:1 i enlighet med figur 3 i aktbilaga 40,
 - g) anläggande och drift av de anläggningar och vidtagande av de åtgärder som i övrigt behövs för vattenverksamheten,
- allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anges i ansökan samt bolaget i övrigt uppger eller åtar sig i målet.
3. Bolaget yrkar vidare att mark- och miljödomstolen
- a) meddelar dispens enligt 11 kap. 14 § 2 st. miljöbalken för den markavvattning som avses i yrkande 2 c, samt
 - b) för det fall domstolen anser att åtgärderna som avses i yrkande 2 d och e utgör markavvattning, meddelar dispens enligt 11 kap. 14 § 2 st. miljöbalken även för den markavvattningen.

4. Bolaget yrkar, för det fall mark- och miljödomstolen finner sådana dispenser nödvändiga,
 - a) att domstolen meddelar dispens enligt 7 kap. 11 § 2 stycket miljöbalken för genomförande av sökta åtgärder inom biotopskyddsområden på fastigheterna Gärdet 4:2, Katrinefors 1:1 samt Krutet 3-6,
 - b) att domstolen meddelar dispens enligt 14 respektive 15 §§ artskyddsförordningen (2007:845) gällande fåglar, fladdermöss och mindre vattensalamander.
5. Bolaget yrkar slutligen att mark- och miljödomstolen
 - a) lagligförklarar befintliga installationer för uttag av vatten från Vätern och Tidån,
 - b) bestämmer arbetstiden för den sökta vattenverksamheten till åtta år från dagen för verkställbar tillståndsdom,
 - c) bestämmer att anspråk på grund av oförutsedda skador som orsakats av sökt vattenverksamhet ska framställas inom fem år efter utgången av arbetstiden,
 - d) bestämmer igångsättningstiden för tillkommande verksamhet och processutrustning till tio år från lagakraftvunnen tillståndsdom,
 - e) förordnar att tillståndet i sin helhet får tas i anspråk omedelbart utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande) eller i andra hand, förordnar att följande åtgärder får utföras utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft (partiellt verkställighetsförordnande):
 - inom i domsbilaga X (aktbil. 135) blåmarkerat område öster om Södra konverteringen: sanering av mark och i samband med detta avbaning och sprängning ned till nivån +49,5 m samt krossning av den utsprängda stenen,
 - inom i domsbilaga X blåmarkerat område söder om Södra konverteringen: trädfällning och avbaning,
 - inom i domsbilaga X orangemarkerat område: anläggning av två temporära vägar, och

Mark- och miljödomstolen

- i samband med arbetena ovan, nedläggning av temporära kablar och rörledningar, samt
- f) godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen.

Förslag till villkor och föreskrifter

Bolaget har föreslagit att tillståndet förknippas med följande villkor och föreskrifter.

Allmänt villkor

(1) Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget i ansökningshandlingarna och i övrigt uppgett eller åtagit sig i målet.

Energiushållning

(2) Bolaget ska i skälig utsträckning vidta åtgärder för att ytterligare förbättra energieffektivitet och hushållning med energi.

Till underlag för detta fortlöpande arbete ska bolaget, inom ett år efter genomförd energikartläggning i enlighet med lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag, till tillsynsmyndigheten lämna in en plan avseende energieffektiviserande åtgärder. Åtgärdsplanen ska fortlöpande revideras och vart fjärde år, eller med det längre intervall som tillsynsmyndigheten bestämmer, lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Av energieffektiviseringsplanen ska åtminstone följande framgå:

- Vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, samt kostnaderna och energibesparingen för dessa.
- Kostnads kalkyler omfattande minst total investeringskostnad och återbetalningstid, grundad på åtgärdernas livscykelkostnader.
- Vilka åtgärder som har genomförts och bedömning av vilka åtgärder som är skäligen att genomföra kommande fyraårsperiod samt en motivering av

Mark- och miljödomstolen

varför övriga åtgärder inte bedöms skäligen. Åtgärder som är uppenbart orimliga behöver inte redovisas i planen.

Bolaget ska årligen i miljörapporten redovisa hur arbetet med energi-effektiviseringsåtgärder fortgår

Uttag av vatten från Tidan

(3) Uttag av vatten från Tidan får endast ske om det finns särskilda skäl. Uttag ska i möjligaste mån undvikas vid låg vattenföring i ån. Om det är nödvändigt att ta vatten från Tidan då vattenföringen understiger 2 m³/s vid Tidans mynning, ska tillsynsmyndigheten i efterhand underrättas om uttaget.

Utsläpp till luft

(4) Den nya pappersmaskinen (PM37) ska utformas så att papperstorkning kan ske utan användning av fossila bränslen. Utsläppen av kväveoxider ska begränsas i möjligaste mån.

Dagvatten m.m.

(5) Ombyggnationen av reningsverket ska vara genomförd i god tid innan den utökade produktionen enligt ansökan får påbörjas. Den slutliga utformningen av reningsverket och anordningar för dag- och släckvatten m.m. ska redovisas till tillsynsmyndigheten i god tid innan det ombyggda reningsverket och övriga anordningar tas i drift.

(6) Senast fyra år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk ska uppsamlat dag- och grundvatten innan avledning till recipient, genomgå rening avseende minst suspenderande ämnen och olja med avseende på oljeindex. Halten suspenderade ämnen får inte överskrida 25 mg/l och halten olja (mätt som oljeindex) får inte överstiga 1 mg/l, räknat som årsmedelvärde. Halterna ska kontrolleras en gång per månad genom provtagning och analys på ofiltrerade prover. Månader utan nederbörd eller med så litet flöde av dagvatten att

Mark- och miljödomstolen

relevanta prover inte går att ta ut, undantas från kravet på provtagning och ska redovisas i miljörapporten. Dagvattenbrunnar ska vara varaktigt färgmarkerade eller framgå på annat tydligt sätt och får inte blockeras. Absorptionsmedel samt anordningar för att snabbt täta dagvattenbrunnarna ska finnas lätt tillgängliga och användas vid spill eller risk för spill.

Kemikalier

(7) Lagring av kemikalier och flytande farligt avfall får endast förekomma på invallad och tät yta försedd med nederbördsskydd. Invallningen ska inrymma det största förvaringskärls volym samt 10 procent av den samlade volymen av övriga förvaringskärl. Lagringen ska vara skyddad mot påkörning. Spill och läckage ska omgående samlas upp och tas omhand. Kemiska produkter som vid blandning kan ge upphov till gasutveckling, brand eller annan kraftig kemisk reaktion ska lagras åtskilda och inom separata invallningar.

(8) Bolaget ska systematiskt gå igenom användningen av kemikalier i avsikt att byta ut miljöfarliga kemikalier mot sådana som bedöms vara mindre miljöfarliga.

Omhändertagande av slam

(9) Slam från bolagets verksamhet ska i första hand föras till Katrinefors Kraftvärme AB för förbränning. Om förbränning i Katrinefors Kraftvärme AB:s anläggning inte är möjligt ska slammet omhändertas av annan godkänd extern mottagare.

Avfall

(10) Avfall som uppkommer i verksamheten ska sorteras i syfte att främja återanvändning och återvinning. Avfallet ska hanteras så att inte olägenhet uppkommer.

Risker

(11) Senast ett år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk ska redovisning ske till tillsynsmyndigheten, dels av de ytterligare utredningar och direkta åtgärder som anses vara motiverade efter redovisningen av risker inom det s.k. ALARP-området (gula risker) i riskanalys Seveso (bilaga 12 till aktbil. 40), dels av genomförande av de riskminskningsåtgärder som föranleds av utredningar och bestämmelser i gällande detaljplan och i samband med bygglov. Där ytterligare åtgärder är motiverade ska en tidsatt plan för genomförande redovisas.

(12) Ett uppdaterat handlingsprogram enligt Sevesolagstiftningen ska redovisas till tillsynsmyndigheten senast sex månader innan driftstart av nya produktionsanläggningar.

(13) Släckvatten och andra släckmedel ska omhändertas på ett miljömässigt godtagbart sätt. Hanteringen ska ske på sådant sätt att det inte kan förorena recipienten eller grundvattnet eller på annat sätt orsaka olägenhet. En aktuell plan för ändamålet ska finnas och följas, den ska uppdateras regelbundet vart 4:e år, eller med det tidsintervall som tillsynsmyndigheten bestämmer, och i samband med det redovisas till tillsynsmyndigheten.

Förorenade områden och avveckling av verksamheten

(14) Bolaget ska i god tid före nedläggning av hela eller delar av verksamheten informera och till tillsynsmyndigheten vid behov ge in ett program för undersökning av om marken och anläggningar inom områden som berörs av förändringen är förorenade. Med ledning av resultaten från undersökningarna ska bolaget ge in en plan för avhjälpande och i förekommande fall en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande. Avsikten med åtgärderna i dessa planer ska vara att uppfylla de krav som följer av 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken.

Transporter

(15) Bolaget ska fortlöpande och systematiskt arbeta med att minska klimat- och miljöpåverkan, speciellt utsläpp av luftföroreningar och växthusgaser, från transporter. Som stöd för detta arbete ska en aktuell handlingsplan finnas och följas. Handlingsplanen ska i möjligaste mån omfatta alla slag av transporter som följer av verksamheten. Planen ska första gången lämnas till tillsynsmyndigheten senast två år efter att tillståndet har fått laga kraft och tagits i anspråk. Redovisning av genomförda och planerade åtgärder enligt planen ska ske i miljörapporten.

Kontrollprogram

(16) Ett förslag till kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter att tillståndet har fått laga kraft och tagits i anspråk eller vid den senare tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer. I programmet ska beskrivas hur besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll, grundvattenförhållanden m.m., med angivande av mätmetod, frekvens och utvärderingsmetod, ska ske av verksamheten och dess utsläpp samt miljöpåverkan från denna. Den nya mark- och grundvattenytan ska mätas in och höjdsättas för att möjliggöra en fortsatt uppföljning och kontroll i driftskedet. Kontrollprogrammet ska vid behov kompletteras i takt med att nya anläggningar tas i drift.

Anläggningsarbeten

(17) Naturanpassade erosionsskydd ska användas vid anläggande av skyddsvallar och nya stränder längs Tidans och arbetena ska i övrigt utföras så skonsamt som möjligt med hänsyn till Tidans strandmiljö. Träd- och buskskikt ska i möjligaste mån sparas och återställning ska vid behov säkerställas.

(18) Jordschaktmassor som återanvänds för markberedning och för anläggande av skydds- och bullervallar ska uppfylla Naturvårdsverkets riktvärden för känslig markanvändning (KM). Värdena ska anses uppfyllda om den representativa medelhalten för ett delområde underskrider haltgräns för KM, beräknat som övre

Mark- och miljödomstolen

konfidensgränsen för medelhalten med 95 % säkerhet. Delområden ska fastställas när provtagningen har genomförts. Innan markarbetena påbörjas ska bolaget ge in en masshanteringsplan till tillsynsmyndigheten.

(19) Buller från anläggningarbeten ska vid bostäder begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser.

*Kompensationsåtgärder m.m.*Villkorsförslag ingivet i aktbilaga 124 gällande artskyddsfrågor

Bolaget ska upprätta en plan för biologisk mångfald inom verksamhetsområdet. I den mån bolaget har rådighet över angränsande områden kan även dessa inkluderas i planen. Planen ska inledningsvis inkludera i vart fall de åtgärder till skydd för naturmiljöer och djurarter som bolaget har åtagit sig inom ramen för målet samt skötsel/uppföljning av dessa. Planen ska uppdateras löpande men minst vartannat år. Planen ska redovisas till länsstyrelsen i samband med den årliga miljörapporten.

(20) Bolaget ska vidta kompensationsåtgärder i syfte att förbättra strömvattenmiljöerna för fisk och andra vattenlevande organismer samt förbättra strandmiljöerna för fåglar och andra landlevande organismer. Åtgärderna kan exempelvis inkludera anläggande av boplats för kungsfiskare eller utter, etablering av skuggande träd- och buskvegetation på lämpliga platser samt tillförande av stenmaterial och död ved i strömfåran.

Bolaget ska till länsstyrelsen senast sex månader från lagakraftvunnen tillståndsdom redovisa en plan med förslag till åtgärder och tidpunkt för genomförande. Planen ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten bemyndigas enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att godkänna föreslagen kompensationsplan.

Mark- och miljödomstolen

Uppskjutna frågor*Utsläpp till vatten*

(U1) Bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna att med den reningsteknik som bolaget avser använda (primär mikroflotation, biorening i två reaktorer och sekundär mikroflotation, såsom redovisats i avsnitt 2 i bilaga 6 till aktbil. 53) begränsa verksamhetens utsläpp till vatten av syreförbrukande ämnen, TSS, Tot-N och Tot-P. Bolaget ska vidare utföra en ekotoxikologisk undersökning med fokus på grönalg och kräftdjur. Om toxicitet för dessa organismer påvisas ska ämnena bestämmas och de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna att begränsa utsläppen av dessa ämnen utredas. Resultatet av utredningarna ska ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter att den ombyggda fabriken har tagits i drift.

Under prövotiden föreslås följande *provisoriska föreskrift* gälla:

P1. Till dess att annat bestäms får innehållet i utsläppt vatten inte överstiga följande.

Parameter Årsmedelvärde (kg/d)

COD	800
TSS	92
Tot-N	45
Tot-P	1,0

Kontroll av COD (kemisk syreförbrukning) och TSS (suspenderade ämnen) ska ske genom analys av dygnsprov måndag - torsdag och analys av samlingsprov fredag - söndag. Kontroll av Tot-N (total-kväve) och Tot-P (total-fosfor) ska ske genom analys av veckosamlingsprov. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att avseende utsläpp till vatten av syreförbrukande ämnen godkänna byte av analysparameter från COD till TOC och att då besluta om provisorisk föreskrift i den nya analysparameter.

Mark- och miljödomstolen

Buller

(U2) Bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för att begränsa buller från verksamheten. Resultatet av utredningarna och förslag till slutliga villkor ska ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter att den ombyggda fabriken har tagits i drift.

Under prövotiden föreslås följande *provisorisk föreskrift*, som i stort motsvarar nuvarande villkor, gälla:

P2. Buller från verksamheten får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bostäder än

Dagtid måndag–fredag (kl. 06–18) 55 dB(A)

Kvälltid (kl. 18–22) samt dagtid lördag, söndag och helgdag 50 dB(A)

Natttid (kl. 22–06) 45 dB(A)

Arbetsmoment som typiskt sett kan medföra momentana ljudnivåer över 60 dB(A) vid bostäder får inte utföras nattetid.

Kontroll ska ske genom närfältsmätningar och beräkningar. Om värdena överskrids vid en kontroll ska åtgärder vidtas så att värdena kan innehållas vid en uppföljande kontroll vid tidpunkt som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Lukt

(U3) Bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna för att begränsa uppkomsten av lukt från verksamheten. Resultatet av utredningen ska ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter att det nya reningsverket har tagits i drift.

Åtaganden

Bolaget har under målets handläggning åtagit sig följande försiktighetsmått och åtgärder till skydd för biologisk mångfald inom verksamhetsområdet.

Mark- och miljödomstolen

(1) Första året utförs inga markarbeten eller avverkning under juli och augusti i områden där det finns hålträd.

(2) Fladdermusholkar sätts upp och bibehålls vid Tidan samt i skogspartierna i den östra delen av verksamhetsområdet.

(3) Några fällda grova lövträdsstammar med håligheter placeras i vertikalt läge i verksamhetsområdets sydöstra hörn och i skogsområdet invid Tidan. Den jordkällare som är en potentiell övervintringsplats bevaras, liksom ytterligare jaktmark och viloplatser när en större del av naturvärdesobjekt 4 (skogspartiet med naturvärde klass 3) lämnas orört. Tidigare åtaganden (att skapa diken och småvatten för bland annat mindre vattensalamander, brynmiljöer, stenvägar och biodepåer) kommer också att bidra till gynnsamma förhållanden för fladdermöss, bland annat genom att ökar födotillgången (insekter).

Tillåtlighet*Lokaliseringsöverväganden*

Bolaget sammanfattar sina bedömningar enligt följande i fråga om lokalisering och utformning av de anläggningar som erfordras för ansökt utbyggnad av verksamheten.

Den ansökta lokaliseringen och utformningen är sammantaget den mest lämpliga.

Den möjliggör ett sådant materialflöde som är helt nödvändigt för produktionen.

Infrastruktur och andra system kan integreras och olika media transporteras så korta avstånd som möjligt. Icke-störande anläggningsdelar som kontor, matsal och

personalparkering har placerat mot bostäder. Nya anläggningsdelar nyttjas som

bullerskärning, tillsammans med en lägre marknivå i det nya området. En ny vall

ger buller- och insynsskydd längs befintligt verksamhetsområde. Inget annat

alternativ kommer att innebära lägre bullernivåer i omgivningen än nuvarande

utformning. Därtill, att höglagret läggs i områdets södra del möjliggör direktutgång

Mark- och miljödomstolen

på Marieforsleden, vilket minskar både trafiken i tätorten och det trafikgenererade bullret från verksamheten. Dagvattendammen har placerats så att vatten med självfall eller endast begränsad pumpning leds till dammen och vidare till Tidan. Den ansökta utformningen innebär avslutningsvis att det finns fortsatta expansionsmöjligheter på fastigheten, som i sin helhet är planlagd för industriändamål. Detta utgör god hushållning med mark.

Såväl anläggningars placering inom området som deras utformning och skötsel har anpassats så att ansökta åtgärder inte kommer i konflikt med artskyddsbestämmelserna.

*Övrigt i fråga om tillåtlighet*Hushållningsfrågor

Bolaget arbetar kontinuerligt med att minska användningen av råvaror och energi i verksamheten. Trots den sökta produktionsökningen kommer bolagets behov av råvatten från Väneren förbli oförändrat till följd av vattenbesparande åtgärder som möjliggör återanvändning av processvatten i verksamheten. Inom verksamheten återanvänds returpapper (främst tidningspapper) för produktion av toalett- och hushållspapper samt torkpappersrullar för industrin. Även utskott från pappersmaskinerna återanvänds. Genom detta bidrar verksamheten till en god hushållning med råvaror.

Energianvändningen inom verksamheten kommer att öka till följd av sökt produktionsökning, men verksamheten kommer att förbruka mindre energi per ton producerat mjukpapper i jämförelse med befintlig verksamhet. Den ansökta verksamheten kommer således innebära en mer energieffektiv produktion.

Koncernen har som strategisk målsättning att produktionen ska vara fossilfri år 2030. Alternativ till dagens gasol kommer därför att utredas i syfte att minska koldioxidutsläppen från verksamheten. I verksamheten uppkommer avfall som tas om hand av auktoriserad mottagare och återvinns där det är möjligt. Bolaget

Mark- och miljödomstolen

planerar att vidta åtgärder för att minska mängden slam och plastrejekt som uppkommer i verksamheten.

Riksintressen

Gamla staden som ligger strax norr om verksamhetsområdet utgör riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Planerade förändringar i ansökt alternativ ska även bedömas utifrån dess påverkan på riksintresset för kulturmiljö och den kulturhistoriskt intressanta industrimiljön på fabriksområdet. Med utgångspunkt i att bolagets planerade utbyggnad bl.a. innefattar nya byggnader som överstiger den byggnadshöjd som medges i gällande detaljplaner, har kommunen bedömt att ändring av detaljplanerna behöver ske för att möjliggöra planerad om- och tillbyggnad. De planerade byggnadernas höjd bedöms innebära att riksintressanta värden försvagas. Från vattenfronten, kommer kyrkan fortsatt dominera siluetten genom att kyrktornet är markant högre än den nya bebyggelsen. Byggnadernas höjd och horisontella avtryck inom verksamhetsområdet kommer dock att konkurrera med kyrkan. Stadens historiska bebyggelsestruktur kommer dock fortsatt vara tydligt skönjbar och spela en avgörande roll för siluetten. Placeringen av de nya byggnadskropparna sker på ett tydligt sätt bortom riksintresset som inte påverkar synligheten hos den riksintressanta bebyggelsestrukturen. Området bedöms inte förlora sitt värde som riksintresse,

Bolaget överväger att avveckla det stickspår av järnvägen som leder fram till verksamhetsområdet. Åtgärden kommer, om den genomförs, inte att påverka riksintresset för kommunikation enligt 3 kap. 8 § miljöbalken som gäller för Kinnekullebanan och järnvägsstationen i Mariestad.

Verksamhetsområdet berörs även av riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9 § miljöbalken med speciella restriktioner för hinderfrihet. Verksamheten varken påverkar eller påverkas av att ligga inom Försvarmaktens riksintresse för hinderfritt luftrum.

Mark- och miljödomstolen

Miljö kvalitetsnormer

Den sökta verksamheten bedöms inte medföra försämring av någon kvalitetsfaktor i recipientens kemiska eller ekologiska status och bedöms inte heller medföra att någon miljö kvalitetsnorm för ytvatten inte kan uppnås.

Den sökta verksamheten bedöms inte påverka någon grundvattenförekomst. Bolaget kommer att utreda om några skyddsåtgärder för grundvattnet i övrigt behöver vidtas vid de planerade anläggningsarbetena.

I fråga om miljö kvalitetsnormer för fisk och musselvatten, bedöms den sökta verksamheten inte påverka Vänern /Mariestadssjön som laxfiskevatten.

Verksamhetens utsläpp till luft bedöms inte bidra till att någon miljö kvalitetsnorm för utomhusluft överskrids.

Sammanfattning tillåtlighet

Miljöbalken syftar till att driva samhällsutvecklingen i en hållbar riktning. Av det som redovisats i detta avsnitt följer att den sökta verksamheten är förenlig med miljöbalkens syfte och uppfyller de krav som kan ställas enligt miljöbalkens tillåtlighetsregler. Tillstånd till den sökta verksamheten ska därför meddelas.

Verkställighetsförordnande

Det är angeläget för Metsä att påbörja anläggningsarbetena för den utökade verksamheten så snart som möjligt och flera förberedande åtgärder planeras vidtas snarast efter att dom meddelats. Verksamheten är etablerad på platsen sedan flera hundra år tillbaka. Ansökan avser visserligen en större utökning av verksamheten, men de tillkommande ytor som avses tas i anspråk är planlagda för industriändamål. Den sökta verksamheten medför inga betydande miljökonsekvenser. Tillståndet kommer att möjliggöra att verksamheten moderniseras och att omfattande åtgärder för att begränsa buller från verksamheten genomförs. Tillståndet bedöms också

medföra positiva samhällsekonomiska effekter i verksamhetens närhet. Bolaget anser sammantaget att det föreligger skäl för verkställighetsförordnande.

Lokalisering och omgivningar

Katrinefors bruk är beläget i ett industriområde i Mariestads kommun. Den nuvarande verksamheten bedrivs i huvudsak på fastigheten Gärdet 4:2, samt på del av fastigheten Katrinefors 1:1 som bolaget arrenderar av Mariestads kommun. Genom verksamhetsområdet löper ån Tidan. Verksamheten tar sitt råvatten i huvudsak från Mariestadsfjärden som är en del av Vänern och uttagspunkten ligger ca 500 m ut ifrån strandlinjen. Pumpstationen för vattenuttaget ligger vid Korpholmen på fastigheten Marieholm 10:1. Visst uttag av vatten sker även från Tidan vid tillfällen då vattenuttag från Mariestadsfjärden inte är möjligt. Den sökta verksamheten kommer att innebära att verksamhetsområdet utökas från ca 55 ha till ca 80 ha. De nya områden som kommer att tas i anspråk är en del av fastigheten Katrinefors 1:1 samt fastigheterna Krutet 1–6, Stubinen 1–4, Luten 1–2 och Luten 14. Detta innebär i huvudsak att verksamhetsområdet expanderar i sydlig riktning samt i begränsad omfattning i östlig riktning (Luten 1–2 och Luten 14).

I den befintliga verksamhetens omgivning finns i stora drag industriområden, bostäder samt ett område av lövskog och ängs- och jordbruksmark. Direkt väster om verksamhetsområdet ligger ett industriområde och därefter, ca 250 meter väster om verksamhetsområdet, Marieholms/Gärdets bostadsområden. I norr angränsar verksamheten mot Regionens hus och Nya staden. Bostadskvarteret Pilen ligger mellan Tidan och järnvägen, ca 150 meter nordväst om norra delen av verksamhetsområdet. I direkt anslutning till verksamhetsområdets östra gräns ligger ett antal bostäder och mindre företag. Längre österut ligger bostadsområdet Grangärdet. Området söder om fastigheten Gärdet 4:2 och ned till Marieforsleden är enligt gällande detaljplan planlagt för industriändamål och utgörs idag av lövskog samt ängs- och jordbruksmark.

I närområdet till bolagets verksamhetsområde finns följande riksintressen.

Mark- och miljödomstolen

Gamla staden som ligger strax norr om verksamhetsområdet utgör riksintresse för *kulturmiljövrården* enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Vätern - Djurö, Brommö, Torsö och Fågelö utgör i riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken för *friluftslivet* (områdesnummer FO 42:5). Området är även utpekade som område för rörligt *friluftsliv enligt 4 kap. 1 och 2 § miljöbalken*. Vätern omfattas vidare av riksintresse för *yrkesfiske* enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Verksamhetsområdet berörs även av riksintresse för *totalförsvaret* med speciella restriktioner för hinderfrihet (3 kap. 9 § miljöbalken). Järnvägen Kinnekullebanan, järnvägsstationen i Mariestad samt E20 (väg 26) utgör riksintressen för *kommunikationer* enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.

Bolaget redovisar övriga skyddsintressen i anslutning till ansökt verksamhet enligt följande.

Gärdet 4:2 ligger inom område som länsstyrelsen pekat ut som värdetrakt för skyddade träd efter flera fynd av läderbagge. Ett fåtal skyddsvärda träd finns inom södra delen av fastigheten. Sydost om Södra konverteringen finns en lövskogslund om ca 8 ha vid Karlslund som utgör en nyckelbiotop, beslutad av Skogsstyrelsen år 2002. Tidans kvillar, som är beläget strax nedströms verksamheten, utgör biotopskyddsområde enligt beslut av länsstyrelsen.

Detaljplaner

Det område som omfattas av den planerade utbyggda verksamheten är detaljplanerat för industriändamål. Gällande detaljplaner till vilka planerade byggnader är anpassade antogs den 30 november respektive den 14 december 2020. Planerna har vunnit laga kraft.

Teknisk beskrivning

Ansökta anläggningars detaljutformning

Metsä har utrett flera utformningar inom nuvarande och planerat verksamhetsområde. Den utformning som har valts är resultatet av flera års arbete, där många aspekter har beaktats, huvudsakligen de som listas strax nedan (utan inbördes

Mark- och miljödomstolen

ordning). Som framgår nedan är detta den lämpligaste utformningen och den uppfyller kraven i 2 kap. 3 och 6 §§ miljöbalken.

Infrastruktur. Det måste finnas tillgång till ånga, gas, el, processvatten, brandsprinklervatten och möjlighet att anlägga en säker och integrerad infrastruktur i den befintliga och nya anläggningen för flöden av detta och av råvara, för bästa resurshushållning och för att det har stor betydelse för verksamhetens kostnader. Därtill bör avståndet som olika media transporteras vara så kort som möjligt, för att ge låg energiförbrukning och god internlogistik, som är viktigt för att anläggningen ska vara driftsäker och tillförlitlig. Vad gäller extern infrastruktur är en viktig faktor närhet till stor trafikled, och att en kort intern transportväg kan anordnas dit.

Utnyttjande av befintliga anläggningsdelar m.m. Att riva eller ta ur bruk välfungerande anläggningsdelar är inte god resurshushållning. Det ska ske i så liten utsträckning som möjligt.

Materialflöde. En strömlinjeformad produktion leder till en mindre mängd aktiviteter både i och utanför byggnader. Det ger lägre energiförbrukning, mindre spill, färre interna transporter, lägre bullernivåer och utsläpp från transporter, och ökar trafiksäkerheten på området. Från pappersmaskinen måste följa ett stabilt produktionsflöde med så korta vägar som möjligt.

Omgivningspåverkan. Reducera buller, lukt, skuggning av höga byggnader, interna transporter samt påverkan på kulturmiljön (genom förändrad landskapsbild). Utformningen ska stötta hög energieffektivitet och låg vattenförbrukning. Möjliggör att flytta externa transporter så att de kör direkt ut på Marieforsleden. Möjliggör uppsamling av dagvatten.

Hänsyn till befintliga markförhållanden. Marken måste vara tillräckligt stabil för de tunga anläggningarna. Om de inte kan anläggas på berggrund (som finns i de östra

delarna av utökningsområdet) måste marken stabiliseras, vilket ökar anläggningskostnaderna kraftigt och förlänger byggtiden.

Hänsyn till topografin. Höjdförhållandena inom området skiljer sig kraftigt åt. Anläggningen ska utformas så att så lite massor som möjligt behöver loss hållas. För vattenhantering ska självfall utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt.

Framtida expansionsmöjligheter. Hela verksamhetsområdet är detaljplanelagt för industriändamål och den expansion som nu sker ska inte försvåra att hela området används för sitt avsedda ändamål. Metsä har självt ytterligare expansionsplaner för framtiden, dock ännu inte så konkreta att de inkluderats i denna ansökan.

När anläggningen har utformats har huvudsakligen fyra huvudalternativ studerats närmre, dels det ansökta alternativet, dels tre alternativ benämnda Norr, Väst och Syd. Namnen syftar på den nya pappersmaskinens (PM37) placering. Vid utformningen av ett pappersbruk är nämligen placeringen av pappersmaskinen avgörande för var övriga anläggningsdelar kan placeras. Pappersmaskinen är det första steget i produktionsprocessen och efter den måste ett logistiskt fungerande flöde följa.

Sammanfattningsvis bedömer bolaget att den ansökta lokaliseringen och utformningen är sammantaget den mest lämpliga. Den möjliggör ett sådant materialflöde som är helt nödvändigt för produktionen. Infrastruktur och andra system kan integreras och olika media transporteras så korta avstånd som möjligt. Icke-störande anläggningsdelar som kontor, matsal och personalparkering har placerat mot bostäder. Nya anläggningsdelar nyttjas som bullerskärmning, tillsammans med en lägre marknivå i det nya området. En ny vall ger buller- och insynsskydd längs befintligt verksamhetsområde. Inget annat alternativ kommer att innebära lägre bullernivåer i omgivningen än nuvarande utformning. Därtill, att höglagret läggs i områdets södra del möjliggör direktutgång på Marieforsleden, vilket minskar både

trafiken i tätorten och det trafikgenererade bullret från verksamheten. Dagvattendammen har placerats så att vatten med självfall eller endast begränsad pumpning leds till dammen och vidare till Tidan. Den ansökta utformningen innebär avslutningsvis att det finns fortsatta expansionsmöjligheter på fastigheten, som i sin helhet är planlagd för industriändamål. Detta utgör god hushållning med mark.

Papperstillverkningen

Vid Katrinefors bruk produceras främst toalett- och hushållspapper samt torkpappersrullar för industrin. I bruket finns idag två pappersmaskiner (PM35 och PM 36), sex konverteringslinjer samt en avsvärtningsanläggning för hantering av returpapper. Nuvarande tillstånd medger en årlig produktion om högst 85 000 ton mjukpapper och högst 65 000 ton returfiber massa. Under 2019 producerades 72 843 ton mjukpapper och 49 504 ton returfiber massa. Anläggningen är i drift ca 360 dygn om året. Både pappersmaskiner och konverteringen bedrivs på 5-skiftssystem med möjlig drift upp till 365 dygn per år.

Ansökt utökning innebär att nya byggnader och anläggningar tillkommer och ett fåtal befintliga byggnader kommer att rivas för att ge plats åt nya byggnader samt för att öka produktionseffektiviteten. I huvudsak innebär den planerade förändringen av verksamheten att två byggnader i den södra delen av verksamhetsområdet kommer att anläggas med en sammanhängande linje för hela processen från lagring av råvaror till lagring av färdiga produkter.

I korthet innebär utökningen av verksamheten följande förändringar:

- En ny pappersmaskin, PM37, tillkommer;
- En ny balmassafabrik anläggs;
- Ett nytt baspapperslager anläggs vid PM37;
- Lagerlokaler vid den västra konverteringen stängs och ett nytt lager för färdigvaror anläggs i den sydvästra delen av den nya byggnaden. Det nya lagret kan komma att inrymmas i en ca 35 m hög byggnad eller i en lägre byggnad;

Mark- och miljödomstolen

- Nya konverteringsmaskiner tillförs verksamheten och konverteringen koncentreras till den södra delen av verksamhetsområdet (norra och västra konverteringen stängs);
- En underhållsverkstad anläggs för den nya delen av verksamheten, (befintlig underhållsverkstad bibehålls för nuvarande verksamhet och underhållsaktiviteter på norra och västra konverteringen avslutas);
- Vattenreningsanläggningen ses över;
- Ett nytt kontor anläggs;
- Befintlig huvudport till verksamhetsområdet stängs och en ny huvudport med tillhörande parkeringsplatser anläggs vid den södra gränsen av verksamhetsområdet;
- Nya vägar till och från samt inom verksamhetsområdet anläggs.

Den huvudsakliga verksamheten består av produktion av mjukpapper. Denna har två huvudsakliga ingående råvaror; returfiber (främst tidningspapper) och nyfiber. Råvarorna blandas enligt olika recept för att erhålla olika kvalitet på pappret. Returfiber upparbetas vid avsvärtningsanläggningen där returpappret slås upp i vatten med kemikalier som lösgör trycksvärtan via en flotationsprocess. Från avsvärtningsanläggningen levereras massan sedan till pappersmaskinerna. Nyfiber, som köps in i balad form, lagras i dagsläget i tidningspapperslagret vid avsvärtningsanläggningen men kommer i framtiden att lagras i den nya balmassafabriken längst norrut i processlinjen. Nyfiber genomgår uppslagning med hjälp av pulper innan de pumpas till pappersmaskinerna.

Vid pappersmaskinerna produceras papper av den avsvärtade massan och upplöst nyfiber. Pappret formas, avvattnas, pressas, torkas, kräppas och rullas upp. Torkningen sker med hjälp av en ånguppvärmd cylinder och en påblåsningsskåpa som blåser upphettad luft på pappret.

Mark- och miljödomstolen

Efter bearbetning vid pappersmaskinerna konverteras pappret till toalettpapper, hushållspapper och torkpapper i konverteringen. Pappret präglas, limmas ihop (lamineras) och perforeras innan det rullas upp på hylsor tillverkade av råpapper. Vid rätt mängd papper på hylsan kapas pappret i en perforering och änden limmas fast på rullen som sedan kapas till färdiga produkter i önskad bredd. I dagsläget finns fem konverteringslinjer vid Södra konverteringen och en linje vid Västra-Norra konverteringen. I den sökta verksamheten kommer all konvertering att koncentreras till den södra delen av verksamhetsområdet.

Efter konvertering förpackas de färdiga produkterna i konsumentförpackningar, som i sin tur packas i transportförpackningar, och transporteras sedan till lager. Lagring av färdiga produkter sker i dagsläget i direkt anslutning till Södra konverteringen, i ett mindre lager vid Västra-Norra konverteringen, i ett lagertält samt externt. I den sökta verksamheten kommer färdiga varor att lagerhållas i en ny lagerbyggnad. Efter lagerhållning transporteras färdiga varor till kund med lastbil. I begränsad utsträckning har transport tidigare skett via bolagets järnväg. Bolaget kommer att utreda om järnvägen ska tas ur drift bl.a. eftersom järnvägsspåret kan komma att stå i vägen för utbyggnaden.

Avloppsvatten

Vattenhanteringen inom verksamheten syftar till att samla in och rena potentiellt förorenat vatten inom verksamhetsområdet, återanvända vatten inom processen när detta är möjligt samt att släppa ut renat överskottsvatten. Verksamhetsområdet kommer att hantera vatten som kommer från flera olika källor.

Till bolagets processavloppsreningsverk leds processavloppsvatten från pappersmaskinerna och avsvärtningsanläggningen samt dagvatten från delar av anläggningen där fiber hanteras.

Inom samma fastighet som ansökt verksamhet (Gärdet 4:2) bedriver Katrinefors Kraftvärme AB verksamhet med fjärrvärmeproduktion till VänerEnergi AB som är

Mark- och miljödomstolen

Mariestads fjärrvärmeleverantör, samt ånga till bolagets verksamhet. I och med att Metsä utökar sin produktion krävs mer ånga till pappersmaskinerna. Förevarande ansökan inbegriper mottagande och behandling i bolagets processvattenavloppsrening av rökgaskondensat, pannvatten och rejekt från slampressar från verksamheten vid Katrinefors Kraftvärme AB. Rökgaskondensatets föroreningsinnehåll regleras i Katrinefors Kraftvärme AB:s tillstånd. Kondensatvattnet innehåller en liten mängd ammoniak då ammoniak doseras i rökgaserna för reduktion av kväveoxider. Detta tas hänsyn till vid bolagets dosering av närsalter i processavloppsreningssystemet. Mängden vatten som på detta sätt överförs till bolagets reningssystem uppgår som högst till ca 1,2 miljoner kubikmeter per år, varav ca 215 000 m³ uppges härröra från Katrinefors Kraftvärme AB:s verksamhet.

Både vid avsvärtningsanläggningen och vid de befintliga pappersmaskinerna finns intern rening av vatten för att kunna återanvända så mycket vatten som möjligt i processen. Vatten som inte kan återanvändas leds till vattenreningssystemet.

Processavloppsvatten från avsvärtingen, pappersmaskinerna och Katrinefors Kraftvärme AB samlas i en pumpgrop där vattnet passerar ett mekaniskt rensfilter innan det pumpas till processvattenreningens försedimenteringsbassänger. Flockningsmedel i form av polymerer kan tillsättas och den största delen av partiklarna sedimenterar. Från försedimenteringen leds vattnet till två buffertbassänger där en utjämning av flödestoppar sker. Från buffertbassängerna pumpas vattnet till biofilmssteg med två biofilmsreaktorer som är seriekopplade, där mikrober som finns på ett fluidiserat bärmaterial bryter ned föroreningar i vattnet. Närsalter i form av fosforsyra och ammoniumsulfat, ammoniumnitrat och eller urea tillsätts för att hålla den biologiska aktiviteten hög. Syrehalten hålls på rätt nivå med hjälp av luftning. Efter biofilmssteget leds vattnet till mellansedimenteringen där det mesta av bildat bioslam sedimenteras. Vid denna del av reningssystemet kan ibland lukt uppkomma p.g.a. att flytslam bildas. Åtgärder som genomförs för att undvika luktproblem är att man tömmer den aktuella bassängen

Mark- och miljödomstolen

för att ta bort flytslammet. Detta görs under drift och stör ej anläggningen. Efter mellansedimenteringen pumpas vattnet till slutfällningen, "Purac-bassängen", där pH regleras med hjälp av svavelsyra. Fällningskemikalie och flockningsmedel tillsätts och flockarna får sedimentera. Det renade vattnet pumpas till ett överfall för luftning innan det rinner genom en tub ut i Mariestadsfjärden, ca 2 km ut i Vänern (koordinater enligt SWEREF 99: 6510177, 431063).

Slammet från försedimentering, mellansedimentering och slutfällningen (Purac) pumpas till en slamtank. Från slamtanken pumpas slammet vidare till Katrinefors Kraftvärme AB där det tillsammans med slam från avsvärtningen avvattnas och pressas innan det förbränns. Vattnet från slamavvattningen går tillbaka till reningsverkets intagskammare.

Under 2017 kompletterade och förbättrade bolaget befintlig reningsanläggning i syfte att säkerställa tillräcklig rening också med nu ansökta produktionsnivåer.

Ytterligare åtgärder som står till buds för att förbättra reningen uppges vara att

- komplettera anläggningen med ytterligare en bioreaktor om detta visar sig ge högre kapacitet för ökad belastning och stabilare drift av den biologiska reningen,
- komplettera mellansedimenteringen och den kemiska fällningen i syfte att minska uppehållstiden för bioslammet och minska lukten från anläggningen,
- utreda möjligheterna installera ett extra reningssteg i form av ett filter eller motsvarande, för lägre utsläpp av suspenderat material.

Bolaget driver därutöver idag ett pågående arbete där nya ledningar till/från Katrinefors Kraftvärme AB installeras så större slamtank efter sedimenteringen samt större slampumpar till deras anläggningar kan installeras om det visar sig behövas. Utredningen kommer pågå tills ombyggnaden är genomförd och den nya fabriken är drifttagen och intrimmad. Bolaget planerar att mäta och rapportera lukt enligt bestämmelserna i SS-EN 13752 och redovisa resultat med hjälp av med

Mark- och miljödomstolen

spridningsmodell. Lämpliga åtgärder för att reducera lukt bestäms utifrån utredningen.

Ett flertal dagvattenledningar finns inom verksamhetsområdet. Vissa ledningar leder vatten direkt till Tidån och andra ledningar leder vatten till bolagets vattenreningsanläggning. Dagvatten som kan innehålla fiberrester m.m. leds till vattenreningsanläggningen.

I samband med om- och tillbyggnaden av verksamheten kommer bolaget att vidta ett flertal åtgärder för att förbättra dagvattenhanteringen. Bland annat planerar bolaget att tillföra nya oljeavskiljare samt att tillse att tillkommande ytor där fiber och rejekt hanteras ansluts till vattenreningsanläggningen.

Bolaget har idag en oljeavskiljare vid truckverkstaden och en tank vid centralverkstaden som slamsugs samt planerar att installera ytterligare 2–3 oljeavskiljare för dagvatten.

Kylvatten

Kylvatten används i verksamheten till bland annat lokalkyla, manöverrum, datorrum, motorer/drifter, växellådor, ställverk, kompressorer och hydraulaggregat. Kylvattnet återvinns i dagsläget delvis som processvatten. Det kylvatten som inte återvinns leds via bolagets processavlopp till vattenreningsanläggningen eller släpps ut i Tidån. Merparten av allt uppvärmt kylvatten från de nya processerna planeras att återvinnas för att ersätta råvattenintag och reducera energibehov för att värma upp råvatten. Bolaget kommer dock att behöva släppa ut uppvärmt kylvatten även vid sökt verksamhet. Bolaget planerar att leda resterande utgående kylvatten via utloppstuben till Vänern. Förutsättningarna för att genomföra detta bedöms som goda då det idag bara finns två utsläppspunkter av kylvatten i Tidån.

Mark- och miljödomstolen

Råvaror och kemikalier

De huvudsakliga råvarorna i bolagets verksamhet är returpapper och nyfibermassa. Returpapper består främst av tidningspapper som transporteras till bruket med lastbil. Nyfibermassan utgörs i huvudsak av kemisk massa av björk och tall, som köps in i balad form från andra massabruk, i huvudsak inom Metsäkoncernen. Mer än hälften av bolagets råvaruförbrukning förväntas i framtiden utgöras av returfibrer.

Råvatten hämtas från Vänern eller, i undantagsfall, från Tidån. Råvatten används till alla maskiner och avdelningar, samt även som kylvatten till lokalkyla, manöverrum, datorrum, motorer/drifter, växellådor, ställverk, kompressorer och hydraulaggregat. Den nya pappersmaskinen (PM37) kommer att använda ca 1,5 m³ mindre vatten per ton producerat mjukpapper i jämförelse med de befintliga pappersmaskinerna (PM35 och PM36). Bolaget kommer därutöver att se över möjligheterna till ökad återanvändning av vatten inom verksamheten.

I verksamheten används processkemikalier i huvudsak för tillverkning av returfibermassa och mjukpapper, konvertering, vattenrening, rengöring och slembekämpning. I verksamheten används även verkstadskemikalier i form av smörjolja m.m. Ett fåtal av de kemikalier (diesel, acetylen, och gasol) som bolaget hanterar faller under Sevesolagstiftningen och anläggningen klassas som Seveso-anläggning med lägre kravnivå.

Transporter

Transporter in till anläggningen utgörs i huvudsak av returpapper, pappersmassa, baspapper, gasol och kemikalier. Transporter ut från anläggningen utgörs främst av transport av färdiga produkter, baspapper och avfall. Transporter av gods till och från anläggningen görs huvudsakligen med bil. I dagsläget sker ett mindre antal transporter ut från bruket via bolagets järnväg. Metsä överväger att ta järnvägen ur drift.

Energianvändning

De huvudsakliga energikällorna i verksamheten är el, gasol och ånga. El används främst för drift av maskiner, pumpar och fläktar samt för belysning, tryckluft och viss uppvärmning. Gasol används främst till uppvärmning av torkkåporna i pappersmaskinerna men även som truckbränsle. Ångan, som köps in från Katrinefors Kraftvärme AB, används till torkning av papper samt för uppvärmning av processer samt lokaler. I verksamheten står avsvärtningen och pappersmaskinerna för ca 90 procent av den totala energianvändningen. Mot bakgrund av den sökta produktionsökningen kommer verksamhetens totala energianvändning per år att öka. Den nya pappersmaskinen kommer att förbruka ca 10 procent mindre ånga per ton producerat mjukpapper, men den kan komma att förbruka mer gasol i jämförelse med befintliga pappersmaskiner. Den specifika energianvändningen per ton producerat mjukpapper kommer sammantaget att minska i den sökta verksamheten. Primärt är det behovet av ånga per ton producerat mjukpapper som kommer att minska medan behovet av el och gasol kommer att öka i viss omfattning. Metsäkoncernen har som strategisk målsättning att produktionen ska vara fossilfri år 2030. Alternativ till dagens gasol kommer därför att utredas i syfte att minska verksamhetens koldioxidutsläpp. Bolaget planerar även att vidta vissa ytterligare energibesparande åtgärder. Sammantaget förväntas de åtgärder som genomförs under åren 2021–2023 ge en energibesparing om ca 9 230 MWh per år, till en investeringskostnad om mer än 3 miljoner kronor. Därtill kommer sannolikt ytterligare en genomförs under 2023, vilket kommer att ge en ytterligare besparing om drygt 3 600 MWh, till en investeringskostnad om drygt 2,5 miljoner kronor.

Risker och säkerhetsfrågor

Metsäs verksamhet omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor och därtill hörande förordning (2015:236) (Sevesolagstiftningen). Bolaget hanterar bensin, diesel, acetylen och gasol och Katrinefors bruk är därför klassad som en Sevesoanläggning med lägre kravnivå. Bolaget redovisar sammanfattningsvis följande risker och försiktighetsmått i verksamheten.

Mark- och miljödomstolen

I tabellen nedan redovisas de riskreducerande åtgärder som kan bli aktuella med anledning av Sevesoriskanalysen. Stora delar av riskanalysen omfattar, utöver den nya tillbyggnaden, befintlig fabrik. Vissa förslag innefattar därför åtgärder på befintlig anläggning.

Risker utpekade i grovriskanalysen	Riskreducerande åtgärder
1.3 Brand i samband med lossning	Utredning pågår kring gasdetektion under tankarna.
1.10 och 1.11 Lossning & hantering av IBC Biocider	Åtgärder som implementerats i befintlig verksamhet kommer att genomföras även i den utbyggda verksamheten/nya anläggningsdelar: rutiner, spilltråg, uppsamling och avskärmning, godkända truckförare, hastighetsbegränsning, utbildning för farligt gods, avstängningsventiler samt slambilslösningar för destruktion. Vidare kommer skyltningen i verksamheten att ses över med avseende på hastighetsbegränsningen.
3.2 Påkörningsrisker/kollision mellan fordon	Trafiken i det nya området kommer att styras så att möten förhindras.
3.3 Tankning av truckdiesel	Instruktion om hur dieseltankning ska utföras kommer att sättas upp på väggen vid tanken.
6.2 Dominoeffekter från KKAB	Samverkan pågår med KKAB för en så säker lösning som möjligt vid eventuell flytt av gasoltankar.
6.3 Dominoeffekt från Prodma, risk för påverkan på vattentank	Flytt pågår av sprinklervattentanken.
6.4 Påkörning av rörbrygga med gasol	Den nya anläggningen kommer att utrustas med adekvata påkörningsskydd. Högspänning och gasol kommer inte att transporteras i samma rörbrygga.
7.2 Bortfall av vatten till brandsprinklersystem vid gasoltank	Alternativ vattenmatning kommer att ordnas, så att risken för bortfall minimeras.

Åtgärderna som föreslås i den risk-PM som togs fram på uppdrag av kommunen i samband med detaljplaneprocessen, kommenteras nedan.

Mark- och miljödomstolen

Förslag till skyddsåtgärder	Åtgärd vidtas?
Nya byggnader inom planområdet uppförs med fasader i obrännbart material och i brandteknisk klass minst EI 60. Bärande vägg utförs i minst REI 60 (MSB, 2020).	Åtgärden kräver vidare utredning under projekteringen med byggnadsinspektören. Brandskyddsexpertis kommer att konsulteras.
Takbeläggningar och takdetaljer utförs i icke brännbara material.	Hanteras i bygglovsprocessen och branddokumentationen. Ytskiktsskraven för tak kommer att uppfyllas.
Utrymningsvägar från lokaler ska mynna till det fria på avstånd av minst 25 m från cisterner med brandfarligt innehåll.	Ja.
Runt större cisterner (> 100 m ³) med brandfarlig gas eller brandfarlig vätska klass 1 eller 2 samt oxiderande vätskor ska finnas minst 60 cm tjock och 300 cm hög skyddsvall eller mur, utom på vägen till cisternen. Tjockleken på muren (60 cm) följer rekommendationer i MSBs handbok (MSB, 2020).	Ja.
Körväg vid cisterner för brandfarlig gas eller vätska placeras i riktning bort från byggnader.	Ja.
Friskluftsintag på byggnader placeras på motsatt sida byggnaderna relativt kemikalie- och gasförvaring.	Ja.
Parkeringsplatser och uppställningsytor för leveranser (andra än respektive kemikalie) förläggs med skyddsavstånd till brandfarlig gas och vätska med minst 10 m.	Ja.
Vall införs på plankartan på östra sidan av planområdet mot angränsande bostäder. Vall kan även utföras utanför planområdet på västra sidan mot bostäder. Dessa vallar bedöms främst skydda mot buller och eventuell brandrök samt olycka med farligt gods.	Ja. Bullervallen är med i detaljplan.

Tankar där kemikalier förvaras är invallade eller lagras och hanteras på ett sådant sätt att utsläpp till mark och ytvatten inte kan ske genom läckage och spill.

Beredskapsplan för kemikalieolyckor finns i verksamhetsledningssystemet. Tank för väteperoxid är försedd med högtemperaturlarm och med ledningar för att snabbt kunna späda/kyla tanken genom att fylla på med sprinklervatten. Rutiner för nödlägesberedskap angående väteperoxid finns i verksamhetsledningssystemet. Alla

kemikalier är kontrollerade enligt Reach, BFR³ och Svanen. Optimering av kemikalieanvändningen görs kontinuerligt.

Vid lossning av gasol från lastbil behöver risk för läckage beaktas, t.ex. flänsläckage eller ett slangbrott. Om detta skulle ske finns det risk för en gasolnsbrand, jetflamma eller en gasolnsexplosion, en s.k. BLEVE. Risken för detta är dock mycket liten med hänsyn till förebyggande rutiner och system. Rutiner för nödlägesberedskap angående gasol finns i verksamhetsledningssystemet. För att undvika att det uppstår en olycka eller allvarliga tillbud finns flertalet skyddsbarriärer inom bolagets verksamhetsområde. Skyddsåtgärderna innefattar bl.a. påkörningsskydd vid lossningsplats för gasol, interna och externa rutiner för inspektion av utrustning, utbildad personal och nödstoppknapp. Gasoltanken är försedd med staket för att undvika att obehöriga personer kommer in till gasoltanken. Dessutom är området kring pappersbruket inhägnat område. Området kring gasoltank och lossningsplats ligger avskilt på fastigheten och endast behöriga lastbilar kommer in på detta område för att leverera gasol. Vid en brand inom verksamhetsområdet bedöms risken vara liten för att det påverkar gasoltanken.

Den befintliga *dieseltanken* är dubbelmantlad. Vid ett eventuellt inre läckage kan diesel läcka ut till denna invallning och därefter sugas upp med slambil. Tanken kontrolleras av tredjepartsorgan enligt rutin. Påfyllningsmunstycket samt tankningsutrustning är placerad ovanpå ett spilltråg för att undvika ett eventuellt läckage vid lossning till tanken.

³ Bundesinstitut für Risikobewertung (The German Federal Institute for Risk Assessment). Detta är en standard som pappersindustrin följer då det inte finns någon europeisk eller svensk standard.

De flesta produktions- och lagerlokaler är försedda med sprinklersystem och specialsprinkler finns i pappersmaskinernas datarum och IT-serverrum. Pappersmaskinerna är försedda med gnistdetektering. Brandskyddet utvecklas kontinuerligt tillsammans med brandkonsult och försäkringsbolag.

Släckvatten som kan uppkomma vid brand kan antingen rinna mot Tidån eller till bolagets reningsverk, beroende på lokaliseringen av en eventuell brand. För att förhindra att släckvatten når Tidån har en vall anlagts utmed Södra konverteringen. Bolaget planerar även att bygga en vall på ca 10–20 cm längs båda sidor av Tidån samt bygga om dagvattennätet och förse dagvattenstammarna med buffertvolym (t.ex. bassånger) som kan förbiledas och stängas av för omhändertagande av släckvatten. Verksamhetens största reservoar för omhändertagande av släckvatten är vattenreningsanläggningen. Vid brand i byggnader leds det mesta av släckvattnet till reningsanläggningen via dräneringssystem för processvatten. Uppstår brand utomhus leds släckvattnet till dagvattenbrunnar som finns runt om hela anläggningen. Vattnet från dagvattenbrunnarna leds antingen till reningsverket eller till Tidån. Bolaget har även brunnstättningsutrustning till dagvattenbrunnarna.

Industriutsläppsbestämmelser (IED-frågor)

Bolagets verksamhet är klassad som industriutsläppsverksamhet och omfattas av industriutsläppsförordningen (2013:250). Det innebär krav på utsläppsvärden som begränsningsvärden, tillämpning av bästa tillgängliga teknik (BAT) samt upprättande av en s.k. statusrapport. Bolaget har tidigare upprättat en statusrapport och lämnat in den till tillsynsmyndigheten, som godkände den i beslut den 30 augusti 2019.

För huvudverksamheten massaframställning gäller BAT-slutsatserna för produktion av massa, papper och kartong⁴. BAT-slutsatserna blev bindande för verksamheten

⁴ Kommissionens genomförandebeslut 2014/687 av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong.

Mark- och miljödomstolen

den 26 september 2018. BAT-slutsatserna inkluderar bestämmelser för branschens olika grenar och alla bestämmelser är inte tillämpliga på alla anläggningar.

Eftersom anläggningar kan ha processer som inte motsvarar de som en viss BAT-slutsats baseras på, innehåller många BAT-slutsatser undantag för vissa processtyper.

Katrinefors bruk omfattas av och uppfyller följande BAT-slutsatser; BAT 1–2, BAT 5–8, BAT 10, BAT 12–18, BAT 42–46, BAT 52–53. När det gäller BAT-slutsats 45 omfattas Katrinefors bruk av tabell 19 med utsläppsvärden för avloppsvatten som släpps ut direkt till vattenrecipient från integrerad produktion av papper och kartong från returfibermassa som producerats med avsvärtning på plats. Bolagets utsläpp bedöms även vid sökt produktionsökning komma att ligga väl inom utsläppsgränsvärdena.

I tabellen nedan redovisas de omräknade BAT-slutsatserna för utsläpp till vatten baserat på en fördelning om 70 000 ton returfiber och 75 000 ton balmassa och hur de förhåller sig till uppskattade målvärden för den ansökta verksamheten vid full produktion.

	Anpassad BAT-AEL (tabell 19 och 20), årsmedelvärde kg/t (normal drift)			Uppskattning ansökt verksamhet, kg/t (normal drift)
	Min	max	medel	
COD	0,52	2,71	1,61	2,0
TSS	0,06	0,37	0,22	0,2
Tot-N	0,01	0,15	0,08	0,054
Tot-P	0,0026	0,013	0,08	0,0014

För att nå lägre utsläppsnivåer skulle Metsä kunna installera ett ytterligare reningssteg med sandfilter samt ultrafiltrering. Såvitt Metsä vet används inte teknik med sandfilter och ultrafiltrering på något annat pappersbruk. Det är en obeprövad

lösning som går utöver kravet på bästa tillgängliga teknik. Den ytterligare bioreaktor som det finns möjlighet att installera (se figur 1 i bilaga 6 till aktbil. 53) har snarare en kapacitetshöjande än en utsläppsminskade funktion.

Metsä vill påpeka att varje utsläppsvärde i en BAT-slutsats bestäms individuellt såtillvida att den anläggning som bidragit med det lägsta värdet till t ex. COD (0,9) kan ha ett högt värde på t ex. TSS. Det finns en variation i vad som är möjligt att uppnå med hänsyn till inte minst ingående råvara, och det är orealistiskt att ligga i det lägsta skiktet på alla parametrar.

Rening av rökgaskondensat och rejekt från Katrinefors kraftvärmeverk

Metsä kommer årligen att ta emot högst 50 000 m³ rökgaskondensat och 85 000 m³ rejekt från rening av pannvatten. Avloppsvattnet har aldrig tidigare klassificerats enligt avfallslagstiftningen och det har inte varit möjligt att genomföra en klassificering under den tid som gått sedan frågan ställdes. Av de skäl som redovisas nedan anser Metsä inte heller att vattnet behöver klassificeras.

Hantering av avfall regleras genom bland annat avfallsdirektivet. Direktivet syftar till att ”skydda miljön och människors hälsa genom att förebygga eller minska de negativa följderna av generering och hantering av avfall samt minska resursanvändningens allmänna påverkan och få till stånd en effektivisering av denna användning”. Avfall definieras i direktivet som ”ett ämne eller föremål som innehavaren gör sig av med eller avser eller är skyldig att göra sig av med”. Avloppsvatten är undantaget från direktivets tillämpningsområde, förutsatt att det omfattas av annan gemenskapslagstiftning.⁵

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, art. 2.2.a.

EU-domstolen har i mål C-629/19 *Sappi Austria* konstaterat att det faktum att avloppsvatten under vissa omständigheter inte omfattas av direktivets tillämpningsområde visar att lagstiftaren uttryckligen avsett att kvalificera avloppsvatten som avfall, men samtidigt se till att detta avfall under vissa förutsättningar ska falla utanför direktivets tillämpningsområde. För att avloppsvattnet ska anses omfattas av annan lagstiftning krävs att den lagstiftningen

- 1) innehåller precisa bestämmelser som organiserar hanteringen av avfallet i fråga, samt
- 2) leder till en skyddsnivå som är åtminstone likvärdig den som följer av direktivet.⁶

Avloppsvatten regleras inom EU-rätten av bland annat industriutsläppsdirektivet (IED-direktivet). Likt avfallsdirektivet syftar IED-direktivet till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljö, i IED-direktivets fall genom att minska och om möjligt eliminera föroreningar från industriella verksamheter, bland annat genom tillämpningen av bästa tillgängliga teknik (BAT). Katrinefors Kraftvärme AB:s verksamhet omfattas av IED-direktivet.

I princip hela den svenska avfallslagstiftningen bygger på avfallsdirektivet. Direktivet har implementerats genom bland annat 15 kap. miljöbalken och avfallsförordningen. IED-direktivet har i Sverige implementerats genom bland annat industriutsläppsförordningen (2013:250), förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar och förordningen (2013:253) om förbränning av avfall. Tillståndsplikten för IED-anläggningar har implementerats genom miljöprövningsförordningen, där den integrerats med huvuddelen av de övriga bestämmelser om tillstånds- och anmälningsplikt som gäller i Sverige. Verksamheter som avser

⁶ C-629/19 *Sappi Austria* p. 33–36

Mark- och miljödomstolen

hantering av avfall samlas i förordningens 29 kapitel. Tillståndsplikten för mottagning av avlopp från en IED-anläggning har placerats i 28 kapitlet, som specifikt avser rening av avloppsvatten.

Av tillståndet till Katrinefors Kraftvärme AB:s verksamhet (Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom den 22 december 2021 i mål M 2541-20, s. 52) framgår bland annat att förordningen om förbränning av avfall och BAT-slutsatserna för stora förbränningsanläggningar (LCP) är tillämpliga på verksamheten. Därtill är BAT-slutsatserna för avfallsförbränning (WI) tillämpliga när så anges i LCP. Själva syftet med IED-direktivet och sammanhängande EU-förordningar är att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljö. Regelverket är mycket omfattande och innehåller detaljerade bestämmelser om hanteringen av processavloppsvatten från bland annat den typ av verksamhet som Katrinefors Kraftvärme AB bedriver. Skyddet för hälsa och miljö säkerställs redan av kravet på tillståndsprövning av IED-verksamheter, vid vilken dessutom specifika EU-gemensamma bestämmelser om bästa tillgängliga teknik ska tillämpas som referens. Oavsett tillämpbarheten av varje enskild BAT-slutsats på en specifik anläggning är det dock uteslutet att ett tillstånd till en IED-verksamhet meddelas utan att det provas huruvida processavloppsvattnet hanteras på ett sätt som säkerställer en minst lika hög skyddsnivå som avfallsdirektivet ger. Så är fallet även med Katrinefors Kraftvärme AB, vars verksamhet helt nyligen tillståndsprövades och villkor föreskrevs om bland annat föroreningsinnehållet i rökgaskondensat och övervakning av avloppsvatten. Tillståndet hade inte meddelats om den föreslagna hanteringen av avloppsvatten – rening i Metsäs reningsverk – inte bedömdes adekvat. På samma sätt kommer Metsäs tillstånd att reglera t.ex. vad som är acceptabla föroreningshalter i vatten (inklusive vatten från Katrinefors Kraftvärme AB) som lämnar verksamhetens reningsverk. Utöver tillståndskravet finns det också inom IED-regelverket en rad specifika bestämmelser som säkerställer denna skyddsnivå. För Katrinefors Kraftvärme AB:s vidkommande finns exempelvis i LCP bestämmelser om tekniker och arbetssätt för att minska utsläpp till vatten.

Därtill finns det specifika utsläppsgrensvärden (BAT-AEL) för avloppsvatten från rökgaskondensat i exempelvis 100 § i förordningen om förbränning av avfall (artikel 46.3 i IED-direktivet). Kondensatvattnet från Katrinefors Kraftvärme AB uppfyller för övrigt dessa krav redan innan det når Metsäs reningsverk. Vidare finns det i både LCP och förordningen om förbränning av avfall detaljerade bestämmelser om kontroll av såväl avloppsvattnet som sådant som de parametrar i produktionen som påverkar föroreningsinnehållet.⁷

Sammanfattningsvis organiserar IED-regelverket hanteringen av avfallet ifråga genom systemet med obligatorisk tillståndsprövning och därtill detaljerade bestämmelser om bland annat övervakning. Regelverket säkerställer en hög skyddsnivå för hälsa och miljö. Det utgör således sådan annan gemenskapslagstiftning som innebär att avfallsdirektivet inte är tillämpligt på avloppsvattnet från Katrinefors Kraftvärme AB och Metsäs behandling av det.

Inte heller den svenska lagstiftaren har avsett att avfallsregelverket ska tillämpas samtidigt som IED-regelverket (jfr vad som anförs i frågan i DS 2009/37 Nya avfallsregler, som behandlar införandet av avfallsdirektivet).

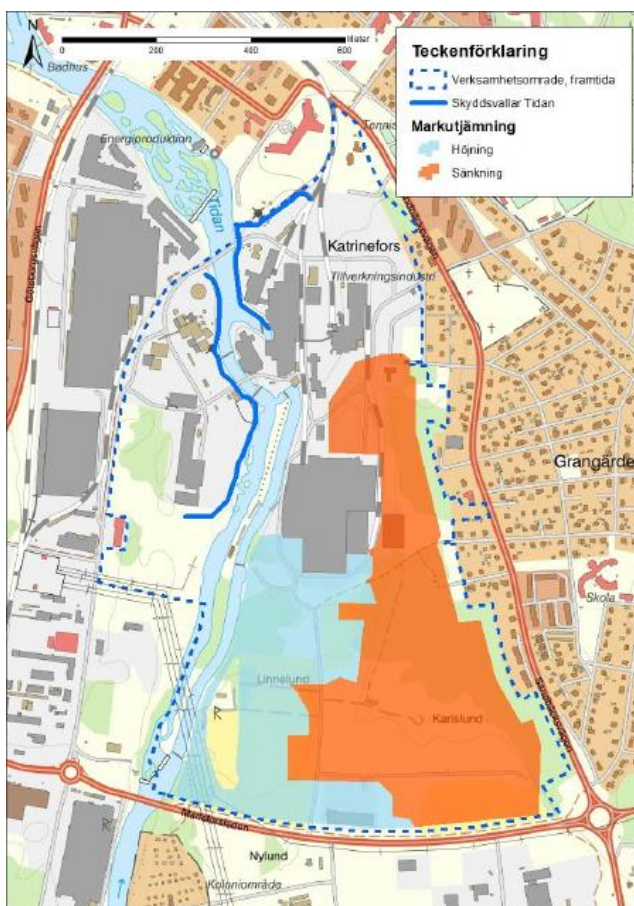
Regelverket i och under avfallsdirektivet och regelverket i och under IED-direktivet är två omfattande och komplexa regelverk, som båda syftar till att skydda hälsa och miljö. Miljönyttan av att tillämpa dem samtidigt framstår som helt obefintlig samtidigt som den administrativa bördan och komplexiteten i det regelverk som verksamhetsutövare och myndigheter har att förhålla sig till vore mycket stor. Det framstår även mot den bakgrunden som naturligt att den svenska lagstiftaren följt den systematik som EU-lagstiftaren uppenbarligen haft framför sig när IED-regelverket utformades separat från avfallsregelverket.

⁷ 45-46 §§ förordningen om förbränning av avfall (del 6 i Bilaga VI i IED-direktivet) samt t.ex. BAT-slutsatserna 3, 5 och 11 i LCP

Anläggningar och anläggningsarbeten

Planerade arbeten

För den utökade verksamheten kommer ett flertal nya byggnader att uppföras och några byggnader kan komma att rivas. Tillståndsansökan omfattar anläggande och drift av de anläggningar som behövs för att bedriva den planerade verksamheten. Ansökan inbegriper också åtgärder för att göra mark lämplig för etablering av nödvändiga byggnader och anläggningar samt anläggande av skyddsvallar för att förhindra översvämning av befintligt industriområde till att förhindra spridning av sådant förorenat vatten som skulle riskera att rinna ut i Tidan efter en översvämning samt i viss mån även släckvatten efter brandbekämpning.

Marknivån västerut kommer att höjas och nivån i områdets östra delar kommer att sänkas. Planerad marknivå är +57,4 meter, vilket är +/- 1,5 – 2 meter i förhållande till befintlig byggnation och omgivande vägar. Vid nivåförändringarna inom

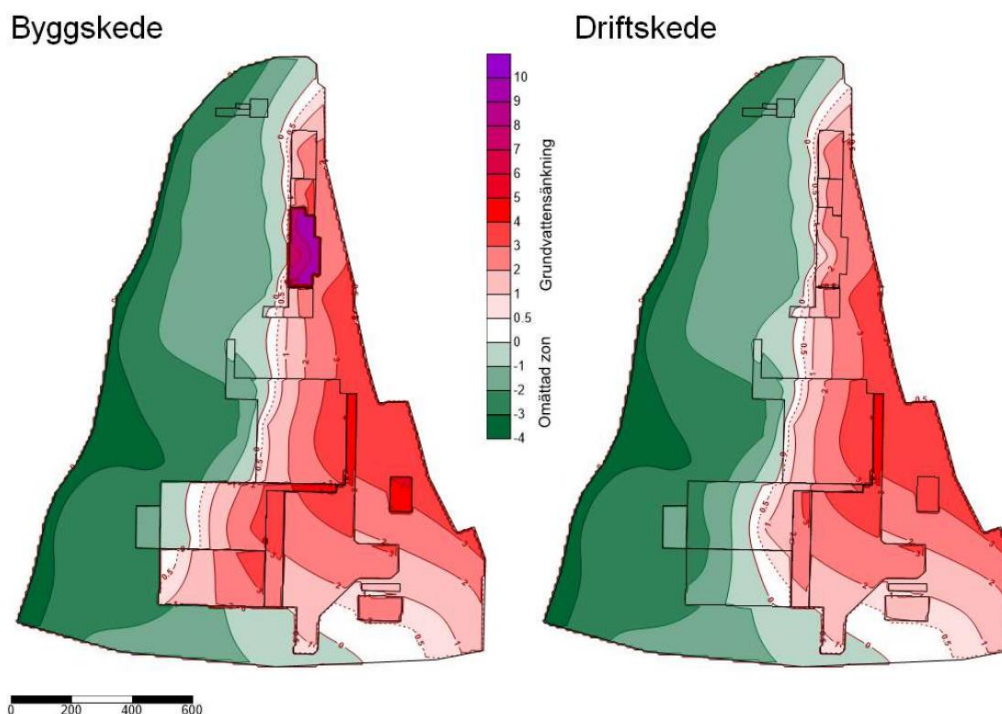
Mark- och miljödomstolen

området eftersträvas massbalans i syfte att minimera transporter m.m. av massor.

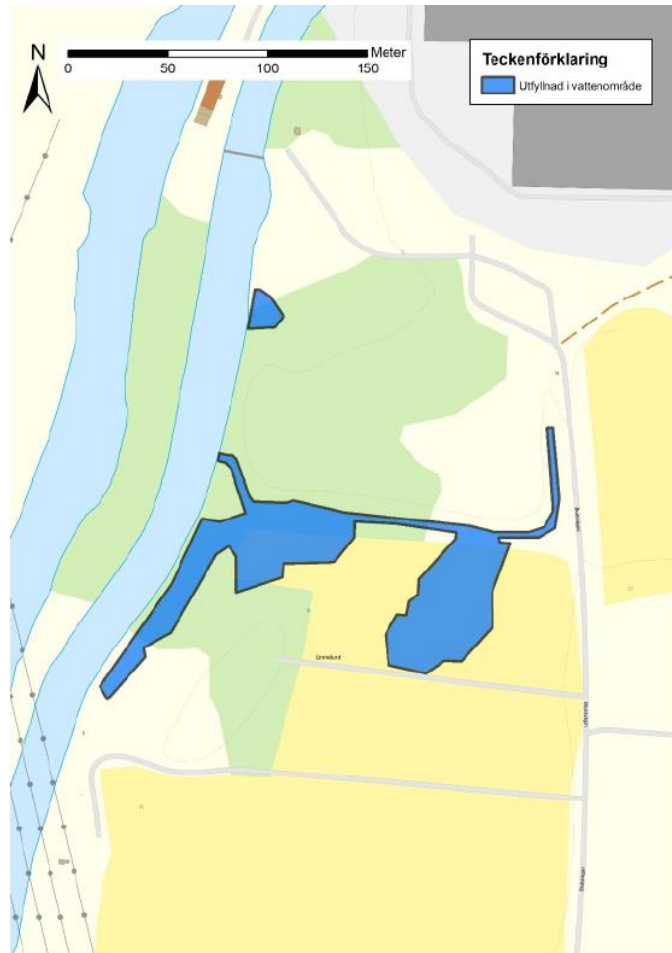
Inom de områden där marknivåsänkning blir aktuellt avser bolaget sänka grundvattennivån med upp till 3 meter (i områdets östra delar).

Avsänkningen kommer att bli störst under byggskedet liksom avledningen av grundvatten (265 m³/d jämfört med 245 m³/d under driftskedet) (jfr figur nedan).

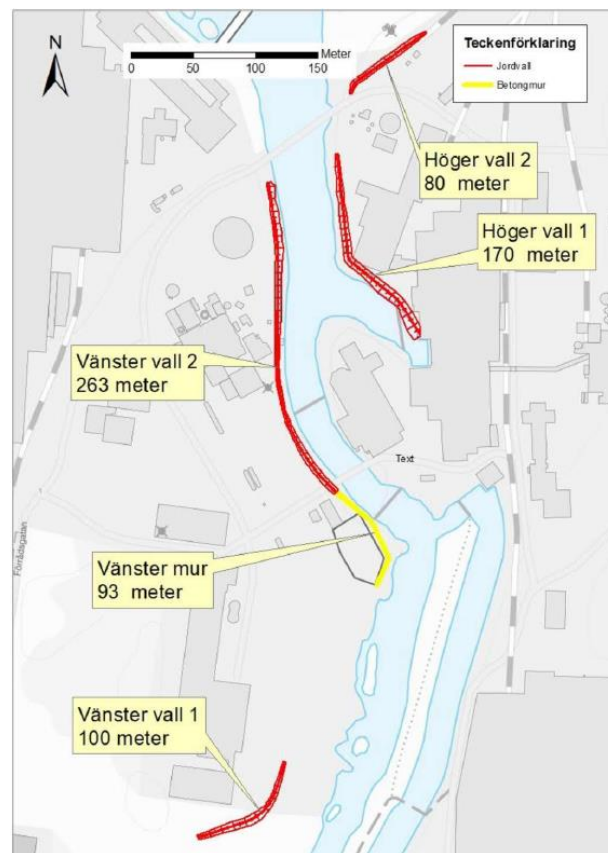
Under våtår bedöms den maximala avledningen under driftskedet kunna uppgå till 465 m³/d.

I låglänta delar av det utökade industriområdet kommer en höjning av marknivån, genom utfyllnader med företrädesvis massor från området i öster, att bli aktuell (jfr figur ovan). Utfyllnad kommer härvid att behöva ske inom vattenområde (högsta nivå vid 100-årsflöde).

Vallar och murar som erfordras för att skydda från översvämning från Tidan och från utsläpp från industriområdet av oavsiktliga utsläpp till Tidan framgår av figuren nedan.

Övriga anläggningsarbeten avser bl.a. rivning, mark- och grundläggningsarbeten, sprängning, krossning, sanering av förorenad mark, pålning och grundläggning samt överbyggnad. Bolaget kommer i så stor utsträckning som möjligt använda massor som uppkommer inom området som anläggningsmaterial. Provtagning av massorna kommer att ske innan schaktarbeten påbörjas och märkning göras så att korrekt hantering blir möjlig. Massor som är så förorenade att de inte kan användas för anläggningsändamål kommer att hanteras som avfall.

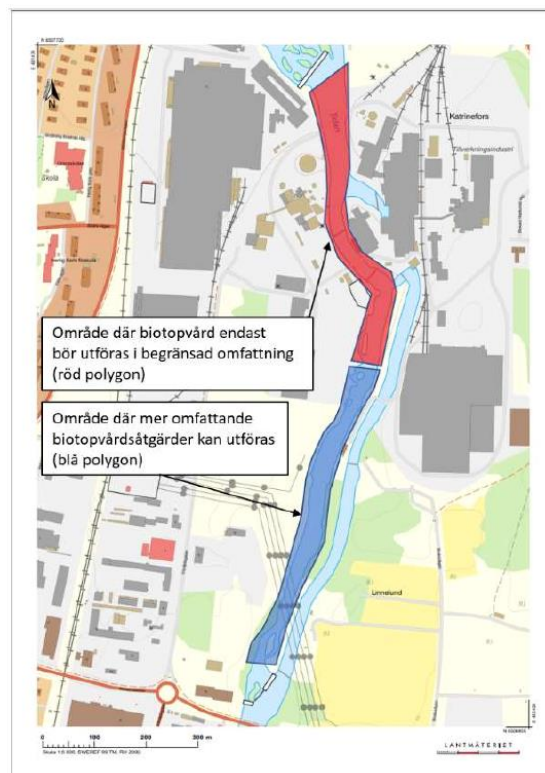
Stabilitetsberäkningar, översiktliga sättningsberäkningar samt geotekniska undersökningar har utförts för att den planerade anläggningen ska kunna utformas på ett säkert sätt. Metsä kommer att besiktiga bergsslänter när arbetena har utförts. Då kommer det att undersökas om det krävs några ytterligare åtgärder för att säkerställa stabila slänter. Förstahandsalternativet är alltid att skapa en släntning/lutning som är naturligt stabil, men om det inte är möjligt kan det bli aktuellt med skyddsnätning

eller så kallad bergbult (soil nailing/rock anchoring), vilket i korthet innebär att berget armeras genom att stålstänger drivs in i stenen.

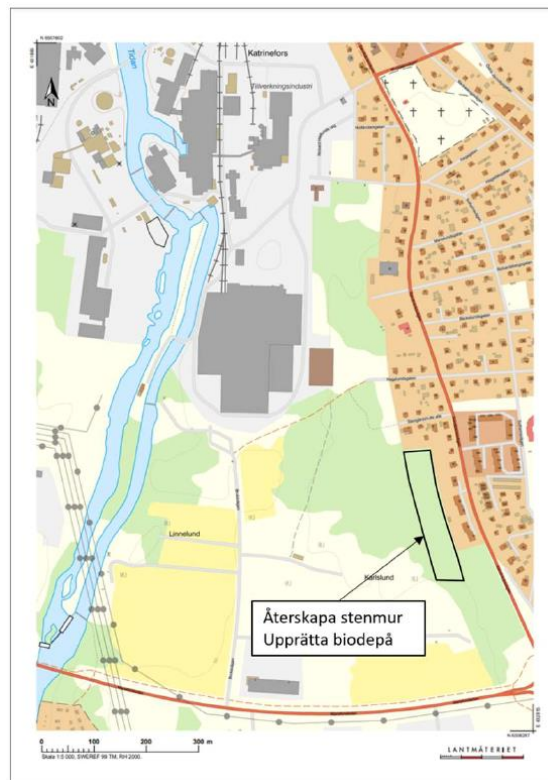
Försiktighetsmått för att minimera skada på biologisk mångfald.

Utbyggnaden av bruket kommer att ta naturmark i anspråk. Inom nyexploateringsområdet finns några biotoper (allé, dike och stenmurar) som ingår i det generella biotopskyddet samt gräsmark och ett parti med skogsmark. Åtgärder i anslutning till Tidans kommer, förutom anläggande av murar och vallar i befintligt industriområde omfatta naturmark inom det nya området. Arbeten och förändringar kommer endast ske i närheten av och i anslutning till kraftverkskanalen. Inga åtgärder planeras i Tidans naturfåra. Intill kraftverkskanalen kommer vegetation sparas och återetableras.

För att kompensera skada på biologisk mångfald orsakad av ansökta arbeten har bolaget åtagit sig att genomföra biotopvårdsåtgärder i Tidans, se figur nedan.

Bolaget har redovisat förslag till åtgärder för allén (att placera de avverkade träden på en biodepå) och stenvallen (uppbyggnad på annan plats) samt redovisat att motsvarande miljöer som diken kommer att tillskapas i och med dagvattendammarna och diken till dessa. Därtill kommer Metsä att anlägga öppna diken utmed nya vägar samt utmed bullervallen. En ny stenvall kan anläggas i gränsen mellan det utökade industriområdet och grönområdet mot bostäder som markerats på kartan nedan.

Här kan även avverkade träd från allén läggas upp. Därtill kommer en ny allé att planteras längs den nya infartsvägen till verksamhetsområdet.

För att minimera skada på skyddade arter – och därmed undgå förbud – avser bolaget i tillägg till åtagandena om murar, diken och biodepåer att bredda och fördjupa ett sedan tidigare planerat dike för att säkerställa fortsatta fortplantningsmiljöer för mindre vattensalamander och andra grod- och kräldjur. Bolaget kommer också att bygga en faunapassage i form av en (torr) trumma under en väg, för att möjliggöra säker passage till de fördröjningsmagasin för dagvatten som ska ligga i

Mark- och miljödomstolen

området och som också kommer att utgöra lämpliga miljöer för grod- och kräldjur. Därtill har bolaget justerat utformningen av området i öster så att större delen av skogen med högt naturvärde i öster (vid Stengårdshults allé) kommer att bevaras samt att skapa nya brynmiljöer i riktning mot verksamhetsområdet, i syfte att gynna häckande fågelarter.

Bolaget konstaterar att omgivningarna kring industriområdet hyser liknande biotoper samt att inverkan av åtgärderna på fåglar inte medför försämrade förutsättningar för berörda arter att finnas kvar i området. Bolaget har såvitt avser skydd för fåglar åtagit sig att undvika avverkning, markarbeten och liknande åtgärder under perioden april–augusti (häckningssäsong) samt att utföra kompensationsåtgärder i och vid Tidan, vilka bland annat kommer att gynna fåglar. I syfte att undgå förbudet i artskyddet för fladdermöss åtar sig bolaget, utöver vad som nämnts ovan, att bibehålla stora delar av skogen i områdets östra del, med jordkällare, att sätta upp och bibehålla fladdermusholkar vid Tidan och i östra skogsområdet samt att placera några fällda grova trädstammar i vertikalt läge invid Tidan.

När det gäller påverkan på skyddade arter drar bolaget sammanfattningsvis slutsatsen att den ansökta verksamheten inte – med de skyddsåtgärder som bolaget har åtagit sig – medför otillåten skada på någon skyddad art eller dess fortplantningsområden eller viloplats.

Övrig vattenverksamhet

Ansökan omfattar även vattenverksamhet i form av bortledning av vatten från Vänern och Tidan samt lagligförklaring av befintliga anläggningar för vattenbortledning. Råvatten har hämtats från Vänern sedan 1960-talet. Dessförinnan hämtades allt råvatten från Tidan. Bolagets uttag av vatten sker på ett djup om ca 5,85 meter (höjden +39,02 enligt RH2000) ca 500 meter ut i Vänern. Vattnet leds sedan genom en intagsledning till en pumpstation på fastigheten Marieholm 10:1 vid Korpholmen. Pumpstationen ägs och drivs av bolaget. Från pumpstationen leds

Mark- och miljödomstolen

vatten sedan genom en ca 4,5 km lång icke trycksatt ledning till verksamhetsområdet. Ledningen löper över fastigheterna Mariestad Marieholm 1:13, Mariestad Marieholm 1:8, Mariestad Spindeln 4, Mariestad Spindeln 1, Mariestad Blåkklockan 1, Mariestad Stensötan 1, Mariestad Verkmästaren 8 samt Mariestad Gärdet 4:3 innan ledningen når verksamhetsområdet.

Pumpstationen vid Korpholmen består bl.a. av två dränkpumpar på vardera ca 300 m³ /h. Pumparna styrs normalt av nivån i råvattenbassängen och överföringen sker via radiolänk. Vid strömavbrott i Korpholmen, som matas från det lokala elnätet, finns en dieselmotor med generator som automatiskt startar. I pumpstationen kloreras vattnet med hypoklorit innan det leds till bruket där vattnet grovfiltreras i ett trumfilter och sedan lagras i råvattenbassängen under jord i norra änden på Västra konverteringen. Från bassängen pumpas råvattnet till maskiner och avdelningar samt till Katrinefors Kraftvärme AB.

Genom denna tillståndsansökan söker Metsä tillstånd till uttag av vatten intill en mängd om 3 000 000 m³ /år från Vänern till Katrinefors bruk. Bolaget ansöker även om lagligförklaring av befintliga anläggningar för uttaget, dvs. pumpstation samt ledningar. Anläggningarna har uppförts i enlighet med de regler och bestämmelser som gällde vid tidpunkten för uppförandet. Dessa ska därmed anses tillkomna i laga ordning och skäl för lagligförklaring föreligger därför.

Utöver uttaget från Vänern söker Metsä även tillstånd till uttag av högst 12 000 m³ /år vatten från Tidan till verksamhetsområdet. Uttag från Tidan kommer att ske vid tillfällen då uttag från Vänern inte är möjligt, exempelvis på grund av driftstörningar i pumpstationen vid Korpholmen eller till följd av isbildning i Vänern. Uttag från Tidan kommer inte nödvändigtvis att ske varje år och när det väl sker kommer uttaget att pågå under ett fåtal dygn i syfte att tillse att bolagets råvattenbuffert inte tar slut under den tid då vatten inte kan tas från Vänern. I sammanhanget kan det noteras att Katrinefors bruk tidigare, från starten år 1765 och

fram till dess att ledningen till Vänern anlades omkring år 1960, tog vatten från Tidan för att tillgodose hela verksamhetens vattenbehov.

Uttag från Tidan sker genom en dränkbar pump som är belägen inom fastigheten Gärdet 4:2. Vatten pumpas sedan genom en ledning till samma trumfilter som används för grovfiltrering av vatten som tas från Vänern. Bolaget ansöker även om lagligförklaring av befintliga anläggningar för uttaget, dvs. pump samt ledningar. Anläggningarna har uppförts i enlighet med de regler och bestämmelser som gällde vid tidpunkten för uppförandet. Dessa ska därmed anses tillkomna i laga ordning och skäl för lagligförklaring föreligger därför.

Bolaget anser sig ha erforderlig rådighet över de vattenområden där den sökta vattenverksamheten kommer att bedrivas. För vattenuttaget i Vänern har bolaget rådighetsmedgivande från Kammarkollegiet.

Bolaget äger fastigheten Gärdet 4:2 där vattenuttaget i Tidan kommer att ske.

Skadeersättning till sakägare

Av 31 kap. 16 § miljöbalken framgår att den som med stöd av tillstånd enligt 11 kap. vidtar en åtgärd som skadar annans egendom ska betala ersättning för vad som skadas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Metsä har därför erbjudit de fastighetsägare vars brunnar kan komma att påverkas av de planerade förändringarna i verksamheten att ingå avtal om ersättning. Av de 14 fastigheter som berörs har ägarna till nio hittills valt att ingå sådant avtal. För dessa sakägare ska ersättningen således bestämmas till det belopp som parterna kommit överens om, 22 kap. 22 § miljöbalken. Ägarna till resterande fem fastigheter erbjuds alltjämt det belopp som tidigare angetts, och som redovisas i tabellen nedan.

Mark- och miljödomstolen

Fastighet	Erbjudet belopp
Fibern 8	1 000 kr
Remmen 10	0 kr
Sämskmakaren 8	1 900 kr
Sämskmakaren 9	2 600 kr
Sämskmakaren 10	1 800 kr

Miljökonsekvenser

Till ansökan har bolaget fogat en miljökonsekvensbeskrivning. Slutsatserna från denna har bolaget sammanställt i nedanstående tabell i vilken konsekvenser har färgkodats enligt följande.

Stor positiv konsekvens	Liten positiv konsekvens	Ingen konsekvens	Liten negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens
Ytvatten	Den samlade bedömningen är att ingen konsekvens på ytvattnet för den planerade verksamheten bedöms då både utsläpp till Vänern (Mariestadsjön) och Tidan samt vattenuttaget från Vänern och Tidan medför sådan begränsad påverkan och medföljande effekter att inga relevanta objekt kan beröras.			
Grundvatten	Jämfört med nollalternativet är bedömningen att grundvattenbildningen vid ansökt verksamhet försämras bl.a. till följd av tillkommande byggnader och hårdgjorda ytor. I samband med byggnation kommer det ev. finnas ett behov av sanering av marken. Detta minskar förekomsten av farliga ämnen i mark och grundvatten samt minskar risken för föroreningsspridning, vilket bedöms innebära positiva konsekvenser för såväl människors hälsa och miljön.			
Luft	Sammantaget bedöms den planerade verksamheten medföra en liten negativ konsekvens jämfört med nollalternativet då utsläppen till luft till stor del förändras proportionerligt mot producerade mängder. Vissa utsläpp som är kopplade till exempelvis uppvärmning av lokalerna, underhåll, läckage av köldmedium eller lukt är inte direkt kopplade till producerade mängder utan beror även på andra faktorer.			
Transporter	Ansökt verksamhet bedöms medföra liten positiv konsekvens globalt, i jämförelse med nollalternativet, mot bakgrund av att utsläppen från transporterna per ton producerat papper, ur ett större perspektiv, kommer att minska samt att den planerade infartsvägen till bruket kommer att bidra till en förbättrad trafiksituation i närområdet.			

Mark- och miljödomstolen

Buller	Den ansökta verksamheten med avseende på buller bedöms sammantaget medföra liten positiv konsekvens då beräknade bullernivåer minskar i jämförelse med nollalternativet. Bolaget har bedömt att bullerpåverkan är viktig att beakta för att undvika att störningar uppstår som kan orsaka olägenheter hos allmänheten och människor i närområdet.
Behovet av mark	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens då markområden som idag (nollalternativet) utvecklade natur-och rekreationsvärden tas i anspråk samt att massor som schaktas ev. kommer behöva saneras och fraktas bort. På sikt, om marken inom verksamhetsområdet saneras, minskar förekomsten av farliga ämnen i mark, vilket medför en minskad risk för föroreningsspridning.
Energianvändning	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens relativt nollalternativet då energianvändningen kommer att öka. Sett tillsammans med planerade energibesparande åtgärder i form av t.ex. process- och produktionsoptimeringar och omställning till fossilfria drivmedel, anses denna ökning dock acceptabel.
Kemiska produkter	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens med avseende på kemikalieanvändning då förbrukningen kommer att öka jämfört med nollalternativet. Kemikalieanvändning sker enligt upprättade rutiner för hantering, lagring, införsel och bortforsling av kemikalier, vilket innebär att ökningen anses vara acceptabel.
Avfall	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens med avseende på uppkomsten av avfall då mängden av slam och plastrejekt ökar med ökad produktion.
Naturmiljö	Sammantaget bedöms planerad verksamhet medföra en liten negativ konsekvens på naturmiljön. Att kylvattnet planeras att ledas direkt ut i Väneren istället för att som nu leda det till Tidån bedöms som positivt då den förhöjda temperaturen på kylvattnet då inte riskerar att påverka kvillområdet söder om verksamheten som är ett viktigt lek område för fiskar.
Friluftsliv och rekreation	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens med avseende på naturmiljön då nyttjade närbelägna grönområden tas i anspråk för den utökade verksamheten och tillgängligheten till naturområdet försvinner.
Landskapsbild	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens för landskapsbilden baserat på nybyggnation inom verksamhetsområdet som medför förändrad siluett. Skuggeeffekterna som den ansökta verksamheten medför bedöms inte på ett påtagligt sätt förändras i jämförelse med nollalternativet.
Kulturmiljö	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens för kulturmiljö baserat på att vissa identifierade lämningar kommer tas bort i samband med nybyggnation och anläggning av bl.a. dammar. Det bör beaktas att det planerade verksamhetsområdet är planlagt för industriändamål.
Risk och säkerhet	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens då verksamheten är omfattande och komplex samt att identifierade risker som verksamheten medför kan innebära allvarliga konsekvenser för människors hälsa och miljön. Det säkerhets- och riskhanteringsarbete som kontinuerligt pågår inom verksamheten och som bedrivits under lång tid, bidrar till att minska sannolikheten att oönskade händelser inträffar.
Klimatpåverkan	Den ansökta verksamheten bedöms medföra liten negativ konsekvens då klimatpåverkan lokalt bedöms öka till följd av utökad verksamhet. Sett i ett bredare perspektiv och med koncernens ambitioner med avseende på bl.a. omställning till fossilfri och en mer centraliserad produktion minskar den sammanlagda klimatpåverkan på sikt.

Mark- och miljödomstolen

Utifrån sammanställningen för respektive aspekt konstaterar bolaget att ansökt verksamhet sammantaget medför övervägande små negativa konsekvenser samt några små positiva konsekvenser. En liten negativ konsekvens bedöms uppstå i samband med utsläpp till vattenrecipienterna. Bullersituationen i närområdet bedöms förbättras något i och med de ändringar som planeras inom ramen för ansökt verksamhet. Jämfört med nollalternativet bedöms planerad verksamhet medföra små negativa konsekvenser exempelvis till följd av att naturområden försvinner och att energianvändningen ökar i och med utökad produktion.

Villkor m.m.

Bolaget motiverar sina förslag till villkor m.m. för ansökt verksamhet enligt följande.

Utsläpp till vatten

Bolagets vattenreningsanläggning har uppgraderats och som beskrivits ovan kan ytterligare förbättringar komma att ske. Innan bolaget kan föreslå slutliga villkor behöver det närmare utredas vilka förbättringar som kan bli nödvändiga för att hantera den ökade belastningen från den utbyggda verksamheten. Bolaget föreslår därför att frågan om vilka slutliga villkor som ska gälla för utsläpp till vatten av syreförbrukande ämnen, TSS, Tot-N och Tot-P från vattenreningsanläggningen skjuts upp under en prövotid under vilken bolaget ska utreda de tekniska, miljömässiga och ekonomiska förutsättningarna att begränsa verksamhetens utsläpp till vatten av nämnda föroreningar. Resultatet av utredningarna ska ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter att den ombyggda fabriken har tagits i drift.

Den föreslagna provisoriska föreskriften gällande utsläpp till vatten innebär en betydande skärpning jämfört med de villkor som idag gäller för utsläpp till vatten, men värdena motsvarar vad bolaget bedömer att verksamheten kan klara idag och under prövotiden. Vad gäller suspenderade ämnen har bolagets befintliga villkor en begränsning som avser SA_{70} medan ett värde för TSS föreslås i den provisoriska föreskriften. TSS är den enhet som används i den tillämpliga BAT-slutsatsen och

som bolaget önskar använda för uppföljning av suspenderade ämnen framöver. Vad gäller mätning av syreförbrukande ämnen kan bolaget komma att vilja gå över från COD till TOC som analysparameter och anser att ett sådant byte bör kunna ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Bolaget anser inte att någon villkorsreglering är påkallad vad gäller utsläpp av dagvatten och kylvatten.

Utsläpp till luft

Verksamhetens utsläpp till luft (luktande ämnen undantaget) är numera mycket begränsade och ger inte upphov till någon miljöpåverkan av betydelse. Bolaget föreslår därför inga villkor för utsläpp till luft.

Luktande ämnen

Efter biofilmssteget leds vattnet till mellansedimenteringen där det mesta av bildat bioslam sedimenterar. Vid denna del av reningsanläggningen kan ibland lukt uppkomma när flytslam bildas. För att undvika att lukt uppstår hålls anläggningen under uppsikt och vid behov töms bassängen och slammet tas bort. Detta görs under drift och stör ej anläggningen. Under de senaste åren har bolaget optimerat luftningen i reningsanläggningen samt installerat ytskrapor på sedimenteringsbassängerna för att minska uppkomsten av flytslam. Bolaget har under april 2020 påbörjat en luktutredning. Målet med utredningen är att utreda möjligheterna att bygga in befintlig och tillkommande ny utrustning vid vattenreningsanläggningen samt installera ventilation och luktfilter. Utredningen kommer att pågå tills ombyggnaden är genomförd och den nya fabriken är drifttagen och intrimmad. Bolaget planerar att mäta och rapportera lukt enligt bestämmelserna i SS-EN 13752 och redovisa resultat med hjälp av en spridningsmodell. Lämpliga åtgärder för att reducera lukt bestäms utifrån utredningen.

Befintligt tillstånd innehåller följande villkor avseende lukt (villkor 3):

Mark- och miljödomstolen

Uppkommer luktolägenheter vid avloppsvattenbehandlingen, avloppsvattenledningen eller avloppsvattenutsläppet skall bolaget vidta de åtgärder och försiktighetsmått som erfordras för att avhjälpa olägenheterna.

Metsä anser att frågan om åtgärder mot lukt är lämplig att hantera under en provotid då förutsättningarna att vidta åtgärder utreds i samband med detaljprojektering av anläggningar och byggnader.

Buller

Bolaget planerar i samband med ombyggnaden av fabriken att vidta omfattande åtgärder för att minska bullerpåverkan från verksamheten. Totalt bedöms upp till 30 bullerkällor behöva byggas om och ljuddämpas för att den ljudnivå som verksamheten ger upphov till vid närmaste bostäder ska kunna reduceras och begränsas.

Det finns i nuläget inte underlag för att utreda vilka åtgärder som skulle krävas för att nå 37 dB(A), vilket är den nivå som skulle krävas för att Metsäs och Katrinefors Kraftvärme AB:s verksamheter tillsammans skulle nå 40 dB(A) vid bostad. En sådan utredning kräver uppmätning av buller från källor som idag inte mätts upp, antingen för att deras bidrag inte ha någon betydelse för nuvarande målnivå eller på grund av att de helt enkelt ännu inte har identifierats eftersom deras bidrag inte kommer att märkas förrän andra källor blir tystare.

Genom de åtgärder som planeras för att minska bullerpåverkan från verksamheten bedöms att ljudnivåerna vid närliggande bostäder kan minskas och att villkoret kommer att kunna skärpas. Bolaget behöver dock genomföra de planerade åtgärderna och utvärdera deras effekt och hur bullerbilden från den ombyggda verksamheten kommer att se ut i praktiken, innan ett slutligt villkor kan föreslås. Bolaget föreslår därför att frågan om slutliga villkor för buller skjuts upp under en provotid under vilken bolaget ska utreda förutsättningarna för att begränsa buller från verksamheten. Resultatet av utredningarna och förslag till slutliga villkor ska

Mark- och miljödomstolen

ges in till mark- och miljödomstolen senast två år efter att den ombyggda fabriken har tagits i drift. Bolaget föreslår att en provisorisk föreskrift med riktvärdesliknande begränsningsvärden på samma nivå som gäller idag ska gälla under provotiden.

Vid anläggande av de nya byggnaderna kommer Naturvårdsverkets allmänna råd (2004:15) om buller från byggplatser att beaktas.

YTTRANDEN

Yttranden med anledning av bolagets ansökan har inkommit från Statens Geotekniska Institut (SGI), Länsstyrelsen Västra Götaland, Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, [REDACTED] och [REDACTED]

SGI (Statens geotekniska institut)

SGI vidhåller att utsläppens belastning d.v.s. mängden utsläpp från området behöver beräknas och tas i beaktande. I rapporten Fröberg M, Wernersson A-S, Hermansson S och Bengtsson H, 2021, Bedömning av förorenade områdets belastning på yt- och grundvatten, SGI, Linköping, 2021-12-14, presenteras ett antal angreppsätt som tillsammans behöver användas för att göra en bedömning av belastningen. SGI menar att belastningen på recipienten måste diskuteras i ett långtidsperspektiv tillsammans med ämnens persistens, bioackumulerbarhet och kumulativa effekt. Med tiden kan det bli frågan om mycket stora mängder som kommer ut i recipienten och som kan ackumuleras och även potentiellt utgöra en källterm.

Bolaget har angett att grundvattensänkningen i huvudsak ändrar grundvattenytans nivå och inte dess strömningsriktning. I bilaga 6.4 (PM Hydrogeologi) till aktbilaga 75 anger bolaget samtidigt att det kommer att vara liten skillnad i grundvattenbortledning mellan drift och byggskede och bortledningen beräknas i medeltal till 265 m³/d (byggskede) respektive 245 m³/d (driftskede). SGI menar fortfarande att grundvattenbortledningen kan medföra förorenings spridning. SGI förutsätter därför

Mark- och miljödomstolen

att ett kontrollprogram upprättas för grundvattnet och att ett omhändertagande av eventuellt förorenat grundvatten sker i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget har vidare angett att utredningen har påvisat föroreningsförekomst längs Tidans östra strand. SGI undrar om det finns risk för föroreningsspridning till Tidån vid erosion av stranden. En eventuell erosionsrisk bör diskuteras tillsammans med ett förändrat klimat med ökad nederbörd. SGI välkomnar att kontrollprogrammet kommer att inkludera dagvattendammarna och SGI förutsätter att, förutom det utgående vattnet, ett omhändertagande av dammarnas sediment och växter diskuteras med tillsynsmyndigheten. SGI vill samtidigt belysa svårigheten att rena vatten genom enbart sedimentation och fytosanering och SGI vill uppmärksamma att det kan krävas ytterligare reningssteg. SGI förutsätter att dammarna konstrueras med tanke på ett förändrat klimat med ökad nederbörd och därmed ett ökat behov av dagvattenhantering.

Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsen har tillstyrkt

- att tillstånd meddelas till ansökt miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet,
- att befintliga installationer för uttag av vatten från Vänern och Tidån lagligförklaras,
- att dispens för markavvattning enligt 11 kap miljöbalken ges för ansökt markavvattning samt
- att till ansökan fogad miljökonsekvensbeskrivning godkänns.

Länsstyrelsen har avstyrkt att verkställighetsförordnande beviljas.

Länsstyrelsen har utvecklat grunderna för sin inställning i huvudsak enligt följande. *Sammanfattningsvis* konstateras att miljöpåverkan från befintlig verksamheten i flera avseenden är betydande och då ansökan avser en stor produktionsökning krävs omfattande skyddsåtgärder för att verksamheten ska kunna godtas. Lokaliseringen centralt i Mariestads tätort och att det förekommer vissa kumulativa effekter tillsammans med andra verksamheter på Katrineforsområdet, innebär att mycket

Mark- och miljödomstolen

långtgående skyddsåtgärder och villkor krävs för att verksamheten ska kunna accepteras. Den planerade utbyggnationen innebär omfattande anläggningsarbeten och avledning av grundvatten. För vissa arbeten krävs tillstånd enligt 11 kap miljöbalken. Det är viktigt att nödvändiga skyddsåtgärder vidtas även under anläggningskedet för att undvika utsläpp av föroreningar eller att andra störningar av betydelse uppstår t.ex. buller. Länsstyrelsen bedömer att det behöver föreskrivas villkor om skyddsåtgärder även i samband med att arbetena utförs.

Utsläpp av behandlat avloppsvatten sker till Mariestadsfjärden i Vänern – vattenförekomst WA47011330. Vattenförekomsten har måttlig ekologisk status på grund av Vänerns regleringsstrategi och vandringshinder i många av tillflödena. Den beslutade miljökvalitetsnormen är att god ekologisk status ska nås till 2021 men det nya förslaget till norm är god ekologisk status 2033. Länsstyrelsen delar sökandens uppfattning om att verksamheten endast bidrar till en mindre del till de utsläpp som påverkar vattenförekomsten. Vattenkvaliteten i vattenförekomsten är god när det gäller övergödning och särskilt förorenande ämnen (SFÄ). Då det inte är tillåtet att försämra några kvalitetsfaktorer, är det ändå av stor vikt att alla källor begränsar sina utsläpp genom att använda bästa teknik. Såväl näringsämnen som särskilt förorenande ämnen och prioriterade ämnen ska beaktas. Om den ansökta verksamheten bedrivs enligt ansökan och föreslagna villkor beaktas, bedöms verksamheten inte försämra möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormen för vatten och utsläppet utgör med nuvarande underlag därför inget hinder för att tillåta den sökta utökningen av bolagets verksamhet.

Länsstyrelsen anser att den utökade verksamheten innebär en påverkan på morfologiskt tillstånd för vattenförekomsten Tidån - Mariestad till Knutstorp (WA79167145) även om det, som WSP visat, inte innebär en försämring på kvalitetsfaktornivå strikt enligt bedömningsgrunden. Trots att denna del av Tidån rinner genom tätorten Mariestad är det relativt fina och värdefulla vattenmiljöer jämfört med vattenförekomsten som helhet där stor del rinner genom ett mycket

Mark- och miljödomstolen

påverkat jordbruksområde. Det är därför av stor vikt att planerade vallar och övriga arbeten utförs så skonsamt som möjligt med hänsyn till Tidans strandmiljö och att återställning av träd- och buskskikt ska säkerställas i möjligaste mån. Som kompensation för påverkan på kantzoner bör det utredas om det finns möjlighet att förbättra andra parametrar för morfologiskt tillstånd till exempel genom att förbättra strukturer, bottensubstrat eller död ved.

Verksamheten vid pappersbruket omfattas sedan tidigare av den lägre kravnivån enligt lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Seveso). Efter gjorda kompletteringar har beskrivningen av aktuella risker och hur risknivån anses påverkas vid ansökt verksamhet, förtydligats i viss mån. Men det finns ett behov av att klargöra behovet av ytterligare riskreducerande åtgärder som kan bli aktuella, även utifrån det som anges i gällande planer för området. Villkor ska föreskrivas om det, se rubriken villkor nedan. Villkor ska också föreskrivas om uppdatering av handlingsprogrammet enligt Sevesolagen senast sex månader innan driftstart av nya produktionsanläggningar. Med hänsyn till detta bedöms inte den övergripande risknivån utgöra något direkt hinder för att tillstånd medges.

Mot bakgrund av de omfattande byggnadsvolymer påverkan på berört stads- och landskapsrum ser länsstyrelsen ett tydligt behov av att arbetet med gestaltungsfrågan utvecklas vidare på ett betydligt mer medvetet och genomgripande sätt avseende bebyggelsens utvändiga utformning. Detta för att säkerställa tillgodo-seendet av riksintresset för kulturmiljö, men även för att kunna uppfylla de allmänna kraven kring hänsyn och anpassning till befintlig stads- och landskapsbild samt krav på god färg, form och materialverkan m.m., enligt 2 kap. och 8 kap. PBL.

Länsstyrelsen, som anser att *biotopskydd* inte gäller inom området, anser om domstolen trots det finner att biotopskydd råder, att dispens kan medges med villkor om att nedtagning av 19 alléträd kompenseras genom att nedtagna träd läggs i en

Mark- och miljödomstolen

biodepå samt att lika många träd planteras i ny allé, för att långsiktigt säkerställa tillgång till goda livsmiljöer. På samma sätt anser länsstyrelsen att dispens att ta bort stenmurar och lägga igen diken ska villkoras med krav på anläggande av ersättningsstrukturer.

När det gäller *artskyddsfrågor* bedömer länsstyrelsen att utredningarna är tillräckliga. Länsstyrelsens bedömning är sammanfattningsvis att påverkan på de arter som skyddas enligt artskyddsförordningen inte blir otillåten med de nu föreslagna förändringarna och redovisade skyddsåtgärderna samt förslag på villkor. Om arternas behov ändå inte bedöms tillgodoses i tillräcklig utsträckning, behöver en dispens sökas från artskyddsförordningen. Länsstyrelsens preliminära bedömning är att dispens bör kunna medges, då den ansökta verksamheten kan ses som ett stort samhällsintresse. En lokalisering till en annan plats som t.ex. inte ansluter till en befintlig anläggning, skulle kunna medföra betydande ingrepp i en mer orörd miljö med mer påverkan på arter.

När det gäller fåglar tillstyrker länsstyrelsen skapandet av brynmiljöer och anser att de ska skapas med inhemska naturligt förekommande arter av främst bärande buskar och träd, för att på bästa sätt gynna befintliga fågelarter i området. Tidigare har det noterats mindre hackspett i området, men den har inte återfunnits vid den fågelinventering som gjorts i ärendet. Länsstyrelsen ser dock att det fortsatt finns lämpliga livsmiljöer i området, bland annat längs Tidan och i skogspartiet i öster. Att mindre hackspett inte noterats behöver inte betyda att den inte nyttjar området för födosök m.m. Med den utökade hänsyn som nu föreslås minskas samtidigt påverkan på ett eventuellt revir eller födosöksområde för mindre hackspett.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att bredda och fördjupa diket i sydöst så att en kompensationsmiljö för bland annat mindre vattensalamander skapas. I nu ingivna utredningar ges även förslag på att en torr trumma ska anläggas under väg på

Mark- och miljödomstolen

fabriksområdet, för att ge groddjur och salamandrar tillgång till fördröjningsmagasin för dagvatten m.m. Om så sker behöver områden runt dessa magasin och grönytor säkras så att groddjuren inte kan välja att krypa upp på t.ex. körytor som omger dessa områden istället för att vända tillbaka genom den anlagda torra trumman. Om det inte kan lösas kan det vara bättre att de inte lockas in på fabriksområdet. Möjligheterna för genomförande bedöms kunna hanteras inom länsstyrelsens föreslagna villkor för anläggningsarbeten och uppföljning ske genom sökandes förslag på villkor om en plan för biologisk mångfald.

När det gäller fladdermöss och andra nattaktiva djur anser länsstyrelsen att den planerade gång- och cykelvägen som ska dras genom skogspartiet i öster bör utformas så att dess påverkan på naturvärden och arter blir så liten som möjligt. Den får inte bli en barriär som delar skogspartiet i två delar. För att den inte ska påverka t.ex. fladdermöss så bör belysningen av gc-vägen anpassas så att den enbart belyser gång- och cykelytan och inte skogen omkring. Belysningens påverkan på nattaktiva arter kan också minskas genom att belysningen slås på via en sensor när någon nyttjar gc-vägen. Belysningen av t.ex. parkerings- och körytor på fabriksområdet bör också planeras så att inte omkringliggande naturmark belyses i onödan. Även i övrigt bör belysning på fabriksområdet i sin helhet utformas på lämpligt sätt för att undvika störningar i omgivningen.

Sökanden föreslår ett villkor om att en plan för biologisk mångfald inom verksamhetsområdet ska upprättas, dels för att ett samlande dokument anses underlätta det operativa arbetet, dels för att säkerställa skötsel och uppföljning av åtgärder på lämpligt sätt. Länsstyrelsen har inga erinringar mot det föreslagna villkoret. Det kan ses som en naturlig följd av det som kommit fram i de kompletterande utredningarna om naturvärden och artskydd, men det finns behov av samordning med föreslagna villkor t.ex. för anläggningsarbeten. Det är viktigt att planerade åtgärder även i det här avseendet blir ändamålsenligt utförda och det redan från början, för att säkerställa avsedd funktion utan onödiga dröjsmål.

Mark- och miljödomstolen

Därför ska det närmare utförandet redovisas till länsstyrelsen i så god tid som möjligt innan aktuella åtgärder och arbeten påbörjas. Det närmare utförandet av planerade skyddsåtgärder för grod- och kräldjur, fladdermöss m.m. bör därför redovisas inom den plan för anläggningsarbeten som anges i villkor föreslaget av länsstyrelsen (jfr ovan). Det är inte godtagbart att åtgärder redovisas först i efterhand t.ex. i den årliga miljörapporten.

Utöver att säkerställa ett lämpligt utförande redan från början, syftar en sådan plan som avses i den ovan nämnda villkorsförslaget även till att underlätta det operativa arbetet, myndighetskontakter etc. i samband med att olika typer av anläggningsarbeten utförs. Det har länsstyrelsen påpekat tidigare i målet och det är också i linje med den bedömning som sökande nu redovisat i det ingivna underlaget, att en samlad redovisning bl.a. kan underlätta det operativa arbetet.

Det föreslagna villkoret om plan för biologisk mångfald säkerställer skötsel och uppföljning av vidtagna åtgärder till skydd för naturmiljöer och djurarter. Därför är det angeläget att ett villkor med den innebörden fastställs. Behöver ytterligare åtgärder vidtas på sikt för att upprätthålla skyddet i det här fallet, ska det också kunna hanteras inom ramen för planen. Där ska även på lämpligt sätt inbegripas det som för övrigt tagits upp i målet i det här avseendet och där det föreligger behov av skötsel, uppföljning av åtgärder etc., t.ex. övriga åtaganden som sökanden gjort, länsstyrelsens förslag till villkor etc.

Villkor om driften av verksamheten

Länsstyrelsen har yrkat att villkoren ska utformas enligt följande. Endast villkor som till innehåll eller form skiljer sig från dem bolaget slutligen föreslagit eller medgett redovisas här med motivering till länsstyrelsens förslag. Om det är fråga om mindre justeringar av bolagets villkorsförslag markeras dessa med *kursiv* stil.

LST 2:1: Befintliga och tillkommande anläggningar och byggnader ska utformas och drivas med hög energieffektivitet. Bolaget ska i befintliga anläggningar och

Mark- och miljödomstolen

efter idrifttagande av de nya anläggningarna fortlöpande, allt eftersom erfarenheter vinnas av anläggningarnas drift, i skäligen utsträckning vidta åtgärder för att ytterligare förbättra energieffektivitet och hushållning med energi.

LST 2:2: Till underlag för det fortlöpande arbetet att hushålla med energi (villkor LST: 2:1) ska bolaget, inom ett år efter genomförd energikartläggning i enlighet med bestämmelserna i lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag, upprätta och till tillsynsmyndigheten lämna in en plan avseende energieffektiviserande åtgärder. Åtgärdsplanen ska fortlöpande revideras och vart fjärde år, eller med *annat intervall* som tillsynsmyndigheten bestämmer, lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Av energieffektiviseringsplanen ska åtminstone följande framgå:

- Vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra, samt kostnaderna och energibesparingen för dessa.
- Kostnads kalkyler omfattande minst total investeringskostnad och återbetalningstid, grundad på åtgärdernas livscykelkostnader.
- Vilka åtgärder som har genomförts och bedömning av vilka åtgärder som är skäligen att genomföra kommande fyraårsperiod samt en motivering av varför övriga åtgärder inte bedöms skäligen. Åtgärder som är uppenbart orimligen behöver inte redovisas i planen.

LST 3:1: Uttag av vatten från Tidan får endast ske om det finns särskilda skäl och uttag *ska undvikas* vid låg vattenföring i ån. Om det av särskilda skäl blir nödvändigt att ta vatten från Tidan då vattenföringen understiger 2 m³ /s vid Tidans mynning, ska *tillsynsmyndigheten underrättas*.

LST 4:1: Den nya pappersmaskinen (PM37) ska utformas *och drivas* så att pappers-torkningen kan ske utan användning av fossila bränslen. Utsläppen av kväveoxider ska även begränsas i möjligaste mån. *Befintliga pappersmaskiner ska i samma syfte ses över minst i samband med ombyggnationer eller utbyte av utrustning.*

Utredningar av tekniskt möjliga alternativ i det här avseendet kan redovisas i åtgärdsplanen energi, se villkor LST 2:1 och 2:2 ovan.

LST 5:1: Utsläppen av föroreningar till vatten från reningsverket får senast 3 år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk och då produktionen är högst 85 000 ton papper per år, inte överstiga följande värden

Parameter	Månadsmedelvärde Kg/dygn	Summa för senast gångna 12 månader
COD	600	216 ton
TSS	60	22 ton
N-tot	19	6,8 ton
P-tot	0,5	0,18 ton

Villkoret avseende månadsmedelvärden är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret understiger angivna värden.

Utsläppen av föroreningar till vatten från reningsverket får senast 3 år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk och då produktionen överstiger 85 000 ton papper per år, inte överstiga följande värden

Parameter	Månadsmedelvärde Kg/dygn	Summa för senast gångna 12 månader
COD	725	260 ton
TSS	92	33 ton
N-tot	32	11,5 ton
P-tot	1	0,36 ton

Villkoret avseende månadsmedelvärden är uppfyllt om minst tio av månadsmedelvärdena under kalenderåret understiger angivna värden. Fram till dess kan bolagets förslag på villkor för utsläpp till vatten, som angetts i ansökan, gälla.

LST 5:2: Ombyggnationen av reningsverket ska vara genomförd i god tid innan den utökade produktionen enligt ansökan får påbörjas *eller senast 18 månader efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk*. Den slutliga utformningen av reningsverket och anordningar för dag- och släckvatten m.m. ska redovisas till

Mark- och miljödomstolen

tillsynsmyndigheten i god tid innan det ombyggda reningsverket och övriga anordningar tas i drift.

LST 5:3: Senast ett år efter att den utökade produktionen enligt ansökan har påbörjats ska undersökning göras av det behandlade avloppsvattnets toxicitet. Vidare ska s.k. särskilt förorenande ämnen enligt HVMFS 2013:9 och prioriterade ämnen enligt vattenförvaltningen följas upp och åtgärder ska vidtas för att säkerställa att utsläppen begränsas.

LST 6:2: *Det får i produktionen inte användas sådana kemikalier för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risker för olägenheter för den yttre miljön.*

Bolaget ska systematiskt gå igenom användningen av kemikalier i avsikt att byta ut miljöfarliga kemikalier mot sådana som bedöms vara mindre miljöfarliga.

LST 6:3: Bolaget får inte, vid införandet av nya kemikalier i tillverkningsprocessen, använda kemikalier för vilka miljövänligare rimliga alternativ finns, utan att först informera tillsynsmyndigheten. Informationen ska innehålla uppgifter om miljörisker förknippade med användning, skälen till valet av kemikalie samt förslag till försiktighetsmått i syfte att minimera miljöpåverkan.

LST 6:5: *Åtgärder ska vidtas för att begränsa uppkomna mängder avfall och dess farlighet.* Avfall som uppkommer i verksamheten ska sorteras i syfte att främja återanvändning och återvinning. Avfallet ska hanteras så att inte olägenhet uppkommer.

LST 7:1: Buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet får senast tre år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

Mark- och miljödomstolen

helgfri måndag–fredag kl. 06.00–18.00	50 dB(A)
nattetid kl. 22.00–06.00	40 dB(A)
övrig tid	45 dB(A)

När bullret innehåller ofta återkommande impulsljud eller hörbara tonkomponenter ska ovan angivna värden sänkas med 5 dB(A).

Begränsningsvärdena enligt första stycket ska kontrolleras genom mätningar vid bullerkällorna (närfältsmätning) och beräkningar eller genom mätningar vid berörda bostäder (*immissionsmätning*). Kontroll ska ske så snart det har skett förändringar i verksamheten som kan medföra mer än obetydligt ökade bullernivåer och när tillsynsmyndigheten i övrigt anser att kontroll är befogad.

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dB(A) utomhus vid bostäder får inte utföras nattetid (kl. 22.00–06.00).

Då nya anläggningar och anordningar uppförs inom bolagets område, liksom vid utbyte och reparation av bullrande utrustning ska åtgärder vidtas så att buller från verksamheten, tillsammans med bullerbidrag från annan verksamhet som bedrivs på Katrineforsområdet inte får bidra till högre ekvivalent ljudnivå vid närmaste bostäder än 50, 40 respektive 45 dB(A) för dag- och nattetid respektive övrig tid.

LST 8:1: Verksamheten ska bedrivas så att olägenheter till följd av lukt, damning och nedskräpning och dylikt undviks. Uppkommer störande lukt eller andra olägenheter ska åtgärder vidtas så att olägenheterna upphör.

När det gäller lukt ska åtgärder vidtas så att luktstyrkan vid bostäder, som målsättningsvärde understiger 1 luktekvivalent per kubikmeter ($1e/m^3$) för 99,9:e percentilen av årets timmar, räknat som 99,9:e percentilen av timmedelvärden på årsbasis. Villkoret i den delen ska gälla senast 3 år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk.

Mark- och miljödomstolen

Kommentar: När det gäller underskridande av målsättningsvärdet för luktstyrka, kan länsstyrelsen godta en viss mildring när det gäller kravet på att det ska räknas som 99,9:e percentilen av årets timmar, under förutsättning att syftet med villkoret inte motverkas.

LST 9:3: Skyddsvallar - eller motsvarande anordningar - för att förhindra över-
svämning av verksamhetsområdet vid höga flöden, ska anläggas i huvudsak i
enlighet med det som anges i ansökan.

LST 10:1: Bolaget ska i god tid före nedläggning av hela eller delar av
verksamheten *eller före markarbeten i övrigt*, informera och till tillsyns-
myndigheten vid behov ge in ett program för undersökning av om marken och
anläggningar inom områden som berörs av förändringen är förorenade. Med ledning
av resultaten från undersökningarna ska bolaget ge in en plan för avhjälpande och i
förekommande fall en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten för godkännande.
Avsikten med åtgärderna i dessa planer ska vara att uppfylla de krav som följer av
2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken

LST 10:2: Senast två år efter att tillståndet fått laga kraft och tagits i anspråk ska
bolaget ha tagit fram en handlingsplan för det fortlöpande arbetet med förorenade
områden. Handlingsplanen ska hållas aktuell och följas. Handlingsplanen ska
omfatta rutiner för undersökningar och utredningar samt åtgärder med avseende på
förorenade områden inom bolagets verksamhetsområde.

Villkor om anläggningsarbeten inklusive vattenverksamhet

LST A:1: Bolaget ska i god tid innan arbeten påbörjas ta fram och till länsstyrelsen
ge in en plan för ansökta anläggningsarbeten – inklusive hantering av uppkomna
massor – och genomförande av arbeten i vatten samt utförande av övriga anord-
ningar inom området. En detaljerad redovisning ska ske av slutlig utformning av
arbetsområdena och de anordningar och anläggningar som ska utföras under
anläggningsskedet. Planen ska också inbegripa skyddsåtgärder för att begränsa

Mark- och miljödomstolen

miljöpåverkan under anläggningskedet, som t.ex. reningsanläggningar och övriga åtgärder för att undvika förorening av yt- och grundvatten, åtgärder för att slippa störningar i form av buller, vibrationer och luftstötsvågor, sättningar, damning, nedskräpning och dylikt samt åtgärder för att hantera risker i samband med transporter av farligt gods och drift av pappersbruket under det att anläggningsarbetena pågår. Planen ska också innehålla ett program för kontroll av miljöpåverkan från nämnda arbeten.

Tillsynsmyndigheten ska ges möjlighet att lämna synpunkter på den närmare utformningen av planen och behovet av skyddsåtgärder.

Därutöver ska följande villkor gälla för den närmare inriktningen av aktuella arbeten:

LST A:2: Störande verksamhet i samband med anläggningsarbetena ska undvikas under häckningstid i revir där man har kännedom om att fridlysta fåglar häckar.

LST A:3: Arbeten i vatten eller vattennära områden ska utföras i torrhet eller vid så låga flöden som möjligt. Skyddsåtgärder ska vidtas för att begränsa och förebygga att finkornigt material spolats ut till Tidans i samband med arbeten i vattennära områden, till exempel vid kraftiga regn. Förslag till skyddsåtgärder ska redovisas i kontrollprogram. Anläggnings- och underhållsarbeten i Tidans vattenområde som kan medföra grumling ska planeras och utföras med hänsyn till fiskens lek- och reproduktionstid.

LST A:6: För de fyllnadsmassor som avses nyttjas inom vattenområden eller vattennära områden, ska föroreningsnivåerna ej överstiga Naturvårdsverkets nivåer för mindre än ringa risk (MÄRR).

LST A:7: Buller från anläggningararbeten ska vid bostäder begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets allmänna råd (NFS 2004:15) om buller från byggplatser. Särskilt

Mark- och miljödomstolen

bullrande arbeten (t.ex. borrning, krossning) får endast utföras helgfria vardagar (måndag – fredag) kl 07.00 -19.00.

Överlåtelse gällande villkor av mindre betydelse

Tillsynsmyndigheten bemyndigas enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken att vid behov besluta om undersökningar, avhjälpandeåtgärder samt försiktighetsmått och andra begränsningar, som behövs för att minska olägenheter för människors hälsa och miljön under anläggningsarbetena.

Verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen kan godta partiellt verkställighetsförordnande enligt bolagets förslag 5e) vid förhandlingen, för att förbereda för ny pappersmaskin, trädfällning och avbaning, anlägga två temporära vägar och lägga ner temporära kablar och rörledningar, under förutsättning att de av länsstyrelsen föreslagna villkoren för anläggningsarbetena följs.

Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Mariestad

Nämnden har tillstyrkt ansökan och anfört följande.

Miljö- och byggnadsnämnden yrkar att villkor om lukt kompletteras med att länsstyrelsen ska samråda med den lokala nämnden innan beslut om skäliga åtgärder fattas. På motsvarande sätt bör också samråd med nämnden ske i fråga om buller från verksamheten.

Bolagets förslag till villkor samt inriktning på fortsatt arbete för utsläpp till vatten och för buller tillstyrks.

██████████

██████████ har sammanfattningsvis anfört följande med anledning av bolagets ansökan.

Mark- och miljödomstolen

██████████ ifrågasätter att pappersbruket nu ska tillåtas expandera sin verksamhet på ett sätt som gör att avståndet till bostäder minskar och att skyddande ridå av planterat skyddsområde försvinner. Hon ifrågasätter bolagets placering av byggnader m.m. nära bostadsområdet och inte längre bort från bostäder. De nya byggnaderna kommer att upplevas påträngande och kommer att skugga hennes fastighet. Hon ifrågasätter också hur schaktning av ska kunna ske samt bortsprängning av den gamla krutfabriken ska genomföras. Vidare pekar hon på risken för ökad trafik i hennes bostadsområde med avgaser och buller som följd. Också genomförandet av de anläggningsarbeten m.m. som planeras befarar hon kommer att bli mycket störande och riskera att skada villorna i öster. Störningsriskerna bör föranleda strikta tidsbegränsningar. ██████████ påpekar vidare att ingreppet i de naturmiljöer som berörs kommer att skada skyddade arter och värdefull närnatur med försämrade närmiljö för boende intill industrin. Hon ifrågasätter om återskapande av småbiotoper, t.ex. en stenmur, kan fullt ut kompensera förlusterna när de ursprungliga tas bort.

██████████ har vidare haft synpunkter på det underlag på vilket bolaget grundat sina ersättningserbjudanden. I huvudsak ifrågasätts de elpriser som bolaget tillämpat vid beräkningen av erbjuden ersättning för ökade elkostnader till följd av ökade elkostnader och försämrade energiutvinning från energibrunn.

██████████
██████████, har i egenskap av fastighetsägare till Fibern 8 i Mariestad, yrkat ersättning enligt följande.

I det fall husets energibrunn eller/och värmepanna går sönder på grund av vattenverksamheten yrkas ersättning för detta i form av en ny energibrunn och värmepanna. Hon yrkar även ersättning mellan 20 000 kr - 30 000 kr avseende kompensation för att de blivit ofrivilligt indragna i denna situation och den oro det medfört att energibrunnen, som fungerat felfritt, kommer att påverkas negativt.

Hon har framfört i huvudsak följande.

Mark- och miljödomstolen

De har fått ett meddelande av Metsä om erbjudande om ersättning på grund av att deras energibrunn ligger inom det området som kommer att påverkas av grundvattensänkning och erbjudits en ersättning om man ingår i deras avtal. De har också fått del av en undersökning som är gjord av WSP Environmental Sverige i vilken det förklaras att beräkningsmetodiken går ut på att ersätta dem för det som antas förloras från energibrunnen med att de stället köper in el för att kompensera denna förlust. Deras brunn är enligt bolagets undersökning på 119 m och är en av de minsta borrhjup enligt denna undersökning vilket då ger en ersättning på 1 000 kr och ytterligare 3 000 kr för att man är snäll och skriver på deras avtal som har rubriken "Avtal om ersättning för skada till följd av vattenverksamhet".

Det som känns mest oroväckande är att eftersom grundvattennivån påverkas för energibrunnen så kommer det alltså att generera en effektförlust vilket också ger upphov till att värmepannan måste jobba mer och hårdare vilket påverkar livslängden negativt. Vad händer om energibrunnen blir obrukbart eller/och att värmepannan går sönder på grund av denna vattenverksamhet? De vet inte hur det påverkar just deras energibrunn när energibrunnen bara är på 119 m, vilket är högst oroväckande.

BEMÖTANDE

Metsä har inkommit med följande synpunkter m.m. med anledning av inkomna yttranden.

SGI (Statens geotekniska institut)

Med anledning av SGI:s påpekande om att det aldrig är acceptabelt att späda ut föroreningar för att nå låga halter i recipienten anför bolaget följande.

I MKB för vattenverksamheten samt i ingivna kompletteringar redogörs bland annat för utförda beräkningar av utsläpp till Tidan av i grundvattnet förekommande metaller som utgör särskilt förorenande ämnen. De redovisade beräkningarna visar att gällande gränsvärden i ytvattenförekomsten Tidan inte kommer att överskridas ens vid ett helt orenat grundvattenutsläpp, se vidare s. 7–8 i bilaga 3 till MKB för

Mark- och miljödomstolen

vattenverksamheten (bilaga 6 till aktbil. 40). Att Metsä planerar för att anlägga reningssteg innan grundvattnet (och dagvattnet, som kommer att dela reningsprocess med grundvattnet) når recipienten kan inte ses som utspädning utan bör snarare betraktas som en anpassning av verksamheten i enlighet med miljöbalkens allmänna hänsynsregler. Metsä har på ett transparent sätt redovisat vilka föroreningshalter som förekommer i grundvattnet samt vilka grundvattenflöden och ytvattenflöden som rimligen kan förväntas i området. Det är inte rimligt att beräkna gränsvärden för några andra vattenvolymer än de som faktiskt förekommer i Tidån.

Metsä är medvetet om den principiella problematik som SGI beskriver rörande förändrad strömningsriktning för grundvatten, men har inte identifierat att sådant förändrat strömningsmönster kommer att uppkomma för sökt vattenverksamhet. Den lokala grundvattensänkning som beskrivs i ansökan ändrar i huvudsak grundvattenytans nivå och inte grundvattnets strömningsriktning, vilken alltså kommer att gå från högre områden öster om verksamhetsområdet i riktning västerut mot Tidån. I framtiden kommer ytligt grundvatten inom verksamhetsområdet kunna nå Tidån via dräneringssystem och dagvattendammar, vilket inte utgör annan skillnad jämfört med dagens situation än att en större andel av grundvattenavrinningen från området når Tidån via dagvattendammar än vad som sker idag. Tidigare ingiven utredning (bilaga 4 till aktbil. 7) visar att låga halter av föroreningar förekommer i områden där markutjämning planeras. Uppmätta halter bedöms inte medföra en risk för spridning via dag- och markvatten, eller via grundvatten. Förslag på strategi för ytterligare provtagning av jord samt haltgränser är tidigare ingiven. Utredningen visar på föroreningsförekomst längs delar av Tidåns östra strand. Minskad avrinning via grundvatten i enlighet med ovan beskrivning bör även minska risken för vidare spridning av föroreningar till Tidån. Metsä bekräftar att eventuellt förorenat grundvatten kommer att hanteras i enlighet med det kontrollprogram som kommer att upprättas för verksamheten.

Med anledning av SGI:s påpekande om svårigheter att rena exempelvis PFAS-ämnen förtydligar bolaget att verksamheten inte bidrar med PFAS eller klorerade lösningsmedel och det finns därför inte skäl att installera permanent rening för dessa ämnen.

Länsstyrelsen

När det gäller gestaltungsfrågor och industribyggnaders inverkan på landskapsbilden och påverkan på riksintresset Mariestad har bolaget anfört följande:

I samband med en kulturmiljöutredning utförd inom ramen för ny detaljplan för området bedömdes de negativa konsekvenserna av utbyggnaden som små från söder och måttliga från norr. Utfört med hänsyn och hög kvalitet bedömdes det inte troligt att utbyggnaden mer än obetydligt skadar något av de värden som utgör grunden för riksintresset. Området bedömdes inte i något avseende förlora sitt värde som riksintresse. I samband med prövning av bygglovsansökan från bolaget prövades byggnadernas närmare utformning och Miljö- och byggnadsnämnden fann att utformningen uppfyller de allmänna kraven på hänsyn och anpassning till befintlig stads- och landskapsbild samt krav på god färg, form och materialverkan i 2 och 8 kap. PBL. Byggnaderna har som ett led i att reducera deras påverkan på landskapsbild och kulturmiljö getts ljusa färger med låg reflektionsförmåga, vinklar och placering av byggnader har anpassats och höjden på höglagret har sänkts från 40 meter till 35 meter. Metsä kommer dessutom så långt möjligt att undvika att avverka träd nära Tidan i syfte att skymma byggnaderna.

Gällande de villkor för verksamheten vid pappersbruket som länsstyrelsen föreslagit har bolaget anfört följande.

De villkor som länsstyrelsen föreslår är många till antalet och därtill mer detaljerade än vad som är brukligt. Metsä vill därför påpeka att bolagets principiella inställning är att tillståndsvillkor inte ska vara mer detaljerade än vad som krävs för att säkerställa den höga miljöprestanda som verksamheter idag ska bedrivas med, och vilket också är Metsäs ambition för Katrinefors bruk. Alltför detaljerade villkor minskar flexibiliteten i ett tillstånd och försvårar förändringar i verksamheten. Tillståndet för

Mark- och miljödomstolen

Katrinefors bruk är tänkt att fungera under lång tid – minst ett decennium är en rimlig tidsram. Därtill anser bolaget som huvudregel att villkor som innehåller begrepp som inte kan kvantifieras eller kvalificeras, eller som ger stort utrymme för olika tolkningar, inte ska föreskrivas eftersom sådana formuleringar gör det svårt för bolaget att förstå vilka krav som ställs (och därmed svårt att konstatera om en överträdelse har skett). Överträdelser av tillståndsvillkor är förenade med straffrättsliga sanktioner och det är därför av stor vikt att de uppfyller kraven på rättssäkerhet.

Bolaget kommenterar länsstyrelsens villkorsförslag enligt följande.

Metsä motsätter sig första meningen i villkorsförslag 2:1: ”Befintliga och tillkommande anläggningar och byggnader ska utformas och drivas med hög energieffektivitet”. Bolaget projekterar alltid för hög energieffektivitet, inte minst av ekonomiska skäl då energikostnader är en stor post för verksamheten. Detta gäller inte minst vid den nu planerade utbyggnaden. Metsä anser emellertid att den angivna meningen är alltför oprecis för att vara rättssäker. Det skulle vara svårt för bolaget att veta när villkoret är uppfyllt. Bolaget godtar i huvudsak övriga delar av de två villkor som länsstyrelsen föreslår för energi (se nedan), och bedömer därmed att det även utan villkorsförslagets första mening säkerställs god energihushållning och ständigt förbättringsarbete i verksamheten. Metsä vill härvid framhålla att bolaget har ett energiledningssystem och ett välfungerande arbete med energieffektivisering.

Vad gäller intervallet för redovisning av en energieffektiviseringsplan till länsstyrelsen anser bolaget att länsstyrelsen i och för sig kan få besluta att en sådan ska ges in med längre intervall än fyra år, men att kortare intervall innebär att harmoniseringen med den lagstadgade energikartläggningen och dess fyraårscykler försvinner utan att det finns tillräckliga skäl som talar för det. Energieffektivisering är också ett arbete som bedrivs med ganska lång tidshorisont, vilket också talar emot en

Mark- och miljödomstolen

uppdatering av planen med kortare intervall än fyra år, särskilt när årlig redovisning sker i miljörapporten.

Metsä godtar i huvudsak villkorsförslag 3:1. Uttag från Tidan kommer främst att ske vid oförutsedda och hastigt uppkomna händelser, t.ex. vid brand eller ledningsbrott. Metsä anser därför att det ska förtydligas i villkoret att tillståndsmyndigheten ska underrättas i efterhand om uttag behövt ske då vattenföringen var lägre än $2 \text{ m}^3/\text{s}$.

Uttag av råvatten ur Tidan är en reservlösning som endast avses användas vid de tillfällen då den ordinarie vattentäkten i Vänern av något skäl inte är tillgänglig. Om reservtäkten i Tidan ska användas i samband med planerade stopp på den ordinarie vattentäkten (exempelvis för underhållsåtgärder) planeras dessa till tidpunkter med god vattentillgång i Tidan. Om reservvattentäkten behöver användas på grund av någon oförutsedd driftstörning vid den ordinarie vattentäkten kan inte vattentillgången i Tidan förutses. Som regel behöver reservvattentäkten vid dessa tillfällen endast användas under något eller några få dygn. När reservvattentäkten används vidtas åtgärder för att i möjligaste mån begränsa råvattenbehovet vid Katrinefors bruk, vilket medför att den vattenvolym som behöver tas ur Tidan uppgår till $200 \text{ m}^3/\text{h}$, vilket motsvarar $0,055 \text{ m}^3/\text{s}$ eller 55 l/s . För att sätta uttagsvolymen i relation till förekommande flöden i Tidan har data från SMHI:s modell S-Hype använts. Medelvattenföringen (MQ) i Tidan är $19,3 \text{ m}^3/\text{s}$ och medellågvattenföringen (MLQ, alltså medelvärdet av varje års lågvattenföring i den studerade tidsperioden) är $4,35 \text{ m}^3/\text{s}$. Uttagsvolymen om $0,055 \text{ m}^3/\text{s}$ utgör således ca 0,3 % av MQ och 1,3 % av MLQ. Det lägsta beräknade flödet (LLQ) under tidsperioden januari 2004 t.o.m. december 2020 är $1,53 \text{ m}^3/\text{s}$ (dygnsvärde) och bolagets uttag av råvatten skulle vid sådana flödesförhållanden motsvara 3,6 % av vattenflödet i Tidan.

Mark- och miljödomstolen

I relation till förekommande flöden i Tidan är uttagsvolymen liten. Reservvattentäkten kommer dessutom att användas sällan, på sin höjd några dygn per år, och det kommer med stor sannolikhet inte att vara nödvändigt att använda reservvattentäkten varje år. Sannolikheten för att ett användande av reservvattentäkten sammanfaller med en tidpunkt med låg vattenföring i Tidan är liten. Om så ändå skulle inträffa visar beräkningarna ovan att den vattenvolym som tas från Tidan på sin höjd skulle uppgå till ca 3,6 % av vattenföringen. Ett så begränsat uttag har inte förutsättningar att påverka växt- eller djurlivet i Tidan vare sig momentant eller sett över en längre tidsperiod. Parametrar under hydrologisk regim är utformade för att bedöma påverkan från anläggningar och verksamheter med långvarig och stor påverkan på vattenförhållandena, såsom vattenhushållningen vid en regleringsdamm eller uttag av stora vattenvolymer under lång tid (t.ex. till ett vattenkraftverk eller en kontinuerligt producerande vattentäkt). Eftersom uttaget av vatten har en låg frekvens och liten omfattning och uttagspunkten är belägen 1,4 km från mynningen i en 19 km lång vattenförekomst (och således endast kan påverka förhållandena i 7 % av vattenförekomsten) bedömer Metsä inte att det är meningsfullt att beräkna påverkan på parametrarna under hydrologisk regim för det ansökta vattenuttaget. Uttaget är så försvinnande litet i relation till förekommande flöden och de långa tidsserier som ska användas för beräkning och statusklassificering.

Sammanfattningsvis bedöms det ansökta reservvattenuttaget inte påverka växt- och djurlivet i Tidan och helt sakna förutsättningar att påverka någon kvalitetsfaktor eller parameter under hydrologisk regim.

Metsä godtar delvis villkorsförslag 4:1 som avser utsläpp till luft m.m. Det är koncernens mål att alla dess pappersbruk ska vara fossilfria år 2030 och den nya pappersmaskinen kommer så småningom att drivas på icke-fossilt bränsle. Det bör ändå förtydligas att villkoret inte förbjuder användning av andra bränslen och det bör därför stå att pappersmaskinen ”ska utformas så att...”och inte ”ska utformas

och drivas så att...”. Hur själva driften sköts kommer inte att påverka möjligheten att längre fram byta till annat bränsle.

I den del villkoret avser översyn av befintliga pappersmaskiner med avseende på övergång till fossilfri drift och låga utsläpp av kväveoxider anser Metsä att det är mycket oklart hur långtgående utredningskrav det innebär att maskinerna ska ”ses över”. Metsäs inställning, mot bakgrund av de klimatmål som bolaget, Sverige och världen har, är att inga investeringar av någon som helst betydelse kommer att göras i utrustning som inte är kompatibel med användning av fossilfria bränslen.

Utredningar av olika alternativ är en självklarhet inför alla investeringar, liksom ett långsiktigt perspektiv. Detta behöver inte föreskrivas i villkor. Alternativ för utbyte av utrustning och ombyggnader ska enligt villkorsförslaget utredas och redovisas i en plan vart fjärde år medan de i praktiken genomförs ”när det behövs” och alltså kan vara sedan länge genomförda eller ersatta när planen ges in. Villkoret är således administrativt betungande utan egentlig nytta.

Bolaget motsätter sig villkorsförslag 5:1 gällande utsläpp till vatten. Bolaget anser inte att det är lämpligt att nu besluta slutliga villkor avseende utsläpp till vatten. Bolaget har föreslagit att frågan skjuts upp eftersom verksamhetens hela vattenhantering kommer att förändras och det saknas underlag för att idag besluta om villkor. Bolaget anser att det underlag som har getts in i målet visar att det är lämpligast att skjuta upp frågan. När verkningarna av en verksamhet inte kan förutses med tillräcklig säkerhet får domstolen skjuta upp frågan om villkor till dess erfarenhet har vunnits av verksamhetens inverkan. För miljöfarliga verksamheter kan det vara fråga om reningsteknik som är oprövad. Det är dock inte endast i fråga om oprövade reningstekniker som det kan vara motiverat att skjuta upp en fråga. I detta fall är det fråga om omfattande förändringar och ny utrustning som ska anläggas och trimmas in efter just förutsättningarna på Katrinefors bruk, med den mix av råvaror som används just där osv. Det är inte heller bara i reningsverket som processen ska optimeras även ny produktionsutrustning tillkommer. Detta påverkar

Mark- och miljödomstolen

givetvis reningsverket. Därefter väntar en stor produktionsökning, som inte minst tillsammans med parallella vattenbesparande åtgärder kommer att påverka framtida flöden och halter. Baserat på det underlag som finns idag kan Metsä i och för sig göra sannolika beräkningar av vilka utsläppsnivåer som är rimliga att nå. Det är dock inte fråga om en sådan grad av tillförlitlighet att det är lämpligt att basera tillståndsvillkor på dem. Tillståndsvillkor ska utformas så att verksamhetsutövaren har faktisk och rättslig möjlighet att följa dem och så att de ger rimligt handlingsutrymme innan straffsanktioner inträder.

Om slutliga villkor ska beslutas nu måste nivåerna sättas med god marginal till förväntade nivåer för att de inte ska riskera att begränsa produktionen. Att nu besluta om slutliga villkor skulle således vara sämre ur miljösynpunkt och innebära en svår överskådlig risk för Metsä. Det är av goda skäl och sedan lång tid tillbaka standard att skjuta upp frågan om slutliga villkor när ny utrustning ska installeras och trimmas in. Den provisoriska föreskrift som bolaget slutligen har föreslagit att gälla under provotiden innebär en betydande skärpning jämfört med de villkor som idag gäller för utsläpp till vatten. De slutligen föreslagna nivåerna bedöms kunna innehållas såväl innan det nya reningsverket är driftsatt som under tiden som den nya fabriken inklusive reningsverket trimmas in.

Bolaget godtar delvis villkorsförslag 5:2 avseende tid för ombyggnation av reningsverket.

Metsä har inget att invända mot att reningsverket ska vara i drift innan produktionen överstiger dagens tillståndsgivna 85 000 ton. Bolaget kan emellertid inte godta krav på att det ska vara ombyggt/driftsatt inom en viss tid från det att tillståndet kan tas i anspråk. Den ansökta verksamheten omfattar ett mycket stort anläggningsprojekt. Elförsörjning till reningsverket väntas vara på plats i början av 2024, vilket är en grundläggande förutsättning. Därtill måste det finnas flexibilitet i genomförandet av anläggningsarbetena och inte minst utrymme för förseningar. Avslutningsvis vill

Metsä påpeka att igångsättningstiden regleras särskilt och inte bör parallellregleras i villkor.

Metsä godtar att genomföra en utredning av det slag som beskrivs i villkorsförslag 5:3, men bolaget anser att utredningen ska samordnas med övriga prøvotidsutredningar. Det är mest praktiskt ur genomförandesynpunkt och på det sättet ges också tillfälle att samlat med övriga villkor för utsläpp till vatten, föreskriva eventuella villkor med anledning av utredningsresultaten. För att det ska vara tydligt vad utredningen omfattar föreslår bolaget att den ska fokusera på toxicitet för grönalg och kräftdjur, vilket bolaget bedömer är relevant för recipienten.

Bolaget godtar delvis villkorsförslag 6:2 gällande val av kemikalier. Bolaget har inget att invända mot att systematiskt gå igenom användningen av kemikalier i avsikt att byta ut miljöfarliga kemikalier mot sådana som bedöms vara mindre miljöfarliga. Detta görs redan i verksamheten. Metsä anser emellertid inte att villkorsförslagets första mening är lämplig att föreskriva, dvs. meningen ”Det får i produktionen inte användas sådana kemikalier för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risker för olägenheter för den yttre miljön”. Det är för det första, med dagens kemikalielagstiftning, uteslutet att en kemikalie skulle finnas på marknaden utan att det finns kunskap om dess miljöpåverkan. För det andra går det inte att utläsa av villkoret hur djupgående kunskap eller omfattande dokumentation som krävs av Metsä. Villkoret är snarlikt det villkor som upphävdes av Högsta domstolen i målet NJA 2006 s. 310 och kan inte anses uppfylla kraven på rättssäkerhet.

Metsä motsätter sig villkorsförslag 6:3 med informationsplikt för vissa nya kemikalier. Bolaget anser att villkoret medför en administrativ börda som inte motiveras av dess nytta. Det framgår dessutom inte hur omfattande utredning som krävs, t.ex. hur många alternativ som måste utredas, eller hur olika slags miljöpåverkan ska vägas mot varandra – dvs. vad ett ”miljövänligare alternativ” är. Metsä har redan i dagsläget rutiner för att säkerställa en säker kemikaliehantering och

Mark- och miljödomstolen

dessa rutiner kommer att följas även i den sökta verksamheten. Användningen av kemikalier i verksamheten optimeras och förbättras ständigt. Alla kemikalier som används i verksamheten är kontrollerade enligt REACH-lagstiftningen, The German Federal Institute for Risk Assessment (BfR) och Svanen. Alla kemikalier provkors innan de implementeras i verksamheten. Verksamheten är utformad så att processkemikalier inte ska nå den yttre miljön, inte heller vid onormal drift eller underhållsstopp. Vad gäller miljörisker i samband med förvaring och hantering har ett särskilt villkor föreslagits.

Metsä godtar delvis villkorsförslag 6:5 om avfall. Bolaget anser att det är alltför otydligt vilka krav som följer i praktiken av villkorsförslaget samt att skyldigheten att begränsa uppkomst av avfall redan följer av 2 kap. 5 § miljöbalken. Bolaget kommer inte att behandla uppkommit avfall och har således ingen möjlighet att begränsa avfallets farlighet.

Metsä motsätter sig att slutliga villkor avseende buller meddelas. Bolaget har föreslagit en provotid eftersom det i dagsläget saknas tillförlitlig information om vilka ljudnivåer som är möjliga att nå till skälig kostnad. Bolaget har identifierat ett stort antal åtgärder i befintliga anläggningar för att nå 40 dBA (natt) och dessa behöver genomföras och effekten utvärderas. Därtill behövs mer detaljerad kunskap med faktiska mätningar av buller från den tillkommande verksamheten. Utan denna kunskap finns det inte tillräckligt underlag för att föreskriva ett slutligt villkor.

Bolaget anför att det i nuläget osäkert om det är praktiskt eller ekonomiskt möjligt att sänka ljudnivåerna till de nivåer som bolaget strävar efter vad gäller befintliga källor, dvs. källor i den existerande anläggningen. Eftersom det rör sig om gammal utrustning är det ännu svårare än annars att veta vilken effekt som en åtgärd har. Vissa åtgärder kan man inte veta effekterna av förrän de installerats och satts i drift. Dessutom är många av bullerkällorna i den tillkommande verksamheten ännu inte färdigprojekterade varför ljudnivåer och spektrum⁹ från dem inte är kända. En

Mark- och miljödomstolen

sådan enkel sak som hur en viss utrustning monteras kan ha betydelse för ljudet från den. Det är i nuläget inte helt klart när det kommer att finnas tillräckligt exakta data om alla relevanta bullerkällor i den nya anläggningen, men eventuellt kommer det inte att bli förrän anläggningen är i drift. Först med ett sådant underlag är det möjligt att veta om ytterligare åtgärder behövs och om det är möjligt att nå 40 dB(A) för den nya verksamheten. Sammantaget visar utredningarna att 40 dB(A) från Metsäs verksamhet är en rimlig målsättning och teoretiskt möjligt att nå rent tekniskt, men det är ännu okänt om det är möjligt i praktiken och om kostnaden för det är skälig enligt 2 kap. 7 § miljöbalken. Enligt Metsäs uppfattning får det som utgångspunkt anses helt uteslutet att det skulle vara möjligt för en industriverksamhet som har funnits i drygt 250 år mitt i en tätort att nå 37 dBA vid bostad, dvs. 3 dBA lägre än Naturvårdsverkets riktlinjer för nyetablerad industri. Nuvarande villkorsnivå är 45 dBA (natt), vilken alltså, parallellt med en omfattande utbyggnad, skulle sänkas med 8 dBA. Som bekant innebär en sänkning med 3 dB en halvering av ljudeffekten.

Metsä motsätter sig villkorsförslag 8:1 gällande lukt, damning och nedskräpning. Villkorets första mening är mycket allmänt hållen och innehåller ingen skälighetsavvägning – verksamheten ska enligt förslaget bedrivas så att olägenheter till följd av lukt, damning och nedskräpning ”och dylikt” undviks. Utöver att det är omöjligt för Metsä att veta vilka krav detta i praktiken innebär, anser bolaget att det saknas skäl att föreskriva villkor om denna typ av olägenheter, utöver vad bolaget har föreslagit om lukt. Den ansökta verksamheten ger inte upphov till någon damning av betydelse utomhus. Verksamheten ger inte heller upphov till någon nedskräpning av betydelse. Fram tills för några år sedan hände det vid kraftig blåst att tidningspapper eller kantremсор av mjukpapper blåst in på grannars tomter och har krävt städåtgärder. Efter att ett kraftigare och högre staket byggdes runt returfiberlagret har detta i princip inte förekommit och inga klagomål har heller inkommit till bolaget. Metsä vet inte vad som i villkoret avses med dylikt.

Vad gäller lukt vidhåller Metsä att frågan lämpligen hanteras inom ramen för tillsynen. Bolaget har föreslagit att tillsynsmyndigheten bemyndigas att besluta om skäliga åtgärder för att motverka störande lukt från reningsanläggningen. Bolaget vill emellertid påminna om att bolaget ska byta reningsteknik från sedimentering till flotation, vilket kommer att kraftigt minska uppkomsten av lukt. Därtill kommer flotationsdammarna att vara inbyggda, vilket ytterligare minskar risken för lukt i omgivningen. Det finns dessutom goda möjligheter att vid behov samla ihop frånluft, rikta utblås och utföra test med luktfilter på ventilationen för att reducera lukt ytterligare. Lukt från den ansökta verksamheten förväntas sammantaget minska mycket kraftigt jämfört med nollalternativet. Även om lukt då och då skulle förekomma måste det betraktas som ortsvanligt och viss lukt accepteras. Att kräva att ingen olägenhet till följd av lukt ska uppstå luktfrihet vid denna typ av verksamhet är orimligt och inte förenligt med 2 kap. 7 § miljöbalken. Det vore som att kräva att en verksamhet inte ger upphov till något buller alls.

Metsä motsätter sig under alla omständigheter länsstyrelsens förslag på målsättningsvärde. Metsä har uppdragit åt AFRY i uppdrag att utreda möjligheterna att nå ett målvärde om 1 le/m^3 för 99,9-percentilen av årets timmar. 99,9-percentil innebär att värdet får överskridas 0,1 % av tiden, dvs. 8,76 timmar per år. Detta är ett mycket strängt villkor och i praktiken svårt att uppfylla. Marginal för driftsvariationer blir i princip obefintlig. Även normalt och nödvändigt underhåll kan leda till att värdet överskrids. Det är möjligt att de åtgärder som Metsä ska vidta i verksamheten kommer att medföra att värdet innehålls, men det går inte att säga säkert.

Möjliga åtgärder för att sänka luktutsläppen ytterligare efter planerat byte av reningsteknik och inbyggnad är att höja skorstenen och installera någon typ av reningsteknik på den utgående luften. Om dessa åtgärder är tillräckliga för att nå den nivå som länsstyrelsen föreslår är på förhand svårt att säga. Det är heller inte

Mark- och miljödomstolen

möjligt att göra någon skälighetsavvägning enligt 2 kap. 7 § miljöbalken beträffande dessa åtgärder eftersom det i nuläget inte är känt vilken lukt som förekommer utan dem och vilken nytta de alltså kan förväntas bidra med.

Om domstolen skulle anse att något annat villkor om lukt ska föreskrivas än det som Metsä har föreslagit, anser bolaget att frågan ska skjutas upp under en provotid, eftersom luktsituationen kommer att bli radikalt annorlunda i den ansökta verksamheten jämfört med den befintliga.

Bolaget motsätter sig villkorsförslag 9:3 gällande översvämningsskydd. Bolaget anser att det är olämpligt att i särskilt villkor upprepa det som följer redan av det allmänna villkoret ("Skyddsvallar – eller motsvarande anordningar – för att förhindra översvämning av verksamhetsområdet vid höga flöden, ska anläggas i huvudsak i enlighet med det som anges i ansökan"). Att anläggningarna ska underhållas följer av 11 kap. 17 § miljöbalken och behöver inte heller anges i villkor. Metsä förstår inte vad som avses med att vallarna ska kunna anpassas till ändrade förhållanden. Det kommer att vara möjligt att ta bort, flytta eller utöka vallarna, efter prövning enligt vid den aktuella tidpunkten gällande lagstiftning. Den frågan får hanteras i en sådan eventuell kommande prövning.

Metsä godtar delvis villkorsförslag 10:1 gällande förorenad mark. Bolaget anser dock inte att det finns skäl att särskilt föreskriva att länsstyrelsen ska informeras inför varje markarbete på verksamhetsområdet. Detta vore mycket betungande för Metsä, särskilt med tanke på det stora verksamhetsområdet, och det finns stor risk att villkoret fördröjer rutinartade åtgärder. Detta motiveras inte av den förhållandevis låga föroreningsnivån på området. För arbeten utöver en slutlig nedläggning är regleringen i 10 kap. miljöbalken och 28 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd tillräckligt.

Mark- och miljödomstolen

Metsä motsätter sig villkorsförslag 10:2 gällande plan för fortlöpande arbete med förorenad mark. Avhjälpan av föroreningar i mark och grundvatten regleras i 10 kap. miljöbalken. Av dessa bestämmelser och till dem knuten rättspraxis följer bland annat när åtgärder ska vidtas, vem som ansvarar för dem och i vilken utsträckning. På det befintliga verksamhetsområdet förekommer låga halter av föroreningar, i nivåer mellan MRR (mindre än ringa risk) och KM, heterogent i fyllnadsmassor. Ställvisa föroreningshalter över MKM förekommer i ett delområde. Det mest förorenade området, den f.d. krutfabriken, har sanerats. Efter anläggnings-skedet kommer den ansökta verksamheten inte att påverka föroreningarna. Det finns sammantaget inga skäl att i tillståndet föreskriva åtgärder kopplade till föroreningar på området. Om länsstyrelsen ser behov av åtgärder bör det hanteras och prövas i separata ärenden.

Gällande de villkor för anläggningsarbeten inklusive vattenverksamhet som länsstyrelsen föreslagit har bolaget anfört följande.

Metsä motsätter sig villkorsförslag A:1 gällande detaljplan för ansökta anläggningsarbeten. Metsä har tidigare beskrivit planerade bygg- och anläggningsarbeten, miljöpåverkan från dessa arbeten samt planerade skyddsåtgärder, (se bilaga 8 till aktbil. 40). De planerade arbetena kommer att föregås av detaljerad projektering enligt branschens regelverk och tillämpliga standarder. Att därtill ta fram en detaljerad plan enligt länsstyrelsens önskemål skulle leda till en administrativ börda för bolaget, utan att det är miljömässigt motiverat. Det skulle minska den nödvändiga flexibiliteten i genomförandet av ett projekt av den här storleken samtidigt som produktion pågår i pappersbruket. De som genomför bygg- och anläggningsarbeten är professionella och har rutiner och vana av att organisera denna slags projekt, också med avseende på omgivningspåverkan. Administrativa ledtider riskerar också att fördröja projektet och förlänga byggtiden. Varken Metsä eller undertecknade ombud känner till att dylika detaljerade redovisningar krävts i andra anläggningsprojekt.

Mark- och miljödomstolen

Bolaget motsätter sig också den av länsstyrelsen föreslagna delegationen gällande skyddsåtgärder mot störningar som kan uppkomma under anläggningstiden.

Delegationen är mycket bred och skulle potentiellt kunna omfatta många olika typer av ingripande åtgärder. Begränsningar i anläggningsskedet kan ha stor betydelse för möjligheten att utföra arbetena på ett sätt som möjliggör fortsatt produktion under anläggningsfasen och kan även medföra stora ekonomiska konsekvenser för Metsä, särskilt om tiden för att utföra arbetena påverkas. Enligt 22 kap. 25 § 3 st miljöbalken är det endast villkor av mindre betydelse som får delegeras till tillsynsmyndigheten. Metsä anser att den föreslagna delegationen inte endast skulle innebära att frågor av mindre betydelse överläts och att delegationen därför är olämplig.

Metsä motsätter sig villkorsförslag A:2 gällande skyddstider för störning av fåglar m.m. Bolaget har åtagit sig att utföra trädfällning, markarbeten och inledande anläggningsarbeten inom de områden som idag utgör gräsmarker samt skogs- och parkmark utanför fåglarnas häckningssäsong (april-augusti). Sådana arbeten kommer alltså påbörjas under perioden september-mars och de efterföljande arbetena kan ske året om. Metsä anser att detta åtagande, som är bindande för bolaget, är mer precist och därför ska kvarstå istället för att det föreslagna villkoret föreskrivs.

Metsä motsätter sig villkorsförslag A:3 gällande försiktighetsmått m.m. för arbeten som kan påverka Tidån. Villkoret är inte miljömässigt motiverat. Bolaget har beskrivit att inga anläggningsåtgärder planeras i områden som täcks av vatten vid normala flöden och nivåer. Översvämningsskydden ska anläggas i områden som täcks av vatten endast vid extrema flöden. Det är inte möjligt att anlägga översvämningsskydden vid extrema flöden eftersom tillfört jordmaterial skulle spolats bort i samma stund som materialet läggs ned. Bolaget har också redovisat att det av hänsyn till både vatten- och arbetsmiljön inte är aktuellt att utföra några

Mark- och miljödomstolen

anläggningsarbeten i vattennära områden vid höga flöden. Metsä är medvetet om att värdefulla populationer av framför allt öring och asp förekommer i Tidan och att dessa arters lekperioder infaller under hösten (öring) och våren (asp). Vidare är bolaget medvetet om att utfyllnader och grävning i vatten kan störa fiskarnas lek eller romens utveckling genom exempelvis grumling och sedimentation. Bolagets uppfattning är dock fortsatt att det inte är ändamålsenligt att anpassa utförandet utifrån fiskarnas lek- och utvecklingsperioder, utan i stället lämpligare att säkerställa att anläggningsarbetena utförs vid sådana flöden och vattennivåer att åtgärder i områden som täcks av vatten inte kommer i fråga. Vidare vill bolaget erinra om att Tidan i stor omfattning omges av jordbruksmark och att omfattande materialtransport (med grumling och sedimentation) redan förekommer i vattendraget i samband med kraftiga regn och höga flöden. När det gäller åtgärder för att begränsa jordavrinning i samband med kraftiga regn så kommer den nya dagvattendammen att konstrueras tidigt i projektet och grund och dagvatten kommer att ledas dit. För perioden innan den nya dagvattendammen är i drift är det lämpligt att leda ytavrinning från arbetsområdena till kraftverkskanalen så att jordpartiklar kan sedimentera i kanalen.

Metsä motsätter sig villkorsförslag A:6 gällande kvalitetskrav på massor i vattenområde. Bolaget anser inte att villkoret är miljömässigt motiverat. Metsäs utgångspunkt är att cirkuläret ska eftersträvas – så mycket som möjligt av massorna ska användas inom projektet. Varje uttransport kräver också en intransport, och är en förlust för miljön. Det gäller inte bara direkt konsekvenserna av transportererna i form av utsläpp, vägslitage (partiklar) och påverkan på trafiksäkerhet, utan också att utvinningen av jungfruliga material ska minimeras. Denna utgångspunkt innebär inte att Metsä kompromissar med miljöskyddet. Däremot är det bolagets bestämda uppfattning att begränsningar i användningen av massor ska vara grundade i den faktiska risken och skyddsbehovet/skyddsobjekten på platsen. Bolaget vill härvid erinra om att de utfyllnadsområden som juridiskt klassificeras som vattenområden är de områden som idag skulle nås av vatten vid ett 100-årsflöde, huvudsakligen på

Mark- och miljödomstolen

grund av närheten till diket som genomkorsar det södra området. Bolaget vidhåller att användning av så kallade KM-massor inte medför någon oacceptabel miljörisk i något område, dvs. inte heller i områden som i juridisk mening utgör vattenområden.

Metsä motsätter sig delvis villkorsförslag A:7 gällande buller under byggskedet. Både länsstyrelsen och Metsä anser att Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser ska gälla under byggtiden. Länsstyrelsen anser att det därtill ska föreskrivas att särskilt bullrande arbeten (t.ex. borring och krossning) endast får utföras helgfria vardagar kl. 07.00–19.00. Metsä vidhåller sitt ursprungliga villkorsförslag och anser inte att det finns skäl att frångå vad som gäller enligt de allmänna råden. Det är bullernivåerna som ska vara styrande för verksamheten, inte begränsningar av vilken typ av åtgärder som får vidtas när. Den typen av begränsningar leder till ineffektivitet och därmed ett längre anläggningsskede och högre kostnader. Det föreslagna villkoret ger ingen miljönytta som motiverar detta. Bolaget godtar dock att den första meningen i länsstyrelsens förslag föreskrivs som villkor.

Övriga frågor

Länsstyrelsen har avstyrkt Metsäs begäran om verkställighetsförordnande. Metsä hänvisar till vad bolaget tidigare har anfört i ansökan och tillägger följande. Metsä har ett mycket starkt intresse av att påbörja den ansökta verksamheten, som är en mycket stor investering för bolaget och redan ligger betydligt efter tidplan. Tillståndet bedöms medföra positiva samhällsekonomiska effekter i form av fler arbetstillfällen. Ju förr bolaget kan påbörja sin verksamhet desto snabbare kan de positiva konsekvenserna av verksamheten komma närboende och samhället till nytta. Verksamheten har funnits på den aktuella platsen sedan flera hundra år tillbaka. De tillkommande ytor som avses tas i anspråk är planlagda för industriändamål. Den sökta verksamheten medför inga stora miljökonsekvenser jämfört med nollalternativet. De förändringar som kan uppstå är huvudsakligen inte

Mark- och miljödomstolen

irreversibla utan kan läkas genom exempelvis plantering av nya träd och återställande av mark. De markutjämnande åtgärderna hindrar inte att marken används av någon annan för det planlagda ändamålet – tvärtom. Tillståndet kommer att möjliggöra att verksamheten moderniseras och att miljöförbättrande åtgärder kan genomföras. Bland annat kommer omfattande åtgärder för att begränsa buller från verksamheten att genomföras, reningsverket kommer att byggas om och lukten från verksamheten bedöms genom detta minska. Metsä anser sammantaget att det föreligger goda skäl för verkställighetsförordnande

Länsstyrelsen anser att arbetstiden bör sättas till högst fem år och igångsättnings-tiden till högst sju år. Metsä vidhåller sina yrkanden om åtta och tio år för arbetstid respektive igångsättningstid, och hänvisar till vad bolaget tidigare anfört. Det är fråga om ett stort projekt som i och för sig planeras att inledas snarast möjligt men som också behöver marginal för oförutsedda händelser. Anläggningar för vattenverksamhet kan komma att utföras även sent i projektet. Projektet omfattar flera nya anläggningar och utrustning som allt måste vara driftsatt inom den föreskrivna tiden. Därtill krävs förstärkt elförsörjning till den nya anläggningen, vilken är utlovad till början av 2024 men är en faktor som Metsä inte råder över. Att begränsa tiden till 5 och 7 år kommer inte att ha någon annan effekt än att Metsä riskerar att behöva ansöka om en förlängning för att projektet inte nått helt i mål. Vad länsstyrelsen anför om att en tioårig igångsättningstid sammanfaller med tiden då en tillsynsmyndighet kan initiera omprövning av en verksamhet kan inte tillåtas påverka denna bedömning. Lagstiftaren har uppenbart bedömt att dessa tidsrymder är relevanta var och en för sig.

Miljö- och byggnadsnämnden

Nämndens synpunkt att länsstyrelsen ska samråda med nämnden i samband med tillsyn rörande luktproblem godtas av bolaget.

██████████

I fråga om påverkan av grundvattenavsänkning på ██████████ energibrunn och på träd och växtlighet m.m. hänvisar bolaget till bilaga 7 till aktbil. 40 där påverkan på energibrunnar beskrivs. Där framgår att enligt de beräkningar som Metsä har låtit göra kan vattennivån i ██████████ brunn (Sämskmakaren 9) komma att permanent sjunka med som mest 3,6 meter, vilket kan leda till försämrat effektutbyte. Ingen påverkan väntas uppkomma på växtlighet inom närboendes fastigheter. Av nämnda bilaga framgår även hur stort påverkansområdet väntas bli. Vid ianspråktagande av området söder om den nuvarande verksamheten kommer en stor del av vegetationen i området att avverkas. Det innefattar bland annat större delen av den nyckelbiotop som finns i området. Hänsyn kommer dock att tas till skogsområdet på så sätt att inte mer skog avverkas än vad som är nödvändigt för den planerade exploateringen. När det gäller risken för ras hänvisas till bilaga 6.4 till aktbil. 40 där det framgår att det inom påverkansområde för grundvatten inte har identifierats några geologiska, geotekniska eller hydrogeologiska förhållanden utanför exploateringsområdet som indikerar att risk för markstabilitet eller marksättningar skulle förekomma som följd av de förändrade grundvattenförhållandena.

När det gäller markarbeten som ska göras anför bolaget att det kommer att planera arbetet så att påverkan på omgivningen kan minimeras. Vid behov kommer bullerreducerande åtgärder vidtas, t.ex. temporära bullervallar. Arbeta kommer periodvis att ske veckans alla dagar samt kvällstid. Bolaget har föreslagit att Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggarbetsplatser ska gälla under anläggningsskedet. I bilaga 8 till aktbil. 40 framgår vilka markarbeten som kommer att utföras i området samt vilka byggnader som kommer att tas bort. Omkring 500 000 m³ schaktmassor, inklusive losshållet berg, kommer att tas bort.

Risken för ljusföroreningar kommer att beaktas vid utformningen av byggnader och belysning och minimal störning för omgivning kommer att eftersträvas. Placeringen

Mark- och miljödomstolen

av fläktar och utsug kommer att beslutas i detaljprojekteringen, bland annat med beaktande av bullerpåverkan.

Bolaget uppger att den planerade utökningen av verksamheten är beroende av den infrastruktur och den verksamhet som redan finns på platsen. Därför är det inte aktuellt att förlägga den utökade verksamheten till någon annan plats.

I fråga om risk för skador på byggnader m.m. orsakade av vibrationsalstrande markarbeten anför bolaget att med de åtgärder som beskrivs (bland annat viss byggnadsbesiktning före och efter sprängning) och avståndet till bebyggelse bedöms ingen skada kunna uppstå. Under byggtiden kommer även vibrationsnivåer vid de närmaste husen att kontrolleras genom vibrationsmätning.

██████████
Metsä har bestritt ██████████ ersättningsyrkanden. Metsä har som grund för sitt bestridande anført att ersättning för oro är en ersättning för ideell skada som inte ersätts i mål av förevarande slag och i det fall värmepannan går sönder kan ██████████
██████████ återkomma med begäran om ersättning som oförutsedd skada.

ÖVRIGT

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling med syn i målet den 22 mars och den 23 mars 2022 varefter ytterligare komplettering och skriftväxling förekommit.

DOMSKÄL**Allmänt om prövningen**

Den prövning som görs i målet avser en prövning enligt miljöbalken av tillstånd till fortsatt och utbyggd verksamhet vid ett bruk för produktion av returfibermassa och mjukpapper. Produktionen av returfibermassa avses utökas från 65 000 ton till 70 000 ton per år och av mjukpapper från 85 000 ton till 140 000 ton per år. Den

Mark- och miljödomstolen

utökade produktionen kan genomföras efter tillkomst av en ny pappersmaskin, en ny balmassafabrik, en kompletterad och flyttad konvertering samt nya lager, verkstäder, kontor och huvudport med tillhörande parkeringsplatser.

För att möjliggöra uppförande av nya anläggningar och byggnader kommer omfattande markarbeten, bortschaktning respektive utfyllnader att behöva utföras inom idag oexploaterade områden med i huvudsak naturmark. Därtill kommer skyddsvallar till skydd mot översvämning av befintligt industriområde behöva anläggas.

Miljömålen m.m.

Vid tillståndsprövningen tillämpas en rad bestämmelser som återfinns i olika kapitel i miljöbalken. Som ingångsvärden vid tillämpning av dessa bestämmelser gäller den precisering av miljöbalkens mål som framgår av 1 kap i balken. Enligt 1 kap. 1 § andra stycket 1-5 ska miljöbalken tillämpas så att

1. människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
2. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
3. den biologiska mångfalden bevaras,
4. mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och
5. återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås.

Till precisering och ledning för hur behovet av skydd och bevarande ska tillgodoses har riksdagen fastställt 16 miljökvalitetsmål med preciseringar och etappmål samt ett övergripande generationsmål (se bl.a. prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183, prop. 2004/05:150, bet. 2005/06: MJU3, rskr. 2005/06:48, prop. 2008/09:162, bet. 2008/09: MJU28, rskr. 2008/09:300, prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377, prop. 2013/14:39, prop. 2016/17:146, bet. 2016/17: MJU24 och rskr. 2016/17:320).

Miljömålen ska tjäna som vägledning i enskilda prövningar vid avgörandet av vilka miljöstörningar som bör föranleda hänsynstaganden i form av begränsningar, försiktighetsmått och skyddsåtgärder m.m. Avvägningar mellan behovet av skyddsåtgärder m.m. och hänsyn till vad som är tekniskt möjligt och rimligt att uppfylla samt vägningen mellan nyttan av skyddsåtgärderna och kostnaderna för dem ska i varje enskilt fall göras enligt hänsynsreglerna i miljöbalkens andra kapitel.

Tillståndsprövningen i det här målet berör framför allt följande miljökvalitetsmål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

samt Generationsmålet fokus ”Andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön”.

Inför den avvägning som ska ske enligt 2 kap. 7 § miljöbalken och mot bakgrund av vad som anförts och i övrigt framkommit i målet finner mark- och miljödomstolen anledning att bl.a. behandla frågor rörande

- Utsläpp till luft inkl. lukt och damning
- Utsläpp till vatten av process- och dagvatten
- Buller
- Förorenade områden
- Utförande och försiktighetsmått för anläggningsarbeten
- Försiktighetsmått och kompensation för biologisk mångfald
- Verkställighet

Ovannämnda frågor berör på olika sätt de mål och strategier som har nämnts i det föregående. De delar av verksamheten, inklusive försiktighetsmått, som inte behandlas i dessa domskäl har av domstolen betraktats som okontroversiella i målet, dvs. de omfattas inte av skilda uppfattningar mellan dem som yttrat sig i målet och föranleder inte heller särskilda överväganden av mark- och miljödomstolen.

Industriutsläppsverksamheter m.m.

Industriutsläppsdirektivet anger begränsningsvärden för bland annat tillverkning av massa och papper. Syftet med direktivet är att fastställa bestämmelser om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar som härrör från industriella verksamheter. Det innehåller också bestämmelser som syftar till att förebygga eller, när det visar sig vara omöjligt, minska utsläppen till luft, vatten och mark och förebygga uppkomst av avfall, så att en hög skyddsnivå kan uppnås för miljön som helhet. Det görs bland annat genom att vägledande dokument (BREF, BAT-referensdokument) för de olika anläggningstyperna som täcks av direktivet. BREF-dokumenterna är framförhandlade dokument som utfärdas av EU-kommissionen. Målet är att uppdatera dokumenten vart åttonde år med nya krav för olika industrisektorer.

BREF-dokumentet fastställer vad som är *bästa tillgängliga teknik* (BAT) för reducering av miljöpåverkan från produktionen inom en industrisektor. Dokumentet identifierar den miljöprestanda som kan uppnås om man använder bästa tillgängliga teknik. Ett BREF-dokuments olika kapitel leder också fram till slutsatser om vad som utgör bästa tillgängliga teknik, BAT-slutsatser. Med BAT avses en teknisk nivå som fastställts efter förhandlingar inom ramen för ett kommittéförfarande enligt direktivets kapitel VII.

BREF-dokumenterna innehåller alltså så kallade BAT-slutsatser, vilka antas formellt av EU, med olika krav på t.ex. utsläppsvärden. BAT-slutsatserna är bindande lagstiftningsdokument som anger de utsläppsvärden som ska användas för att fastställa villkoren i tillstånden. Värdena anges oftast som ett intervall och gäller för

Mark- och miljödomstolen

en bransch eller en tillverkningsprocess. Värdena ska uppnås fyra år efter offentliggörandet. BAT-slutsatser ska användas som referens vid tillståndsprövning och gäller direkt efter det att slutsatserna har offentliggjorts. Någon fyraårsperiod efter BAT-slutsatsernas offentliggörande ska alltså inte inväntas. BAT-AEL (*Associated Emission Levels*) är bindande utsläppsvärden som används för att fastställa villkor i IED-tillståndet. Nivåerna uttrycks normalt som intervall och presenteras ofta i en tabell. BAT-AEL har i Sverige införts som generellt bindande regler i IED-förordningen.

Enligt industriutsläppsdirektivet får medlemsstaterna uppdatera kraven genom att införa generella föreskrifter och det är sådana som Sverige använder sig av. Generella föreskrifter som genomför BAT-slutsatserna finns i industriutsläppsförordningen. Kravet att använda bästa möjliga teknik enligt 2 kap. miljöbalken gäller dock parallellt och kan i det enskilda fallet vara strängare än en BAT-slutsats, eftersom även den svenska teknikutvecklingen och de lokala förutsättningarna ska beaktas.

Detta medför att nu aktuell miljöfarlig verksamhet i dagsläget har flera system att förhålla sig till:

1. Den ”vanliga” tillståndsprövningen, som tar fram villkor som alltid gäller, både under normala och onormala driftsförhållanden. Villkoren är anpassade för en specifik anläggning på en specifik plats med dess förutsättningar. Den här delen regleras i första hand genom 2 kap. miljöbalken där utgångspunkten är bästa *möjliga* teknik (BMT).
2. Industriutsläppsdirektivets BAT-slutsatser, som alltså utgår från bästa *tillgängliga* teknik (direktivets kapitel II), vilkas värden är framtagna för att gälla för alla anläggningar, oavsett lokalisering i EU. BAT-slutsatserna gäller under normala driftsförhållanden. BAT-slutsatserna är implementerade genom industriutsläppsförordningen (2013:250).

Av 22 kap. 25 § första stycket 6 a miljöbalken följer att ett tillstånd för industriutsläppsverksamhet ska innehålla bestämmelser om de villkor om utsläpp, begränsningsvärden, och bästa möjliga teknik som behövs för att anpassa tillämpningen av sådana föreskrifter om försiktighetsmått som har meddelats med stöd av miljöbalken, om föreskrifterna medger eller förutsätter en sådan anpassning. Enligt 1 kap. 13 § industriutsläppsförordningen (2013:250) ska, vid prövning av tillståndsvillkor, en sådan anpassning göras genom att prövningsmyndigheten som referens för sin bedömning använder de utsläppsvärden och de beskrivningar av andra försiktighetsmått som finns i de slutsatser om bästa tillgängliga teknik som avses i 2 kap. och i andra hand beskrivningar av försiktighetsmått i gällande BAT-referensdokument.

Nu aktuell verksamhet omfattar i huvudsak industriutsläppsverksamheten tillverkning av massa, papper och pappersvaror (21.10-i), vilken omfattas av BAT-slutsatser för massa och papper⁸. Parallellt med nämnda verksamhetsspecifika BAT-slutsatser kan ytterligare horisontella referensdokument (avseende utsläpp från lagring, industriella kylsystem, energieffektivitet samt ekonomiska och mediaöverskridande effekter) vara tillämpliga på verksamheten.

BAT-slutsatser för integrerade massa-, pappers- och kartongbruk med returfibertillverkning med avsvärtning på plats anger BAT-associerade utsläppsvärden (BAT-AEL) för organisk substans (COD), suspenderade ämnen, närsalterna kväve och fosfor samt adsorberbara organiskt bundna halogener (AOX). Av slutsatserna framgår också vad som utgör BAT med avseende på övervakning av utsläpp m.m.

⁸ Kommissionens genomförandebeslut av den 26 september 2014 om fastställande av BAT-slutsatser för produktion av massa, papper och kartong, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU

Miljö kvalitetsnormer

Den ansökta verksamheten aktualiserar domstolens bedömningar i förhållande till miljö kvalitetsnormer för vatten. Dessa innebär att ett tillstånd inte får ges för en verksamhet som orsakar att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller som äventyrar möjligheten att uppnå den status som vattnet ska ha enligt en miljö kvalitetsnorm. Påverkan av betydelse för denna bedömning från verksamheten består främst i uttag av produktionsvatten från Tidan och Vänern, utsläpp av renat processavloppsvatten från papperstillverkningen samt påverkan av stränder och strandnära miljöer genom den exploatering som ansökta åtgärder innebär. Berörda vattenförekomster är Tidan - Mariestad till Knutstorp (SE 650558-138755) och Vänern – Mariestadssjön (SE651352-138225) för vilka miljö kvalitetsnormen är god ekologisk status 2039 och god kemisk status, med undantag för bromerad difenyleter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar. För Tidan gäller dessutom tidsundantag för PFOS, vilket innebär att god kemisk status ska uppnås först år 2027.

Artskydd m.m.

De omfattande förändringarna av verksamheten och anläggningar m.m. som ansökan omfattar medför att domstolens bedömningar i förevarande prövning till stor del kommer att avse påverkan på biologisk mångfald; arter och habitat samt de skydds- och kompensationsåtgärder som krävs för att minimera skada. När det gäller skyddade arter ligger fokus på att undgå förbuden i artskyddsförordningen (2007:845). Försiktighetsmått och kompensationsåtgärder behöver övervägas i syfte att uppnå tillräckligt skydd för fridlysta arter samt för att åstadkomma bästa möjliga utformning och framtida skötsel av mark och anläggningar så att biologisk mångfald gynnas. Vad som ska gälla i frågor om artskydd och biologisk mångfald berörs närmare under avsnitt nedan om arbetenas genomförande och om kompensationsåtgärder.

Domstolens bedömningar

Rådighet

Bolaget får, genom de i målet ingivna handlingarna, anses ha visat att bolaget har erforderlig vattenrättslig rådighet över de vattenområden där den ansökta vattenverksamheten kommer att bedrivas.

Miljökonsekvensbedömning m.m.

Bolaget har gett in en miljökonsekvensbeskrivning. Mark- och miljödomstolen bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen, efter omfattande kompletteringar från bolaget, uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken så att den specifika miljöbedömningen kan slutföras. Genom denna dom slutför domstolen miljöbedömningen enligt vad som anges i 6 kap. 43 § miljöbalken.

En statusrapport har getts in i målet.

Domstolen finner att de redovisningar som bolaget har gett in i målet är tillräckliga och kan läggas till grund för den prövning som ska göras.

Tillståndets omfattning

Tillståndet till miljöfarlig verksamhet omfattar, förutom produktion av returmassa och papper, mottagning och behandling av vissa avloppsvatten från Katrinefors Kraftvärme AB. Bolaget har uppgivit att den totala mängden vatten som årligen kommer tas emot från Katrinefors Kraftvärme AB uppgår till ca 215 000 m³ per år, varav högst 50 000 m³ kommer att utgöra rökgaskondensat och 85 000 m³ rejekt från rening av pannvatten. Därutöver tillkommer rejektvatten från avvattning av slam från Metsås sverksamhet men som sker i Katrinefors Kraftvärme AB:s regi samt visst dagvatten från bränslelager utomhus m.m.

Vilka avloppsvatten det är fråga om specificeras i deldom den 22 december 2021 i mål M 2541-20 vid Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen, gällande

Mark- och miljödomstolen

tillstånd för Katrinefors Kraftvärme AB till fortsatt och utökad drift av förbränningsanläggning m.m. inom fastigheten Gärdet 4:2 i Mariestads kommun. Vilka vatten som får tas in och behandlas i Metsäs reningsanläggning ska preciseras på samma sätt i förevarande tillstånd som i nämnda tillståndsdöm för Katrinefors Kraftvärme AB, med högsta tillåtna mängder i enlighet med vad bolaget redovisat.

Tillståndet vad avser markarbeten som är nödvändiga för den ansökta verksamheten omfattar också krossning av berg, med begränsningen att det endast omfattar sådana massor som loss hålls i samband med de anläggningsarbeten som är nödvändiga för ansökt verksamhet.

Tillståndet omfattar också markarbeten m.m. som riskerar att påverka djurarter som är skyddade enligt artskyddsförordningen (2007:845). Denna prövning har inbegripit bedömningar av påverkan på ett antal fågelarter, groddjur och fladdermöss, vilka har föranlett vissa villkor som syftar till att säkerställa att förbuden inte kränks. Domstolen erinrar om att förekomst av andra arter eller förekomst av redan utredda arter på nya platser kan föranleda behov av förnyad bedömning av ansökta åtgärders inverkan på skyddade arter. Motsvarande gäller också andra störningar än dem som beskrivits i prövningsunderlaget, i övrigt presenterats i målet eller varit föremål för uttryckliga bedömningar. Rättskraften av detta tillstånd begränsas således till de arter och platser som specifikt bedömts i målet.

Tillåtlighet

Tillämpning av bästa teknik och förenlighet med gällande BAT-slutsatser

Bolaget har i målet redovisat verksamhetens överensstämmelse med gällande BAT-slutsatser. Härav framgår att bolagets övervakning av utsläpp till vatten inte fullt ut svarar mot BAT 10 om övervakning med avseende på mätfrekvens. I fråga om utsläpp till vatten redovisar bolaget att samtliga BAT-AEL uppfylls vid normal drift. Räknas all drifttid in ligger utsläppet något högt för suspenderade ämnen.

Mark- och miljödomstolen

Bolaget har vidtagit och planerar ytterligare åtgärder vid reningen för att förbättra reningen. Bolaget har redovisat att verksamheten för närvarande ger upphov till omgivningsbuller som överskrider nivåer för god miljö kvalitet; särskilt om hänsyn också tas till bullerbidraget från Katrinefors Kraftvärme AB. Det arbete som bolaget utför i syfte att åtgärda bullerproblem är i överensstämmelse med gällande BAT-slutsatser. För att nå god bullermiljö kvalitet erfordras emellertid ytterligare åtgärder i linje med vad bolaget redovisat.

Bolaget har beskrivit att det planerar att i samband med ansökta om- och tillbyggnader vidta åtgärder för att uppfylla gällande BAT-slutsatser och tillgodose krav på god miljö kvalitet när det gäller lukt (inbyggnadsåtgärder m.m.), utsläpp till vatten (förbättrad processavloppsrening) och buller (bullerskydd samt placering och disposition av anläggningar och byggnader).

Av vad som framkommit i målet bedömer domstolen att ansökta åtgärder och verksamhet inte står i strid med bestämmelserna om miljö kvalitetsnormer för vatten. Ansökta arbeten i vattenområde inom industriområdet är inte av sådan omfattning att det medför någon otillåten försämring av aktuella hydromorfologiska kvalitetsfaktorer. Åtgärderna bedöms inte heller äventyra uppnåendet av de miljö kvalitetsnormer som gäller för berörda vattenförekomster. Trots detta finner domstolen emellertid att den – om än begränsade – skada som kan uppkomma i Tidans strandzon föranleder krav på vissa kompensationsåtgärder (se nedan).

Domstolen finner mot bakgrund av vad som redovisats i målet att verksamhetens överensstämmelse med gällande BAT-slutsatser inte utgör hinder för att tillstånd meddelas. Inte heller utgör miljö balkens regel om tillämpning av bästa teknik (2 kap. 3 § miljö balken) hinder för att tillåta ansökt verksamhet.

Lokalisering

Området till vilket ansökt verksamhet är lokaliserad till område som är detaljplanelagt för industriändamål (pågående markanvändning), med restriktioner

Mark- och miljödomstolen

som, efter att ändring av detaljplan antagits år 2020, inte utgör hinder för att tillstånd ges till ansökta anläggningar, åtgärder och verksamhet. Enligt Översiktsplan 2030, antagen år 2018, har kommunen emellertid uttryckt en vilja att låta delar av området utgöra tätortsnära naturmark. Den viljeinriktning som kommunen anger i sin översiktsplan ska anses utgöra underlag till bedömningen av vad som utgör god hushållning med mark- och vattenområden enligt 3 kap. 1 § miljöbalken. Ansökt verksamhet får anses i konflikt mot den bedömning kommunen har gett uttryck för i sin översiktsplan.

Mot bakgrund av att kommunen så sent som i november 2020 har anpassat detaljplanen efter nu aktuell industriutbyggnad samt i förevarande mål har tillstyrkt ansökan saknar emellertid domstolen anledning att ifrågasätta den användning av mark- och vattenområden som avses med bolagets ansökan. Mark- och miljödomstolen finner att bolaget har visat att ansökta åtgärder kan genomföras så att de tillsammans med försiktighetsmått som följer av villkor i denna dom och av bolagets åtaganden kan utformas så att de inte kommer i konflikt med artskyddsbestämmelserna. De kan således genomföras utan att någon dispens från artskyddet behövs. Mark- och miljödomstolen noterar att bolaget under målets handläggning har anpassat utformningen så att värdefulla naturområden nu ianspråkats i mindre utsträckning än ursprungligen.

Av naturliga skäl måste detaljutformning och skötsel, för att bibehålla vidtagna skydds- och kompensationsåtgärder och deras biologiska funktioner, bestämmas och kontrolleras fortlöpande under utbyggnaden och driften. För att uppnå erforderlig skyddsnivå för skyddade arter och områdets biologiska funktioner i övrigt måste därför ansökta arbeten planeras och genomföras i nära samråd med tillsynsmyndigheten och med stöd av biologisk expertis.

Om det under detaljprojekteringen och genomförandet visar sig att åtgärder inte kan utformas såsom tänkt eller att de inte får den effekt som avsetts ska tillsynsmyndigheten förelägga om ytterligare möjliga försiktighetsmått och anpassningar. I sista hand - då andra lämpliga lösningar saknas - får åtgärden inte genomföras med mindre än att länsstyrelsen medgett dispens enligt 14 och 15 §§ artskydds-förordningen.

Domstolen bedömer slutligen att lokaliseringen av verksamheten och ansökta åtgärder inte kommer i konflikt med eller äventyrar någon miljö kvalitetsnorm.

Hushållning med naturresurser

Den ändrade produktion som ansökan avser innebär en förskjutning av balansen mellan användningen av egenproducerad returfiber och nyfiber så att andelen returfiber sjunker från 76 % till 50 % av mjukpappersproduktionen. Förutsatt att inköpt fiber utgörs av nyfiber skulle detta innebära att balansen ändras i en riktning som inte är förenlig med miljöbalkens hushållningsbestämmelse (2 kap. 5 § miljöbalken). Bolaget har uppgett att orsaken till den ökade andelen nyfiber är att det blir allt svårare att köpa in returpapper till verksamheten. Någon invändning mot den ändrade balansen har emellertid inte rests av motparterna och domstolen finner, trots avsaknad av närmare underlag, att den förändrade balansen avseende fiber av olika ursprung får godtas.

Villkor m.m. för verksamheten

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömningar gällande de villkor och föreskrifter som ska gälla för tillståndet.

Uttag av vatten från Tidan (villkor 3)

Bolaget har motsatt sig en skyldighet att i förväg, innan uttag av vatten sker, rapportera uttag av produktionsvatten ur Tidan under tider med låg vattenföring i ån. Bolaget har påpekat att uttag kan behöva ske vid oförutsedda och hastigt

uppkomna händelser och således med kort varsel och att möjligheten att informera tillsynsmyndigheten under sådana omständigheter är begränsad. Domstolen bedömer att behovet av tidig information till tillsynsmyndigheten är befogat, men att villkoret ska ges den flexibilitet som framgår av domslutet.

Villkor för verksamheten vid pappersbruket

Prövotidsfrågor

Bolaget har yrkat att frågor om slutliga villkor för utsläpp till vatten, buller och lukt ska skjutas upp för att avgöras efter en *prövotid* under vilken bolaget avser uppföra anläggningar och vidta åtgärder för att begränsa miljöpåverkan.

Länsstyrelsen har föreslagit att slutliga villkor för nämnda miljöproblem meddelas redan i denna dom.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det nu är fråga om en omfattande utbyggnad av verksamheten, med stor utökning av produktionen samt med nya byggnader och åtgärder inom processreningsanläggningar. Alla möjligheter att begränsa utsläppen till luft, vatten och buller bör utnyttjas och bör tillvaratas genom väl anpassade slutliga villkor. När det gäller utsläpp till vatten och buller bedömer domstolen att en tillräckligt god anpassning av villkor till bästa möjliga teknik vad avser såväl anläggningar som drift- och underhåll kan ske först efter att detaljutformning klarlagts och driftserfarenheter vunnits. Av vad som framkommit i målet bedömer domstolen att tillräcklig reglering av frågor om lukt, damning och nedskräpning uppnås genom slutligt villkor 5 (se nedan).

Målet för utredningarna i de uppskjutna frågorna ska i första hand vara att utröna förutsättningarna att minimera utsläpp och störningar med tillämpning av bästa teknik vad avser såväl anläggningar och tekniska installationer som det sätt på vilket anläggningar drivs och underhålls. Utgångspunkten är därför att de marginaler som domstolen medger under prövotiden ska minska så att slutliga

Mark- och miljödomstolen

villkor med sänkta begränsningsvärden kan meddelas efter prövotiden. Utrymmet för att efter prövotiden medge ökad miljöpåverkan jämfört med de provisoriska föreskrifterna och med vad som lagts till grund för miljökonsekvensbeskrivningen är begränsat till följd av det sätt på vilket bolaget beskrivit konsekvenserna av utsläpp till vatten av den ansökta verksamheten.

Utsläpp till luft (villkor 4 och 5)

Länsstyrelsens villkorsförslag LST 4:1 tar sikte på att papperstorkning vid PM37 ska kunna ske utan användning av fossila bränslen samt att utsläppen av kväveoxider begränsas. Bolaget har medgett villkoret i dessa avseenden, men inte i den del som avser befintliga pappersmaskiner. Att såsom länsstyrelsen föreskriva att PM37 också ska drivas utan användning av fossila bränslen strider mot förbudet i 16 kap. 2 c § 1 st miljöbalken. Villkoret (villkor 4) ska därför ges den utformning bolaget slutligen föreslagit/medgett.

När det gäller översyn av och åtgärder på befintliga pappersmaskiner finner domstolen att ändamålet med villkoret kan vinnas genom att myndigheten informeras om planerade ombyggnationer eller utbyten av energiintensiva anläggningar. Uppföljning kan göras inom ramen för energihushållningsplanen (villkor 11).

Såsom anmärkts ovan finner domstolen att det redan är klarlagt att åtgärder för att eliminera luktproblem från den viktigaste luktkällan, processavloppsreningen med mellansedimentering, inom ramen för vad som är ekonomiskt rimligt, kan vidtas i samband med planerade om- och inbyggnader av anläggningar.

Till grund för bedömning av behovet av en sådan inbyggnad och eventuell rening av evakueringsluft ska läggas resultaten av den luktutredning bolaget beskrivit. Hur långtgående åtgärder som i detalj kan krävas på reningsanläggningarna och på andra källor till lukt i verksamheten får bestämmas av tillsynsmyndigheten, med

Mark- och miljödomstolen

stöd av villkor 5. Målet för åtgärdsarbetet bör vara att luktolägenheter upphör och att luktstörningarna från verksamheten inte överskrider de luktnivåer som länsstyrelsen angett i sitt förslag till villkor. Samråd i dessa frågor, liksom i frågor om damning och nedskräpning, bör ske med Miljö- och byggnadsnämnden.

Utsläpp till vatten (villkor 7 och 8 samt prøvotidsföreskrift U1 och P1)

Det av länsstyrelsen föreslagna villkoret LST 5:2 syftar till att reningsverket ska vara på plats och i funktion oavsett om produktionen överstiger dagens tillåtna eller inte. Såsom bolaget anför kan det ta lång tid från såväl lagakraft som tidpunkten för ianspråktagande av tillståndet till dess att de nya produktionsdelarna startar upp och ger upphov till processavloppsvatten. Först då eller vid den eventuellt tidigare tidpunkt då produktionen överstiger dagens tillståndsgivna 85 000 ton måste den nya reningen fungera.

Länsstyrelsen har yrkat att utsläpp till vatten från verksamheten ska regleras genom slutliga villkor direkt och har föreslagit att utsläppsvillkoret skärps i två steg, efter tre år efter lagakraft samt så snart produktionen överstiger 85 000 ton mjukpapper per år. Innan skärpningen i steg 1, som förutsätter att det ombyggda reningsverket tagits i drift, föreslår länsstyrelsen att bolagets förslag till begränsningsvärden ska gälla. Skärpningen i steg två, i och med den ökade produktionen, gäller främst COD.

Mark-och miljödomstolen finner i, enlighet med vad som anförts ovan, att fråga om slutliga villkor för utsläpp till vatten ska skjutas upp att avgöras efter en prøvotid. Under prøvotiden ska bolaget genomföra planerade ombyggnader m.m. av reningsanläggningar och starta upp den nya fabriken samt trimma in och vinna erfarenheter av driften av dessa; allt i syfte att klarlägga förutsättningarna att begränsa utsläppen så långt som möjligt. Under prøvotiden ska bolaget också, så snart stabila driftförhållanden uppnåtts i produktions- och reningsanläggningar,

Mark- och miljödomstolen

undersöka det renade processavloppsvattnets innehåll av de föroreningar som regleras i denna deldom samt vattnets innehåll av toxiska, bioackumulerbara och svårnedbrytbara ämnen. Bolaget ska därutöver undersöka det renade processavloppsvattnets egenskaper och inverkan på för recipienten relevanta organismgrupper. I fråga om toxicitet ska undersökningen avse såväl akuttoxisk som kronisk och reproduktionstoxisk inverkan. Undersökningen ska också inbegripa toxisk inverkan på åtminstone tre trofinivåer, varav fisk ska vara en. Om undersökningen indikerar förekomst av miljöstörande ämnen ska bolaget utvidga undersökningen till att söka källor till ämnena samt åtgärder som bidrar till att eliminera eller minska dess miljöpåverkan.

Resultaten från undersökningarna ska ligga till grund för förslag till eventuella ytterligare åtgärder för att minimera utsläppens miljöpåverkan. Redovisningen ska också innehålla förslag till slutliga villkor med begränsningsvärden vilka ska grundas på ett underlag som ger tillräcklig statistisk säkerhet samt på redovisning av under provotiden förekommande förhöjda utsläpp inklusive uppgifter om hur sådana utsläpp framgent kan förebyggas. Underlaget ska vara tillräckligt för att ligga till grund för begränsningsvärden baserade på både års- och månadsmedelvärden, liksom på tidsrelaterade (utsläppt mängd per tidsenhet) och produktionsrelaterade (utsläppt mängd per producerad mängd mjukpapper).

Redovisning av provotidsutredningarna ska ges in så snart som ett tillförlitligt underlag till slutliga villkor tagits fram, dock senast två år efter det att tillståndsgivna produktionsanläggningar tagits i drift. Med sistnämnda avses den tidpunkt när ny vattenemitterande produktionsutrustning tas i drift eller då produktionen vid befintlig utrustning överstiger den nivå som medgetts med hittills gällande tillstånd.

Under provotiden eller fram till dess annat beslutas ska, såsom provisorisk föreskrift gälla vad bolaget uppgett klara med den befintliga, något förbättrade, avlopps-

Mark- och miljödomstolen

reningsanläggningen. Under prøvotiden kommer produktionen att öka kraftigt – från dagens nivå på ca 75 000 ton mjukpapper och ca 60 000 ton returfiber till 140 000 ton respektive 70 000 ton per år. Utsläppen till vatten kommer att följa produktionsökningarna varför reglering som tar sikte på högsta tillåtna utsläppsmängd per tidsenhet (t.ex. kg förorening per dygn) inte är tillräcklig för att på ett verkningsfullt sätt begränsa utsläppen under prøvotiden. Begränsningsvärden, som ska gälla under prøvotiden, måste därför föreskrivas så att bolaget måste tillämpa bästa möjliga teknik inom ramen för vad som är skäligt för att begränsa utsläppen såväl under normala som under onormala driftbetingelser, oavsett produktionsnivå.

De begränsningsvärden, baserade på högsta tillåtet utsläpp per dygn, som bolaget föreslagit ska gälla under prøvotiden skulle innan produktionen ökats medge väsentligt högre specifika utsläpp än vad bolaget redan idag klarar och än vad som anges i gällande BAT-slutsatser.

Länsstyrelsens förslag innebär en successiv anpassning i två steg av kravet till produktionsnivåerna, men är enligt domstolens bedömning trots det för oprecist för att säkerställa att utsläppen inte medger orimligt höga utsläppsmarginaler, särskilt under prøvotiden när perioder med låg produktion kan antas vara dominerande. Begränsningsvärden som ska gälla under prøvotiden bör därför uttryckas som kg utsläppt förorening per ton producerat mjukpapper. Begränsningsvärdena bör motsvara vad bolaget uppgett klara i befintlig anläggning (med utbytt fällningskemikalie) samt ge rimligt utrymme, i paritet med vad som hittills förekommit, för onormala driftförhållanden.

Länsstyrelsen har föreslagit att utsläppen till vatten ska regleras genom begränsningsvärden som avser dygnsutsläpp angivet både som månadsmedelvärde (gäller 10 av 12 månader) och som årsmedelvärde. En sådan reglering kan motiveras både av uppföljningsskäl (uppföljning av villkorsefterlevnad kan ske

Mark- och miljödomstolen

varje månad) och av en strävan att undvika skadliga toppbelastningar på recipienten. Av de redovisningar bolaget gett in i målet drar domstolen slutsatsen att vattenomsättningen i Mariestadsfjärden är god. Domstolen bedömer därför att risken för skador på grund av tillfälliga utsläppstoppar som inte hindras av domslutets prøvotidsföreskrift är mycket begränsad. Genom prøvotidsföreskriftens utformning kommer uppföljning av utsläppen att ske varje månad.

Domstolen är medveten om att viss osäkerhet och instabilitet i fråga om drift av anläggningar kommer att råda under uppkörnings- och intrimningstiden för de nya anläggningarna. Produktionsrelaterade begränsningsvärden gör det svårare för bolaget att vid utsläppstoppar snabbt anpassa utsläppen till begränsningsvärdena eftersom det inte låter sig göras genom neddragning av produktionen. Det ligger i sakens natur att bolaget vid sådana utsläppshändelser ska, och faktiskt kommer att, vidta åtgärder i reningsprocesser m.m. så att höga utsläpp upphör och undviks i fortsättningen. Därför ska de produktionsrelaterade begränsningsvärdena under prøvotiden anges som riktvärden, vilket innebär att bolaget, vid överskridanden är skyldigt att vidta de åtgärder som krävs för att värdena ska klaras. Därutöver ska de begränsningsvärden som avser utsläppta mängder per dygn som kalenderårsmedelvärden och som bolaget föreslagit gälla.

Bolaget har väckt frågan om byte av övervakningsmetod för utsläpp av organisk substans från COD (kemisk syreförbrukning) till TOC (totalt organiskt kol). Bytet innebär tillämpning av alternativvärde (1 kap. 15 § industriutsläppsförordningen [2013:250]). Lämpligheten av bytet samt korrelationsfaktorer får bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten samt prövas av miljöprövningsdelegationen hos Länsstyrelsen Västra Götaland. I övrigt ska övervakningen av utsläppsvillkoren ske på sätt tillsynsmyndigheten bestämmer (se nedan) och i vart fall så att vad som anges i gällande BAT-slutsatser uppfylls.

Mark- och miljödomstolen

När det gäller dagvattenrening finner domstolen att utsläppen ska regleras på sätt parterna är överens. Domstolen påpekar dock att frågor om skötsel av reningsanläggningarna kan vara av avgörande betydelse för dess funktion. Såsom påpekats av SGI ska skötsel av dagvattendammar inkludera omhändertagande av dammarnas sediment och växter (från fytosanering). Bolaget erinras också om att drift- och skötselåtgärder måste planeras och utföras så att skyddet av fridlysta arter som kan nyttja dammen för fortplantning och vila inte kränks.

Buller (Provisorisk föreskrift U2 och P2)

I enlighet med domstolens slutsatser ovan ska frågan om slutliga villkor för buller i verksamhetens omgivning avgöras först efter en provotid. Trots vad länsstyrelsen anför finns en osäkerhet i hur långt buller från verksamheten kan dämpas; i synnerhet som bullret i omgivningen påverkas av två verksamheter; mjukpappersproduktionen i bruket och verksamheten vid Katrinefors Kraftvärme AB. Ansökta förändringar medför möjligheter att med nya byggnaders placering och utformning samt med lågbullrande utrustning och bullerdämpningar minimera bullerspridningen från verksamheten. Domstolen bedömer att det finns skäl att invänta utredning och erfarenheter av den nya verksamheten. I samband med dess detaljprojektering kommer behovet och nyttan av bullerbegränsande åtgärder i befintlig verksamhet framstå i tydligare dager. Utredningar ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten, Miljö- och byggnadsnämnden och Katrinefors Kraftvärme AB med målsättning att god ljudmiljö kvalitet (ekvivalent ljudnivå dagtid 50 dB(A), nattetid 40 dB(A) och övrig tid 45 dB(A) samt maxljudnivåer som inte överskrider 55 dB(A)) ska uppnås i verksamheternas omgivning.

Begränsningsvärden för buller som grundas på ekvivalent ljudnivå avser varje tidsintervall om minst 1 timme med driftförhållanden som orsakar högst omgivningsbuller. Föreskriften med begränsningsvärden ska, av rättssäkerhetsskäl, avse värden som tas fram genom närfältsmätningar och beräkningar. Utredning och

fortlöpande kontroll av verksamheten bör dock kunna inbegripa också immissionsmätningar (vid bostäder). Om immissionsmätningar indikerar att begränsnings-värdena överskrids ska ytterligare utredning göras för att kartlägga och eventuellt åtgärda källan.

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor för buller från nya anläggningsdelar eller utbytt och reparerad bullrande utrustning. Syftet med villkorsförslaget är detsamma som vad som avses med prøvotidsutredningen. Ett villkor med föreslagen lydelse kan vara befogat när slutliga villkor för buller fastställs.

Substitutionsprincipen (villkor 10)

Länsstyrelsen har i villkorsförslag LST 6:2 yrkat att det i produktionen inte ska få användas sådana kemikalier för vilka det saknas dokumenterad kunskap om risker för olägenheter för den yttre miljön. På skäl anförda av bolaget bör ett sådant krav inte föreskrivas. Mot samma bakgrund konstaterar domstolen att frågan inte kan anses omfattas av detta tillstånds rättskraft och tillsynsmyndigheten är således inte förhindrad att meddela de förelägganden som behövs i frågan.

Länsstyrelsens villkorsförslag LST 6:3 innebär att bolaget blir skyldigt att informera tillsynsmyndigheten vid kemikalieval som avviker från vad som anges i 2 kap. 4 § miljöbalken. Domstolen gör följande bedömning i frågan.

Bolaget har väl utvecklade rutiner för att bedöma kemikalier inför att nya kemikalier tas in i produktionen. Om bolaget bedömer att en viss kemikalie ska tas in och användas i verksamheten trots att miljömässigt bättre kemikalier finns att tillgå och kan användas i verksamheten ska tillsynsmyndigheten ges insyn i de bedömningar som gjorts. Om tillsynsmyndigheten gör en annan bedömning än bolaget kan denna, med stöd av 2 kap. 4 § och 2 kap. 3 § samt 26 kap. 9 § miljöbalken, förelägga bolaget att välja alternativ kemikalie eller att vidta lämpliga försiktighetsmått för att minimera miljöriskerna förknippade med

Mark- och miljödomstolen

kemikalien. Gränsen för informationsplikten får bestämmas efter vad som är ändamålsenligt inom ramen för tillsynen; t.ex. i verksamhetens kontrollprogram. Länsstyrelsens villkorsförslag ska således föreskrivas.

Energihushållning (villkor 11)

Bolaget har motsatt sig länsstyrelsens förslag gällande energikartläggning att tillsynsmyndigheten ska kunna kräva redovisning med kortare intervall än vad som framgår av lagen (2014:266) om energikartläggning i stora företag. Syftet med villkorsförslaget är att underlätta framtagandet av planen och dess revidering genom att anpassa intervallet till de redovisningsintervall som ges i nämnda regelverk. Om detta regelverk eller andra förhållanden ändras kan behov av anpassning uppkomma. Om frekvensen för redovisning enligt nämnd lag ändras får tillsynsmyndigheten, om det behövs för kontrollen av efterlevnaden av villkor 11, besluta om annan reviderings- och rapporteringsfrekvens, inom ramen för kontrollprogrammet för verksamheten.

Avfall (villkor 12)

På skäl anförda av bolaget finner domstolen att villkor 12 om återanvändning och återvinning av avfall m.m. ska ges den utformning som framgår av domslutet.

Klimatsäkringsåtgärder

Villkor om skyddsvallar till skydd mot översvämning i fabriken (jfr. länsstyrelsens villkorsförslag LST 9:3) – omfattas av bolagets yrkanden och åtaganden. Eventuella ytterligare detaljer för klimatsäkring får bestämmas i samband med anläggningarnas detaljprojektering. Något villkor behövs således inte.

Förorenad mark (villkor 16 och 17)

Villkorens syfte är att ge tillsynsmyndigheten information om arbeten som kan aktualisera frågor om avhjälpande enligt 10 kap. Villkoren omfattar tillsammans alla markarbeten oavsett om det är fråga om nedläggning eller annat syfte. Inom området förekommer förorenade markområden och tillståndet medger verksamhet

Mark- och miljödomstolen

som kan orsaka förorening av anläggningar, mark och grundvatten. Det finns skäl att anta att bolaget även i framtiden kommer att behöva utföra mer eller mindre omfattande markarbeten. I samband med dessa kan frågor om markförorening aktualiseras och behöva regleras genom tillsynsförelägganden m.m. Från miljösynpunkt uppenbart obetydliga arbeten ska inte behöva rapporteras till tillsynsmyndigheten. Gränsen för informationskyldigheten får emellertid inte sättas så att tillsynsmyndigheten inte får den information som kan behövas för att meddela behövliga förelägganden om försiktighetsmått. Avgränsning av informationsplikten får avgöras av tillsynsmyndigheten i samråd med bolaget. Mot bakgrund av att det område som markarbeten kommer beröra ligger i nära anslutning till och uppströms skyddsvärda naturmiljöer, bl.a. biotopskyddsområdet Tidans kvillar, bör bedömningar i frågan, utöver vad som framgår av vägledning från Naturvårdsverket⁹, ta hänsyn bedömningskriterier och -rekommendationer i rapporten omnämnd av SGI, Fröberg M, Wernersson A-S, Hermansson S och Bengtsson H, 2021, Bedömning av förorenade områdens belastning på yt- och grundvatten, Statens geotekniska institut, SGI, Linköping, 2021-12-1.

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor om handlingsplan för förorenade områden. Länsstyrelsen har emellertid inte anfört att behovet av en handlingsplan för fortlöpande arbete med förorenade områden är påkallat av någon allmänt allvarlig föroreningssituation i området. Det finns dock inget som hindrar att tillsynsmyndigheten inom ramen för tillsynen tillsammans med bolaget tar fram ett styrdokument för hur tillsynsmyndigheten ska ges information och bedömningar ska göras enligt villkor 15. Något särskilt villkor om handlingsplan finner domstolen därför inte behövs.

⁹ [Förorenade områden \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se)

Villkor för anläggningarbeten m.m. inklusive vattenverksamhet (och markavvattning)

Plan för arbetenas utförande inklusive begränsningar och försiktighetsmått samt kompensation

Nu aktuell ansökan innebär, såsom anförts inledningsvis i domskälen, att omfattande arbeten i mark- och vattenområden ska utföras för att göra marken i området lämplig för industrietablering. Det innebär dels att stora markområden omförs från naturmark till mark för industriändamål, dels att vallar måste anläggas till skydd mot översvämning av befintlig och ny industrimark. Ingreppen väcker frågor om påverkan på biologisk mångfald, genom att habitat för växt- och djurarter samt gamla kulturväxter försvinner. Förluster som kan påverka också fridlysta arter negativt, på ett sätt som strider mot artskyddet. Också omvandlingen från naturmark av värde för tätortsnära friluftsliv till industriområde kan ifrågasättas då detta inte är förenligt med den år 2018 antagna översiktsplanen för Mariestad. Domstolens avvägningar härom har redovisats ovan i avsnittet om lokalisering. Åtgärder i strävan att i någon mån tillgodose syftet med översiktsplanen ska – i den mån det går – ge möjligheter till passage från bostadsområdet i öster till Tidån liksom passage utmed Tidån och kraftverkskanalen. Nämnade intressekonflikter väcker frågor om anpassning och utformning av samt tillgänglighet till området, för att i den utsträckning det är möjligt, minimera skada på skyddsintressena samt för att undvika att kränka förbuden avseende skyddade arter.

Anläggningarna har inte bedömts medföra konflikt mot förbuden i 5 kap. 4 § miljöbalken avseende hydromorfologiska kvalitetsfaktorer för miljö kvalitetsnorm i vattenförekomsten Tidån - Mariestad till Knutstorp (SE 650558-138755).

Anläggningar bör trots det utföras så att ingreppets skadliga inverkan på relevanta hydromorfologiska och biologiska parametrar minimeras. Åtgärder bör således vidtas för att återställa och därutöver berika strandmiljöer som skadas eller som kan erbjuda kompensation för förlorade habitat inom andra delar av industriområdet.

Mark- och miljödomstolen

Planerade markarbeten med omfattande omflyttning av massor inom området väcker också frågor om miljöpåverkan från förorenade områden. Det handlar både om saneringsåtgärder som blir nödvändiga (bortgrävning och bortskaffande av förorenade massor) och om återanvändning av uppgrävda massor för den utfyllnad som planeras. Sistnämnda fråga behandlas nedan under villkor A6.

Utöver vad som nämnts ovan påkallar närheten till bostäder försiktighet och anpassningar för att minimera störningar för närboende genom buller, vibrationer, nedskräpning, damning och kast från sprängningar. Därtill riskerar arbetena orsaka grumling av Tidans ytvatten genom att regn- och grundvatten kan behöva avledas från de områden där arbeten ska utföras.

Bolaget har på ett föredömligt sätt åtagit sig att utföra ett antal åtgärder och anpassningar samt kompensationsåtgärder för att minimera skada på biologisk mångfald och för att undvika konflikt med strikta fridlysningsbestämmelser. Domstolen erinrar om att åtgärder för att tillskapa habitat som går förlorade för skyddade arter måste utföras i så god tid att de tillskapade habitaterna har full ekologisk funktion för arterna innan de befintliga habitaterna förstörs. Skadliga åtgärder måste vidare utföras under tider på året då djuren inte riskerar att dödas, skadas eller störas under fortplantnings-, flyttnings- eller övervintringsperioder (jfr. villkor A5).

Hur och i vilken ordning dessa skydds- och kompensationsåtgärder ska göras samt hur hänsyn ska tas till andra, ovan nämnda skyddsintressen bestäms emellertid bäst i ett senare skede och lämpar sig inte för reglering i denna tillståndsdom. Under detaljprojektering och planering av genomförandet av arbeten samt anläggningar och byggnader kommer många ställningstaganden göras med stor betydelse för inverkan på biologisk mångfald och friluftslivet samt på övriga ovan nämnda skyddsvärden.

Mark- och miljödomstolen

Lika viktigt som att anläggningar ges rätt placering och utformning är att de vidmakthålls och sköts på ett sätt som gör att de framgent kommer att bibehålla avsedd funktion för djur- och växtarter. Det kan innebära att gräsytor fortsätter att skötas så att höga biologiska värden bibehålls eller att utplacerade döda trädstammar ersätts med nya stammar så att habitattillgång för fladdermöss och vedinsekter inte minskar. Det innebär också att vidtagna försiktighetsmått bibehålls över tid; t.ex. att belysning av vägar och anläggningar anpassas och vidmakthålls så att omgivande ytor som inte behöver belysas skyddas från ljusförorening genom avskärmningar, ljus med rätt våglängder eller med behovsstyrning.

För att säkerställa att avvägningar görs på ett sätt som leder till att den samlade inverkan på kort och lång sikt blir förenlig med miljöbalken måste tillsynsmyndigheten innan arbeten påbörjas och successivt som planer och arbete fortskrider ges insyn i och möjligheter att på lämpligt sätt påverka såväl detaljplanering av anläggningar och byggnader som projektering av de arbeten som ska genomföras. De för genomförandet viktigaste aspekterna bör emellertid redan nu regleras genom villkor. Syftet med de villkor om genomförandeplaner (villkor A1 – A3) som framgår av domslutet är att säkerställa att villkoren (A4-A11) kan uppfyllas samt att möjligheter tillvaratas att så långt möjligt tillgodose ovannämnda skyddsintressen i varje del av genomförandet. Till tillsynsmyndigheten ska delegeras rätten att meddela de ytterligare villkor som, utöver nämnda, kan behövas för att minimera miljöpåverkan från arbetena samt för att (när det gäller anläggningars utformning) tillgodose friluftslivets och naturvårdens intressen; därjämte för att undvika att artskyddsförordningens förbud kränks. Genomförandeplanerna ger också möjlighet för bolaget och tillsynsmyndigheten att klara ut begrepp av betydelse för vissa villkors uttolkning. Planerna ska också utgöra underlag till kontroll av villkorsefterlevnad och miljöeffekter.

Genomförandeplanerna ska ses som levande dokument som utvecklas allteftersom planering, projektering och genomförande fortskrider och kan därför med fördel

Mark- och miljödomstolen

delas upp i flera delar eller steg. De ska därför uppdateras regelbundet i den takt och på sätt som tillsynsmyndigheten bestämmer. Allteftersom åtgärder genomförs kan delar av genomförandeplanerna övergå till skötselplaner för de anläggningar som för sin funktion fordrar skötsel. Hur genomförandeplanerna bäst delas upp i ämnesvis samt vilken detaljeringsgrad de ska ha får bedömas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor om försiktighetsmått och begränsningar för arbetstiden

Domstolen bedömer att länsstyrelsens förslag (LST A:3) till villkor mot grumling m.m. är befogat (villkor A4). Grumlingspåverkan ska undvikas både i Tidans naturfåra och i kraftverkskanalen. Tillsynsmyndigheten får bestämma om vilka åtgärder som krävs för att villkoret ska vara uppfyllt samt vilka grumlingsnivåer som ska föranleda åtgärder (jämför villkor A2 och delegation D1).

Ett villkor som säkerställer att arbeten som kan stå i strid med 4 § 1 stycket 1 och 2 samt 4 a § 1 stycket 1, 2 och 3 artskyddsförordningen (2007:845) inte får utföras ska föreskrivas (villkor A5). Villkoret ska utformas så att förbudstiden skyddar samtliga skyddade arter som förekommer inom området; också fladdermöss, vilket föranlett förlängning av förbudstiden på hösten jämfört med bolagets förslag.

Länsstyrelsen har föreslagit ett villkor (LST A:6) som avser reglera föroreningshalter i uppgrävda massor som återanvänds för anläggningsändamål inom området. Bolaget har motsatt sig ett sådant villkor. Domstolen gör följande bedömning i frågan.

De kriterier som ges av KM (Naturvårdsverkets generella riktvärden för föroreningshalter som inte behöver avhjälpas vid en markanvändning som anges som känslig) är inte framtagna för bedömning av vilken tillförsel av förorening som kan godtas. Den påverkansbedömning som ligger till grund för kriteriet är gjord för mindre områden som i huvudsak är torrt belägna. I målet har framkommit att det

Mark- och miljödomstolen

mesta material som finns i det aktuella området för markarbeten är sådant som när det är uppgrävt uppfyller kriteriet MRR (Mindre än ringa risk¹⁰). Området är dock påverkat av heterogen spridning av föroreningar från tidigare markanvändning eller fyllningar. Domstolen anser att massor som uppfyller kriteriet KM, trots att det inte är avsett för nämnda ändamål, kan godtas då de används ovan vattenområde.

Området närmast Tidan – med vilket domstolen förstår länsstyrelsen åsyftar – bör hanteras så att där ges förutsättningar att skapa naturliga förhållanden med habitat för bl.a. groddjur och fåglar. Särskilt angeläget är det att vara försiktigt i områden som kan påverka miljökvaliteten i Tidan och kraftverkskanalen. För dessa ”vattennära områden” är det motiverat att ställa högre skydds krav än vad som ges av KM. Någon närmare utredning som styrker att ett krav som länsstyrelsen föreslår skulle vara alltför betungande har inte redovisats i målet. Osäkerheten i uttrycket ”vattennära områden” kan överbryggas genom att koppla till genomförandeplanen enligt A2 också till hur återvinning av massor i områdets olika delar kan ske. Tillsynsmyndigheten ska ges rätten att medge undantag upp till KM om en plats-specifik bedömning visar att det kan ske utan att äventyra skyddet av befintliga och skapade mark- och vattenekosystem. En rimlig utgångspunkt är vidare att återanvända massor inte får överskrida MRR om halterna i massorna har högre föroreningsgrad än den mark på vilken de återanvänds.

*Övriga frågor*Kompensationsåtgärder

Ansökan inbegriper omfattande exploatering av naturmark, med närhet till vattendraget Tidan, ängsmark med diken och murar samt skogs- och parkmark. Förlusterna av närnatur för boende i Mariestad, biologiskt viktiga miljöer och habitat för fridlysta djur motiverar kompensationsåtgärder, i stort i enlighet med vad

¹⁰ [Naturvårdsverkets handbok för återvinning av avfall i anläggningsarbeten, ISBN 978-91-620-0164-3 \(naturvardsverket.se\)](#)

Mark- och miljödomstolen

bolaget åtagit sig. För att kompensera för påverkan på Tidans svämplan och närområde bör möjligheten att förbättra olika parametrar för morfologiskt tillstånd tas tillvara, till exempel genom att förbättra strukturer, bottenstrukturer eller död ved. Också åtgärder för att etablera beskuggande vegetation i strandzoner bör övervägas. Domstolen påpekar att åtgärder vars syfte är att säkerställa att området kan erbjuda kontinuerlig ekologisk funktionalitet för fridlysta djur ska vidtas, vilket innebär att den livsmiljö som går förlorad genom ett ingrepp ersatts av nya miljöer med full ekologisk funktionalitet innan den ursprungliga livsmiljön får förstöras. Vad som i övrigt ska gälla för kompensationsåtgärder får beskrivas och bestämmas inom ramen för villkor A1 om plan för detaljutformning av industriområdet med anläggningar och byggnader med de syften som redovisas under avsnittet *Plan för arbetenas utförande inklusive begränsningar och försiktighetsmått samt kompensation*.

Igångsättningstid och arbetstid för arbeten i vatten

Bolaget yrkande innebär att ansökta arbeten i vatten ska vara utförda senast 8 år och tiden inom vilken den ansökta produktionen i bruket ska ha satts igång ska vara 10 år efter lagkraftvunnen dom. Domstolen delar länsstyrelsens synpunkt att den långa igångsättningstiden kan medföra att villkoren m.m. i denna deldom riskerar att bli inaktuella när verksamheten i bruket startas upp. Bolaget har anfört att den långa igångsättningstiden behövs eftersom det är fråga om omfattande och i flera fall komplicerade arbeten som ska föregå en uppstart av den nya verksamheten. Domstolen konstaterar att den viktigaste regleringen av den miljöfarliga verksamheten vid bruket sker i samband med att slutliga villkor för utsläpp till vatten resp. buller bestäms, vilket inte kan ske förrän de nya anläggningarna driftsatts. Övriga miljöproblem förknippade med ansökan kommer att kunna bedömas successivt som anläggningar uppförs samt framgent genom bedömningar och regleringar inom ramen för tillsynen och delegationerna i domslutet. Igångsättningstid och arbetstid för arbeten i vatten ska därför bestämmas i enlighet med vad bolaget yrkat.

Kontroll och uppföljning

Mark- och miljödomstolen har inte, utöver vad som framgår av villkoren ovan, i detalj tagit ställning till den kontroll av verksamhet och utsläpp som kan komma att erfordras vid verksamheten. Villkor för kontroll, i enlighet med 22 kap. 25 § första stycket 3 p. miljöbalken, är frågor av sådan karaktär att tillsynsmyndigheten är bäst lämpad att besluta om dem. Tillsynsmyndigheten bör därför, genom delegation enligt 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken, ges rätten att fastställa villkor om besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Kontrollens syfte ska vara att följa parametrar av betydelse för efterlevnaden av detta tillstånd och andra tillämpliga regler enligt miljöbalken för utsläpp och miljöpåverkan samt att följa upp de effekter och konsekvenser av verksamheten och ansökta arbeten som beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen och i övrigt i målet. Uppföljningen ska utöver effekter av fortvarig drift av verksamheten omfatta störning och påverkan från ansökta anläggningsarbeten. Slutligen ska kontrollen också omfatta effekterna av utförda habitatförbättrande och kompensationsåtgärder så att de fortvarigt ger tillräcklig och kontinuerlig ekologisk funktionalitet för berörda skyddade arter; i första hand för groddjur och fladdermöss. Som underlag härför bör bolaget åläggas att inge ett förslag till reviderat kontrollprogram i enlighet med villkor om kontroll i domslutet. Allteftersom arbetena i området fortskrider och behovet av kontroll och uppföljning därmed förändras kan kontrollprogrammet behöva revideras. Omfattning och frekvens för revideringar ska bestämmas av tillsynsmyndigheten inom ramen för ovan nämnd delegation.

Ersättningsfrågor

Domstolen antecknar att i målet har endast en sakägare, [REDACTED], inkommit till domstolen med yrkande om ersättning. [REDACTED] yrkanden avser inte, som

Mark- och miljödomstolen

framgår nedan, ersättning för förutserbar skada. [REDACTED] har, främst efter huvudförhandlingen, inkommit med synpunkter på den av bolaget erbjudna ersättningen för beräknad skada på hennes energibrunn.

Ersättning för förutsebar skada på energibrunnar

Den som med stöd av tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken genom inlösen eller på annat sätt tar i anspråk annans egendom eller vidtar en åtgärd som skadar annans egendom ska betala ersättning för vad som avstås eller skadas, om annat inte är särskilt föreskrivet. Ersättning ska betalas endast för skador som kvarstår, sedan förebyggande eller avhjälpande åtgärder har utförts av tillståndshavaren (31 kap. 16 § miljöbalken).

Bolaget har erbjudit de fastighetsägare vars brunnar kan komma att påverkas av de planerade förändringarna i verksamheten att ingå avtal om ersättning.

Av de 14 fastigheter som berörs har ägarna till nio fastigheter valt att ingå avtal. Dessa är fastighetsägarna till Fibern 1, Intendenten 3, Luten 8, Luten 11, Luten 12, Maskinföraren 7, Sadelmakaren 1, Sadelmakaren 17 och Remmen 1. Metsä har begärt att ersättningen för dessa sakägare ska bestämmas till det belopp som parterna kommit överens om. Domstolen finner därför skäl för att i domslutet bestämma den ersättning som bolaget ska betala till dessa sakägare till det belopp som parterna kommit överens i avtal gällande ersättning för förutsebar skada på respektive fastighets energibrunn.

För de övriga fem fastigheterna har bolaget erbjudit ägarna de belopp som framgår av tabellen på sidan 62 i denna dom. Övriga fem fastigheter är Fibern 8 (1 000 kr), Remmen 10 (0 kr), Sämskmakaren 8 (1 900 kr), Sämskmakaren 9 (2 600 kr) och Sämskmakaren 10 (1 800 kr).

Skaderegleringen i ett vattenmål är inte att se som en skadeståndsrättslig tvist

Mark- och miljödomstolen

utan är snarare att bedöma som en del av villkorsregleringen rörande skadeförebyggande åtgärder.

Mark- och miljödomstolen bedömer mot angiven bakgrund att det i detta fall får anses lämpligt att betrakta den erbjudna ersättningen som ett åtagande för sökande. Någon särskild fastställelse i denna del krävs därför inte.

Ersättning för oförutsedd skada m.m.

██████████ har yrkat ersättning enligt följande.

I det fall husets energibrunn eller/och värmepanna går sönder på grund av vattenverksamheten yrkas ersättning för detta i form av en ny energibrunn och värmepanna. Hon yrkar även ersättning mellan 20 000 kr - 30 000 kr avseende kompensation för att de blivit ofrivilligt indragna i denna situation och den oro det medfört att energibrunnen, som fungerat felfritt, kommer att påverkas negativt.

Bolaget har, av skäl som framgår ovan, bestritt ██████████ ersättningsyrkanden.

Mark- och miljödomstolen finner att ersättning för oro är en ersättning för ideell skada som inte ersätts i mål av förevarande slag och i det fall värmepannan påverkas negativt och eventuellt går sönder eller på annat sätt påverkas av en grundvattensänkning till följd av vattenverksamheten är detta en oförutsedd skada som ██████████ (och även andra sakägare) kan väcka talan om ersättning för som oförutsedd skada. Den av ██████████ nu i detta mål framställda yrkande om ersättning ska därför avslås.

Prövningsavgift

Bolaget har inte framställt någon invändning mot tidigare bestämd prövningsavgift i målet och avgiften fastställs nu slutligt till 140 000 kr.

Verkställighetsförordnande

I målet har bolaget endast pekat på att ansökta åtgärder är nödvändiga för den utveckling som bolaget önskar. Inget har anförts som medför att projektet avsevärt försenas (t.ex. hinder för annalkande vinter) annat än av den tid som lagakraftvinnandet och en eventuell överprövning tar i anspråk. Eftersom det nu är fråga om irreversibla åtgärder som innebär att vissa naturmiljöer på land och i vatten försvinner finns skäl att medge verkställighet endast om fördelarna för bolaget överväger nackdelarna. När det gäller den tidsutdräkt som ett överklagande av tillståndet kan medföra påpekar domstolen att det – om tillståndet överklagas – står bolaget fritt att överklaga och begära omedelbar verkställighet i överinstans. I avsaknad av giltiga skäl avslås bolagets första- och andrahandsyrkande. Domstolen påpekar att den nu nekade verkställigheten inte medför hinder för att angelägna avhjälpandeåtgärder kan vidtas i området.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 30 400 kr, vilket belopp bolaget medgett.

Vad som i övrigt ska gälla framstår som okontroversiellt och framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 5 (MMD-01)

Överklagande senast den 2 december 2022.

Susanne Mörkås

Joen Morales

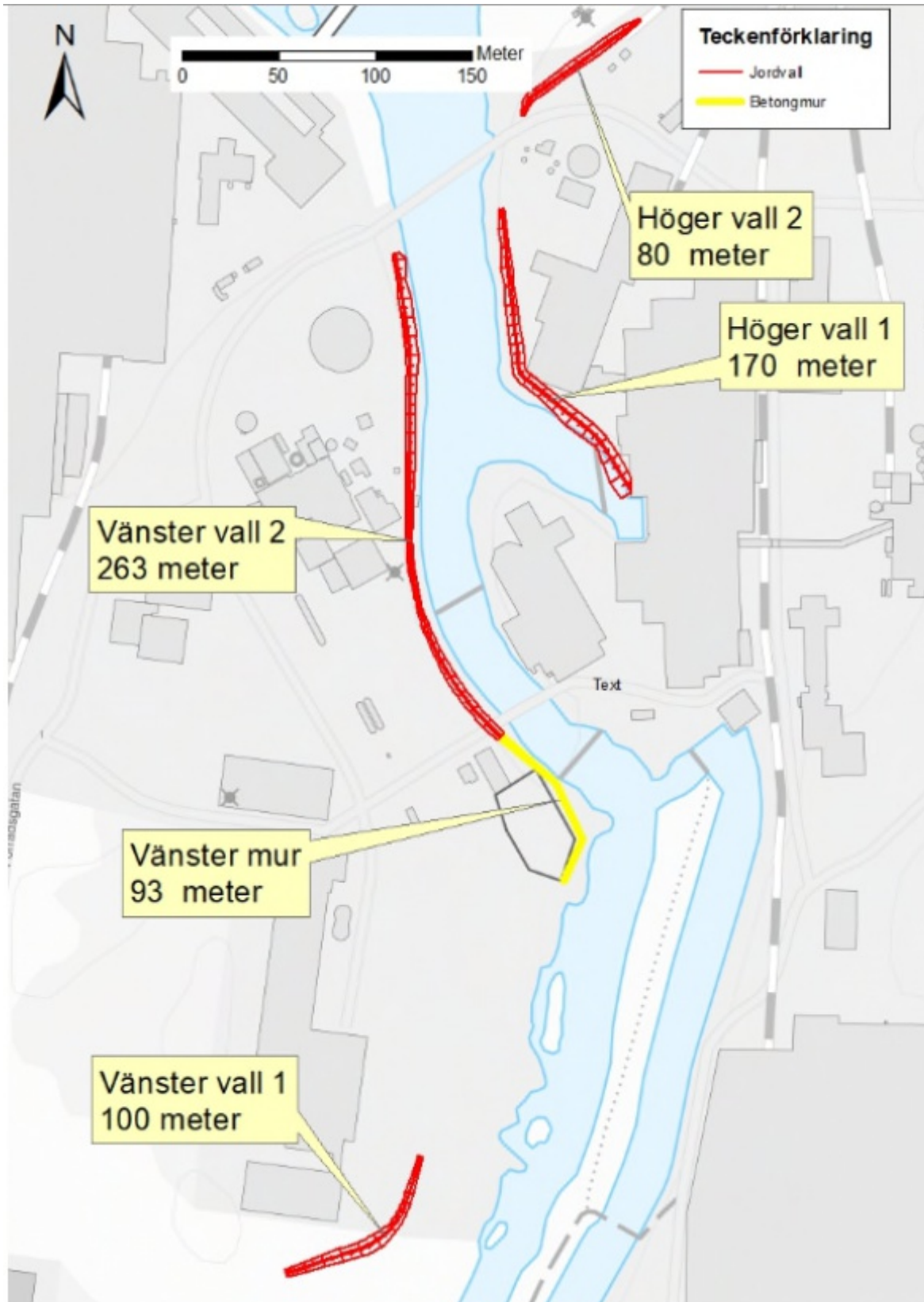
I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Joen Morales samt de särskilda ledamöterna Ola Broberg och Lennart Källén.

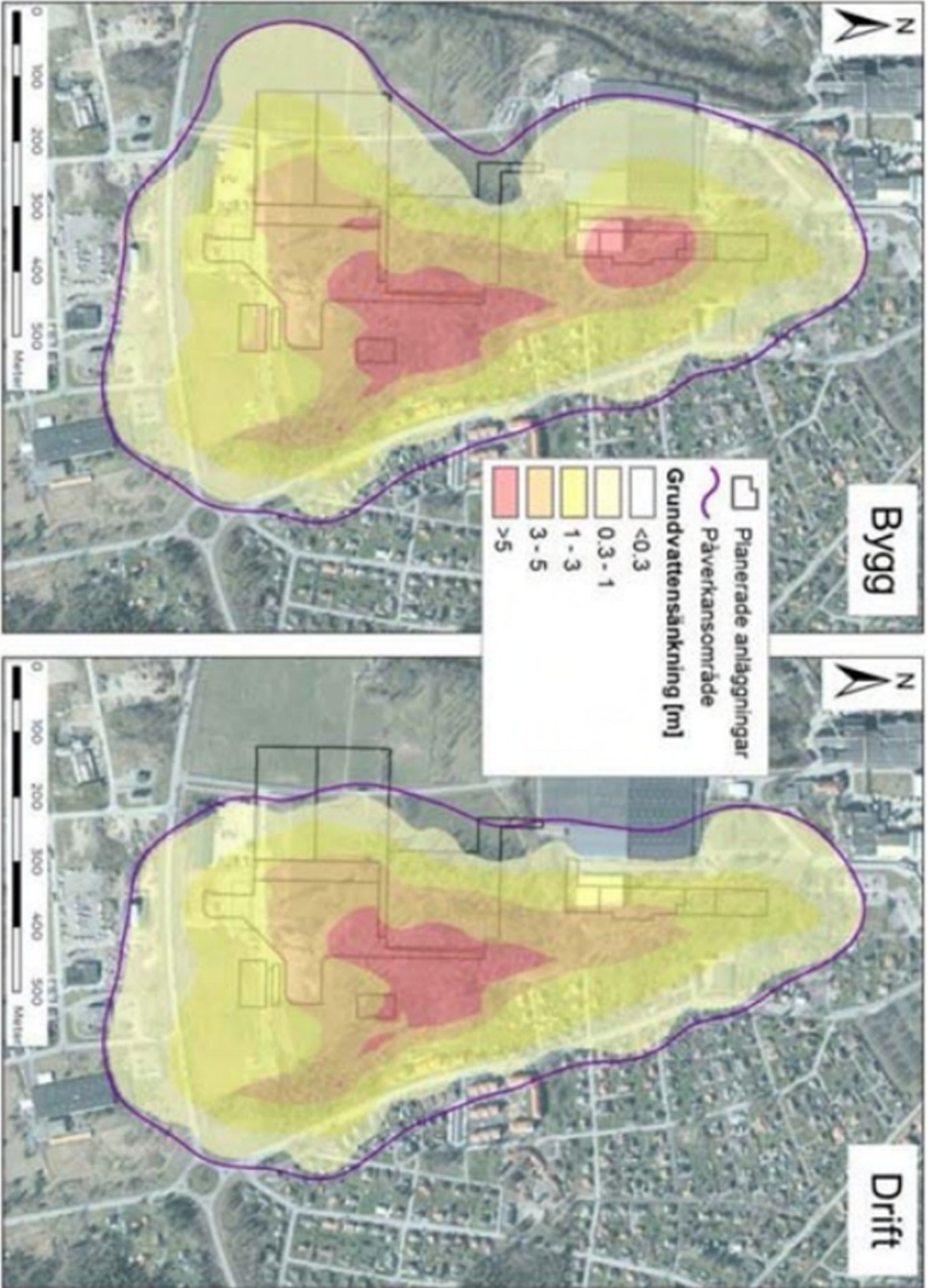
Innehåll

DOMSLUT	1
Slutliga villkor	4
Allmänt	4
Slutliga villkor för miljöfarlig verksamhet och för bortledning av vatten	4
Uttag av vatten från Tidan	4
Utsläpp till luft m.m.	5
Transporter	5
Utsläpp till vatten	5
Kemikalier	6
Energihushållning	6
Avfall	7
Risker	7
Förorenade områden och avveckling av verksamheten	8
Slutliga villkor för ansökta anläggningsarbeten	9
Genomförandeplaner	9
Försiktighetsmått och skyddsåtgärder för anläggningsarbeten	10
Naturanpassningar och kompensationsåtgärder	11
Program för kontroll och uppföljning	12
Delegerade villkor	12
Uppskjutna frågor	13
Utsläpp till vatten	13
Buller	14
Redovisning	14
Provisoriska föreskrifter	15
BAKGRUND	17
ANSÖKAN	17
Yrkanden	17
Förslag till villkor och föreskrifter	20
Åtaganden	27
Tillåtlighet	28
Lokaliseringsöverväganden	28
Övrigt i fråga om tillåtlighet	29
Sammanfattning tillåtlighet	31
Verkställighetsförordnande	31
Lokalisering och omgivningar	32
Detaljplaner	33
Ansökta anläggningars detaljutformning	33
Papperstillverkningen	36
Avloppsvatten	38

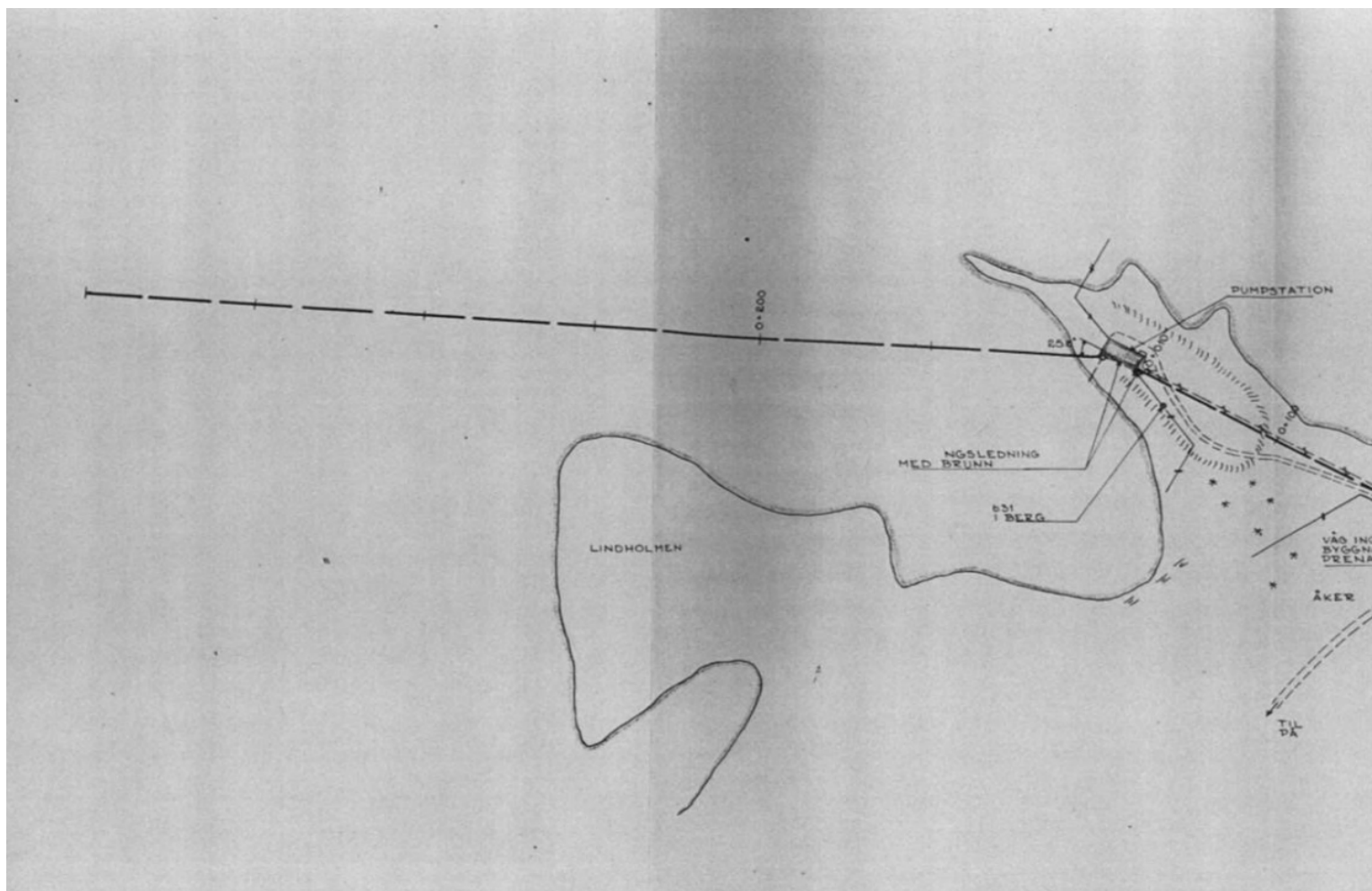
Kylvatten.....	41
Råvaror och kemikalier.....	42
Transporter.....	42
Energianvändning	43
Risker och säkerhetsfrågor	43
Industriutsläppsbestämmelser (IED-frågor).....	47
Rening av rökgaskondensat och rejekt från Katrinefors kraftvärmeverk	49
Anläggningar och anläggningsarbeten	53
Planerade arbeten	53
Försiktighetsmått för att minimera skada på biologisk mångfald.....	57
Övrig vattenverksamhet	59
Skadeersättning till sakägare	61
Miljökonsekvenser.....	62
Villkor m.m.....	64
Utsläpp till vatten	64
Utsläpp till luft	65
Luktande ämnen	65
Buller.....	66
YTTRANDEN	67
SGI (Statens geotekniska institut).....	67
Länsstyrelsen Västra Götaland	68
Villkor om driften av verksamheten	73
Villkor om anläggningsarbeten inklusive vattenverksamhet	78
Verkställighetsförordnande	80
Miljö- och byggnadsnämnden Tre kommuner i samverkan, Mariestad	80
██████████	80
██████████	81
BEMÖTANDE	82
SGI (Statens geotekniska institut).....	82
Länsstyrelsen.....	84
Miljö- och byggnadsnämnden	99
██████████	100
██████████	101
ÖVRIGT	101
DOMSKÄL.....	101
Allmänt om prövningen	101
Miljömålen m.m.	102
Industriutsläppsverksamheter m.m.	104
Miljökvalitetsnormer.....	107
Artskydd m.m.	107

Domstolens bedömningar.....	108
Rådighet.....	108
Miljökonsekvensbedömning m.m.....	108
Tillståndets omfattning.....	108
Tillåtlighet.....	109
Villkor m.m. för verksamheten.....	112
Övriga frågor.....	127

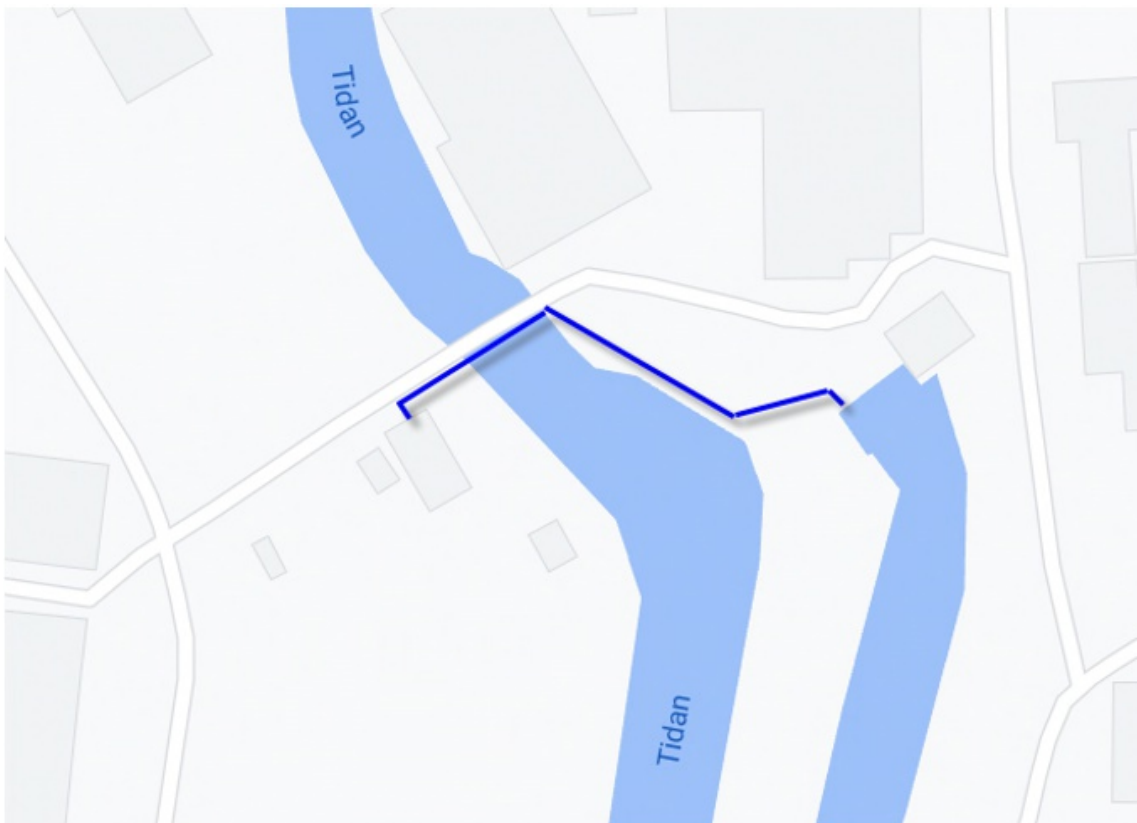

Plats och anordning för uttag av produktionsvatten ur Mariestadsfjärden, Väner.

Plats för anordning (dränkbar pump) för reservuttag av produktionsvatten från Tidan.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.